

1990eko irailak 30 — 1.307. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

**Euskararen
Transmisio
kanpaina**

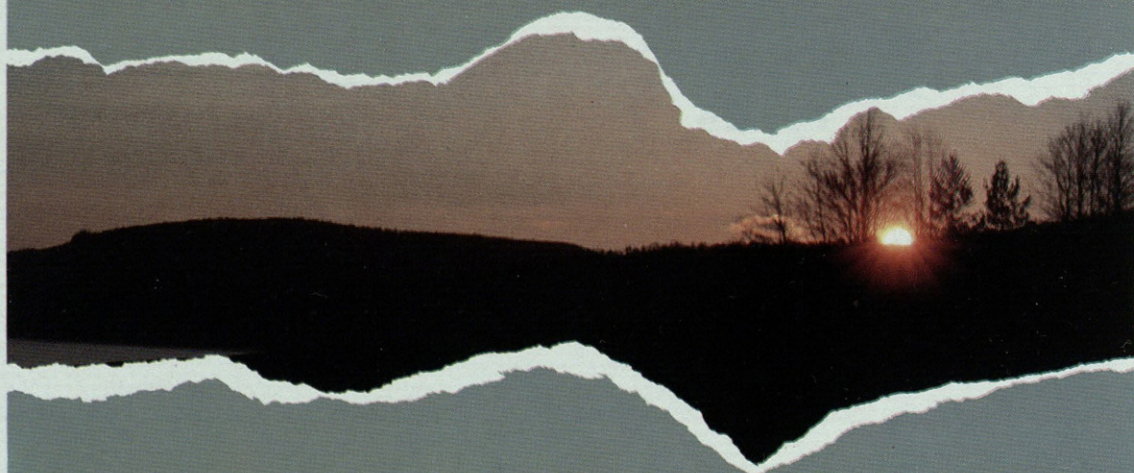
**Marcos Merino:
«PSOEk eta PNVk
leialtasuna
ezor diote elkarri»**

**GURE BASOAK
ARNAS ESTUKA**

EUSKARA

landuz

EGUNEZ EGUN

EGUNEZ EGUN

egin

EUSKAL

HERRIA

izan euskaldun!

zek

Langileak euskararen alde

Hizkuntz normalkuntzaren aldeko erantzuna eta laguntza eskatu zion, adostasun osoz, Zarata-moko lantegi honetako langileen komiteak joan zen uztailan enpresari igorritako komunikazio batean. erantzuna aste honetan jasoko duten ustetan ikastaroak, euskalduntze nahiz alfabetatzeari zuzenduak, prestatzen hasiak dira dagoeneko.

Euskararen arazoa, komitekoen esanetan, ez da eskolaren mundura, edota etxeko sukaldara, sungatzen. Enpresaren eremuan ere hizkuntz normalkuntza plantzatu beharra dago «Euskal Herrian dagoen enpresak euskararen arazoa ere beregain hartu behar bait du».

Enpresa barruko hizkuntz normalkuntzari ekiterakoan aurrelana burutu dute, euskalduntzeko eta alfabetatzeko prest dauden langileen zerrendak bilduak, ikas taldeak antolatuak. Enpresaren erantzunaren zai daude plana bideratzeko.

Langileen ordezkariak jakinarazi dutenez, gogoan hartzekoa da gai honi buruz komitean eman den adostaduna, ontzat eman bait dute uztailan prestatutako plana.

Lantegi honetako zuzendaritza nagusiak gai honi buruz emango duen erantzunaren zai daude langileak ikastaroei ekiteko. Hizkuntza

normalkuntzaren aldeko erantzunik jasotzen ez badute komiteak orokorki planetatuak daukan esijentzia eta eskaerarekin batera sartuko lukete euskararena, «baina ez dugu uste honetara jo beharrean izango garenik».

Lantegirako prestatutako planak honako eginkizunak jasotzen ditu: euskalduntze eta alfabetatze ikastaroak, barnetegietan ikasteko ahalbidea, enpresako materialaren elebiduntzea eta enpresarekin harremanak euskaraz bideratzeko antolaketa egokia.

Zaratamoko Outokumpu Copper-eko Enpresa Komitea

Euskal Herriko Berdeak

Kaixo lagunok; Gutun hau idazten dugu irailaren bian zuen aldizkarian agertutako artikulua dela eta. Nahiko ondo planteatuta dagoela uste dugu, Berdeen nahaste—borrastea argi azaltzen delarik, sektak eta guztiz. Euskal Herriko Berdeei dagozkienez, entrebistatua ez zen egokiena, erdalduna zelako, baina tira... Baina Jordi Vigas dela eta, Espainiako kide katalandarra, onartu ezina iruditzen zaigu. Ezagutzen ez gaituen norbaitek nola esan dezake politika berdea usteltzen ari garela! Inoiz ikusi ez dugun horrek nola baieztatu dezake

gure politika sozialdemokrata dela edo EEren atzetik gabiltzala? Hori dun hitzegiteagatik hitzegitea!

Bestalde, Espainia-koekiko erlazioak direla eta ez direla, esan behar dugu haiek, espainiarrak, kardiako daudela gure fitxajea egiteko, haien puzzlea osatzeko, azkenengo pieza gara eta. Baina proiektu honetan gure eritzia mantentzen bada, ez dugu sostengatuko eskema espainolista bat, ez dugu fitxatuko estatuko ekologistek onartzen ez duten montaje berde horretan.

Beste barik.
E.H.ko Berdeak, Bizkaiko Asanblada

Mihigabeko zintzarria sasietan usteldu

UPV-delakoa euskalduntzeko plangintzaren aurkezpena dela-ta Barbera Errektoreak botatakoak haundiak eduki ditugunez hortaz eritzi pare bat plazaratzea egokia izna daiteke. Beraz, eta aipatutako inguruan aritzeko hona natorkizue.

Esan ere esan behar baita egungo lizentziatuek bere garaian UPVn sartutako irakasleak baino maila haundiagoa daukatenik (1990-9-17.), eta ez berez hori ezinezkoa suertatu daitekeenik nork adierazten duen kontutan hartzerakoan baizik. Izan ere, eta jakina denez, euskarraz tutik ez

dakien Barberari ez omen zaio aurpegia gorritzen gure euskal kalitateaz juzgatzerakoan. Egia esanda eta batzuk diotenez ez zaio inoiz ere aurpegia gorritu, blindaturik ohi du. Neronek ez dut honetaz ezer esatekorik ez baitut hurbilekoa eta.

Dena den, eta ez bere neuronei kalte haundiegirik egin asmoz, galde-tuko nioke Errektore Jaun Agurgarri Txit horri hain euskal kategori lizentziatuei zeintzuk eman diete eskola? Era berean berak goraipatzen duen, erta dirudienez horrenbeste ezagutzen duen Euskal Plangintza hori, nortzuk egin den ea azaltzerik duen, eta azkenik, aurreko ikasturtetik zor dituen euskal lerroetako ehunda berrogeitamar irakasle gehi, bere jakinduria eta abilezia dela medio, aurrean orain arte Unibertsitatean euskaraz aritutako eta kanporatze bidean dauden hiru-hun irakasleen hutsunea, komentatzen ari garen plangintzaren arauera, nola betekotu-tuen.

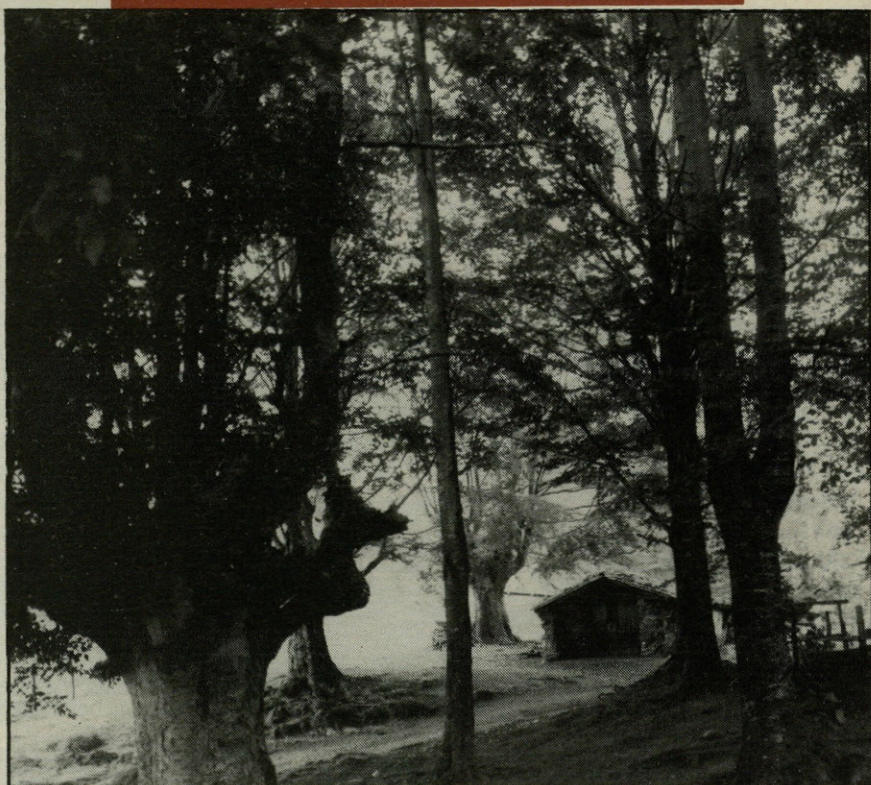
Barberak, berriz, mihia duela frogatu egin digu nahiz eta hori baka-rrik, alegia eta hain zuzen mingaina besterik ez dela. dagoeneko zeinen zintzarria dugun ere jakin badakigu. Hala eta guztiz katu mihakariak ehizarik ez!

Fito Rodriguez

ARGIA

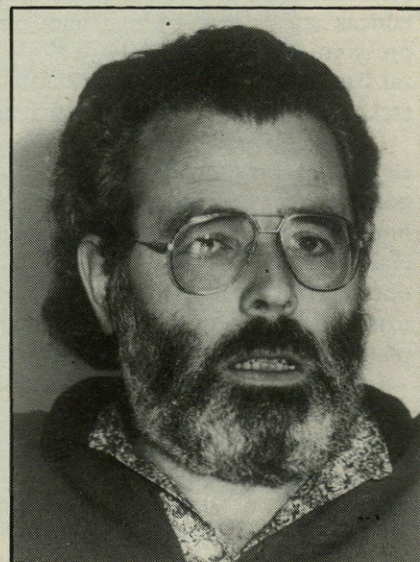
1.307. alea

- 6.** Politika kronika. N. ARRASTOA.
- 8.** Marcos Merino: «PSOE eta PNV leialtasuna zor diote elkarri». B. ARTOLA.
- 12.** Hego Euskadiko prentsa eta hauteskundeak. JOXEMI MOLLARRI.
- 16.** Politika ttanttakea.
- 18.** Nazioarteko kronika. PABLO SASTRE.
- 20.** Vietman, gurutzebidean. JOXEMI SAIZAR.
- 24.** Nazioartea ttanttakea.
- 26.** Soka muturraren puntan. JON OLAIZOLA.
- 28.** Euskal Herriko basoak zimeltzen ari dira. PABLO SASTRE.
- 33.** Xabier Amuriza: «Binakako saio librea da bertsolaritzaren gailurra». JON SARASUA.
- 38.** Unibertsitatea xakean. XABIER LETONA.
- 42.** Kultur Kronika. JOSU LANDA.
- 44.** Euskara eguneroko janaria. J.J. PETRIKORENA.
- 48.** Mogelen «Peru Abarka» kolore modernoz jantzia. GARBIÑE UBEDA.
- 50.** Munduko Kultura. J.M. HERITZ.
- 52.** Kultura ttanttakea.
- 55.** Aste giroa.
- 63.** TXT.
- 66.** Azkena: Autobidea, Tolosa eta Erreferenduma. JOXE MARI GORROTXATEGI.

GURE BASOAK: «Euskal Herriko basoak zertan diren?» galderari erantzunez bildu ditugun datuak hauexek dira: Bizkaia eta Gipuzkoako basorik gehienak pinu intsignisarenak dira; Araba eta Nafarroan berezko zuhazti dexente dago; eta Iparraldeko probintzietan horrelako masa batzuk izanik ere, soroak eta sastrakak ugariago dira./**28**

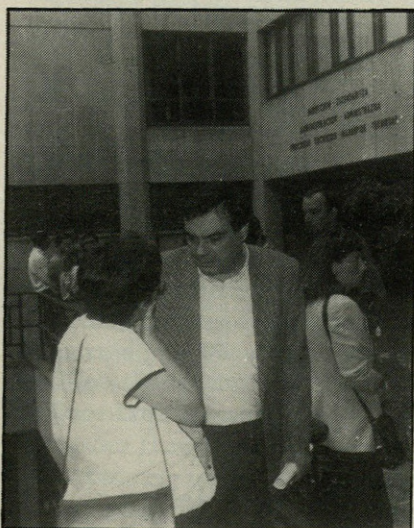
XABIER AMURIZA: Eten bat egin ondoren etapa berriari eutsi dio Xabier Amuriza bertsolariak. Alaba jaiotzearekin batera berriz hasi denetik gai-jartzaile dun saioei uko egin eta libreko saioak egitera mugatu du bere jarduna. Oso gustora ikusi dugu aurtengo udako esperientziaren ondoren./**33**

OHARRA: Inprentarekin arazo tekniko batzu direla medio uda ondorengo ARGIA zenbakiok atzerapenez iritsi zaizkizu. Aste honetatik aurrerantzean ordea — atzeratzearen arrazoinak bukatu direla — betiko martxari eutsiko diogu, entrega epeak txintxo txintxo zainduz. Besterik gabe, agurrik beroenak gure irakurle estimatua zaren horri.

TRANSMISIO KANPAINA: Hego Euskal Herriko hogeitamar herrik Euskararen Transmisio Kanpaina bati ekin diote ikasturte berriarekin batera. Euskara bezalako hizkuntz minoritarioetan familia mailako transmisioak daukan garrantzia erabatekoa kontutan hartuta oso harritu du euskaltzalegoa Euskal Komunitate Autonomoko Jaurlaritzak diru laguntzak ukatuz azaldu duen jarrera. /44

MARCOS MERINO: Euskal Komunitate Autonomoko PSEko buruzagi eta Bizkaiko sozialisten lehendakari, Espainiako PSOEren krisian linea «ofizialista» ren aldekoa, hauteskunderen ondoren PNV rekin elkartu beharraz mintzatu zaigu Marcos Merino. Oreaken gakoa, bere ustez, alderdi sozialistak aterako dituen botu kopuruaren arabera egongo da. /8

EHU-UPV: Kurtso berri honetan unibertsitatea ohi baino lehenago izan da notizia. UPVko irakasle asoziatuak eta Emilio Barbera erretorearen arteko tirabirak izan dira kaleratze azkarregi honen arrazoin; tartean, a spaldiko erreibindikazioa: kontratu laborala. /38

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernández, Josu Landa, Xabier Lekuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Pello Zubiria, Iñigo Makazaga.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabinio Madariaga, Xabin Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Bota Punttuba, Amaia Elsegui, Enbido, Xarlo Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermiñe Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Martin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealda, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Patxi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia. / Tenderia kalea 33 3. ezk.

48005 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4166936, 4166500.

Telefaxes: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1990. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Irail beltza

KEINUEN politikak euskal politikagintza bera baldintza lezakeela ezagutu izan dugu sarritan, eta hil honetan, irail beltz honetan —Bizkaia eta Nafarroan isuri den odola lekuko isila, besteak beste—, keinu ugari egin da. Aurreko batean ETA erakundeak agiri batez egiten zuen eskaintza-eskaera aipatzen genuen, hau da, Aljeriako antzeko prozesuari heltzeko borondatearen erakuspenari keinuek jarraitu behar ziotela zioen agiri baten bitartez, agiri honekin Gobernu espainolaren keinuren bat eskatzen zuela alegia. Bazen edota badago beste zerbait guztiaren atzean beraz. Bestalde, Pierre Joxe-ren eskutitzan agertzen ziren hainbat neurri, betez gero, keinutzat jo genezake. Keinuk parte guztiek egin behar dituztenez gero —eta frantsesek zeresan frango dute gai honetan—, derrigorrez keinuren bat egin behar zuena Gobernu sozialista frantsesa zen, eta urria bitartean euskal errefuxiatuen aurka burutu behar dituen epaiketetan aukerarik bazuen, baina iazko urtearen hasieran Urrutikoetxea eta Beloki errefuxiatuekin egin zuen bezalatsu, oraingo keinua Jose Jabier Zabaleta errefuxiatua atxilotzea izan da.

Atxiloteta honen irakurketa egiteko orduan datu zehatzik ez izan arren, Frantziak neurri honekin, bide polizialaren aldeko apostua —beti present— ala ustez ETArekin zuzendaritzako kideak «erabiltzeko» edota hauekin zuzenki negoziatzearen aldeko apostuaren artean zein aukera —agian biak— egiten eta egingo duen ikusteke dago. Agian Gobernu espainolak, ezer baino lehen, aliatu frantsesari keinuren bat eskatu dio eta aurreko astean postari parisetarak Madrili eskutitza igorri ziola

esaten bagenuen, eskutitza igortzeaz gain, Zabaletaren atxilotetarekin keinua ere igorri diola frogatu da.

Urrutikoetxea eta Belokiren aurkako epaiketak zama berezia hartzen du une honetan eta bai parte frantsesak eta bai ETak zer erakutsi nahi duten ikusteko parada izan daiteke.

Gobernu sozialista frantsesa mugitzen aritzea adierazle bada, Madrilekoa geldirik ez dela izango pentsatzekoa da.

NAFARROAN beste bi gazte lurperatu dira aurreko astean, Mikel Castillo eta Begoña García. Bi kasutan bi bertsio ofizial zabaldu dira, eta bietan, berriro ere, hutsuneak nabarmenegiak. El Salvador-en hildako García medikua brigadista Cristiani-ren soldaduek atxilotu eta gero errematatu zutela ez dago zalantza handirik, Mikel Castillo ETako kidea tirorik gabeko enfrentamenduan hil ote den ala hil asmotan tiro egin ote duten polizi espainolek dagoela airean; azken sasoian, ETA erakundeko taldeak atxilotzerakoan, hauetako kide bat edota ia talde osoa — Jon Liza-

rralde eta Susana Arregi kasu— zerraldo gelditzen dira, bertsioak eta lekukoak bat ez datozela.

Hala ere, Irunberrin gertatu ez bezala, alderdi bat ezik, beste inork ez du bertsioa zalantzan jarri, nola gertatu den baino garrantzi handiago duela zenbat hil edo atxilotu diren.

Bi gazte nafar hauen heriotzea eta Bilbon ETArekin ekintzaren ondorioz hil ziren goardia zibil eta bilbotar gazteak iraila oso beltz bilakatu du, zerbait jarraipenaren hastapenetan bagaude, mugimendu ez publikoak gauzatzen diren heinean tentsio guñeak areagotu eta ekintza gogor daitetzakeela susma daiteke, norberaren egoera osasuntsua dela erakutsiko bait dio batek besteari.

ARRAZONAMENDU juridikoak direla bide, Gipuzkoako Batzar Nagusietako alderdien ordezkariak atzera bota dute Andoain-Irurtzun autobide proiektorearen erreferenduma. Arrazonamendu juridikoez gain —konpetentzia eza nabaria delako, nahiz Batzar Nagusiek erreferendu-

— Agian Gobernu espainolak, ezer baino lehen, aliatu frantsesari keinuren bat eskatu dio eta Joxe-k eskutitza igortzeaz gain, Zabaletaren atxilotetarekin keinua ere igorri diola frogatu da ●

ma bultzatzeko eskaera egin lezaket—, arrazonamendu politikoen zamak bultzatu du erabaki hau hartzera.

Suizan energia nuklearraren matorria luzatu ala ez herritargoari erreferendumaren bidez zer pentsatzen duen galdetzen zaionean, Komunitate autonomoan alderdien ordezkariak dute hitz egiteko aukera bakarra, hiritargoak, hots, bozemale hutsa, ez du esku hartzeko aukerarik, lau urtetik behin boza emateko besterik ez bada. Alderdi guztiek Gasteizko Legebiltzarra zaharkitua gelditzen dela eta hiritargoari hurbildu behar zaiola eskatzen dutenean, honi esku hartzeko aukerak mozten zaizkio. Ordezkaritza sistema eta esku hartzearena ez daude kontraerriak baina «arrazonamendu juridikoek» agintzen dutenez, bata bestearen osagarri izatea ezinezkotzat jotzen da.

ALDERDIEK beren hauteskunde kanpainarekin darraite Komunitatean. Kepa Aulestiak garbi utzi du hauteskunde hauen interes bakarra Euskadiko Ezkerra gobernuan izango ote den ala ez dela. Datu honetaz gain, PSE-PSOEK Jauregi lehendakari bakoitzari bakoitzari izateko asmoa duela iragarri du. Arzalluzek asteburu oro batzoki bat irekiaz Gipuzkoa eskuratzeko nahia erakutsi du, Garaikoetxea lehendakari ohiak familia nazionalistaren batzea eskatzen zuen bitartean, hau ez gertatzearen errua Herri Batasunari leporatzen dio politikari nafarrak. Herri Batasuna Autonomi Estatutu Nazionalan oinarrituz, autodeterminazio eskubidea izango du ardatzetarikoa eta Erkizia eta Iruinekin hauteskunde hauen ostean elkar hizketa politikoa burutuko direla ziurtatu dute.

Autonomikoak eta udal hauteskundeak dira lehen protagonistak.

N. Arrastoa

Ezer ez ote da benetan dena?

E**GUNKARIAK** ez dira egunkari, errepideak ez dira errepide; gibelaldean tiroa jaso eta hildakoa ez da hildakoa; lau urte luzetan gure sosak eta egunerokoak maneiatu dituen politika hutsa da hauteskunde aurreko garai zoro hauetan... Geu sikiera betikoak bagina!

Euskarazko egunkariaren-egunkariaren aitzakitan harrotzen dituzten bazterrak egunkariak bera baino garrantzitsuagoak dira askoren ustetan. Autobiari buruzko erreferenduma ukatzeko erabili diren arrazoinen artean 'autobidea baino zerbait gehiago' jokoan dagoela entzun dugu. Iruñean mutil gazte baten heriotza baino garrantzitsuago izan da, Garcia Villoslada-rentzat, beste baten atxiloketa. Badirudi azken lau urte hauetarako Eusko Jaurlaritzaren zutabeak bapatean ahuldu direla 28aren itzalpean. Ezer ez da, ezer, benetan dena; ala ezer ez ote da benetakoa?

MAILA apalekoa da, orain arte, hauteskunde-aurreko kanpaina. Egunkari eta albiste saioak mami bila arakatzea, alferrikakoa. Nola bait esateko, demokrazia 'mediatikoa' ren uhinak irentsi gaitu, eta geu ere —ez bait gara askotan benetan garenak—, itxurak erakartzen gaitu. Jai izango luke, hala ez balitz batek baino gehiagok.

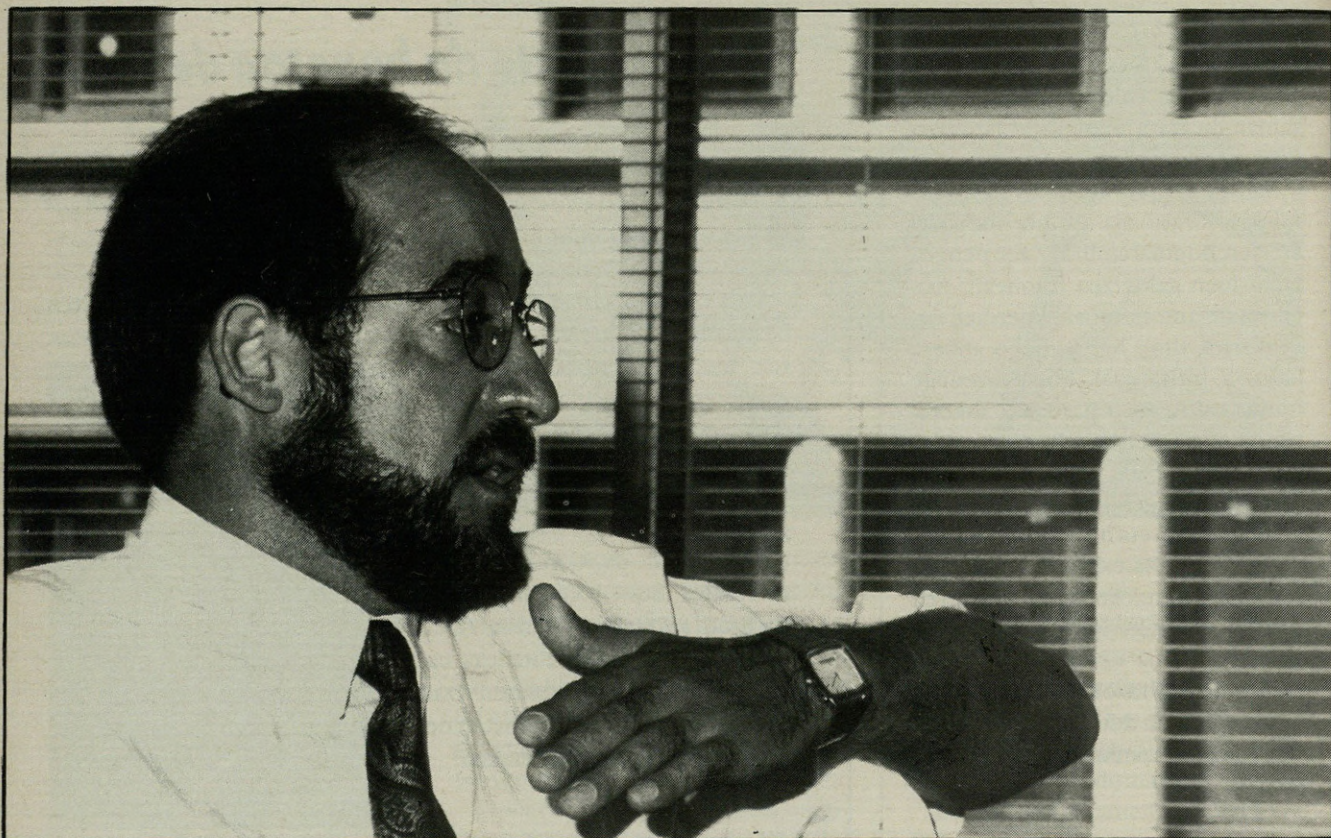
Hurrengo hauteskundeak arautuko dituen lege berriak finkatzen du hitzezko, irudizko eta espazio-denborazko gehiegikeriak mugatzeko bideren bat, baina, orain artekoan, ez dio askok izpiritu 'soil' honi jaramon handirik egin. Eta ulergarria da, aspalditxoko ohiturak, jostailu berriak direnean behinpein, ez bait dira aise eta gogoz ahazten. Baina botua politikoei eman eta 'komunikologoen' asku gotea benetan tristea da botuaren jabearentzat.

AURREAN ditugun aste hauteskunde hauetan, beraz, oinezko arruntok behintzat benetakoak izan nahi badugu, botua ematearena baino handiagoa den erantzunkizuna daukagulakotan nago: hitzak, irrifarrak eta dudarik gabe zuzenduko dizkiguten begirada tentagarriak benetakoak izan daitezen ahalegindu. barkatu, benetakoak ez ditugunak salatu, eta, ondorioak odorio, azken erabakirako irizpide hau kontutan izan. Abotsak abots izan daitezen, ez ohiartzun. Azken momentuko 'fot-finish'ean tonto aurpegiz ez agertzeko.

NEREA AZURMENDI

(Kazetaria)

AITOR BAYO

«PSOE eta PNVk leialtasuna zor diote elkarri»

Marcos Merino, Euskal Komunitate Autonomoko PSEko buruzagi eta Bizkaiko sozialisten lendakari da. Espainiako PSOEko krisian linea «ofizialistakoa» eta hauteskundeetan berriz PNVrekin elkartzearen aldeko agertzen da. Bere ustez EKako orekaren gakoa, alderdi sozialistak aterako dituen botu kopuruaren arabera dago.

ARGIA. PNVrekin egini-ko itunaz, zer deritzozu?

MARCOS MERINO
Aukera politiko, proiektu eta ideologia ezberdineko alderdiak izan arren, uler-

pen garrantzitsu batera iritsi gara. Hurbilpenak aurkitzeko gai izan gara eta Euskal Komunitate Autonomoari estabilitatea erantsi diogu.

A. Lau urte hauetan akordio garrantzitsuak sinatu dituzue, poliziarena adibidez. Baina akordioaren interpretazio ezberdinak eman dira...

M.M. Tantoak irabazi nahia agertzen dute zenbait adierazpenek, baina beste meritoa kentzearekin ez doaz inora. Negatiboa izateaz gain, beraien aurka bilakatzen da jokaera hori.

A. Geratu zaizuen butsu-ne haundiena, kultura eta bezkuntzako akordioa izan da, zergaitik ezin izan da lortu eta noiz lortuko da?

M.M. Euskal gizartea arras puskatua dagoen gizartea da, beraz sentsibiltate ezberdin asko daude. Hauek denak barneratzea gauza zaila da, bakoitzak bereari eutsi egiten bait dio. Eskuin tradizionala eta abertzale-tasun moderatuak negozio bezala dakusate hezkuntza. Gerta ezin daitekeena zera da; Administrazioak ehun ematen badu, irakasleari lau rogei iristea eta beste hogeia irabazietara eta elitezko aktibitateetara bideratzea.

Akordioa lortzeko baldintza, datozen hauteskundeetan PSOEk zenbat botu lortzearen arabera geratzen da, beste anitz akordioekin gertatzen den bezala. Garbi dagoena, arazo guzti hauetan oreka PSOE dela da, euskal gizartearen oreka, geu gara. Abertzaletasuna hauteslegoaren %70a dela gezurra dela jakin behar da. Abertzaletasuna gaur egun, abertzaletasuna eta ez abertzaletasunaren arteko banaketa baino banatuagoa dago. Gu PNVren akordio batera iritsi gara eta abertzaleak ez dira horretako gai izan.

Nik argi dakusat, PNV eta PSOEn arteko itun berri bat ematea, ez dagoela PNVk aterako duen botu kopuruaren arabera, PSOEK aterako dituenaren arabera baizik.

A. Noraino iritsi da PSOE—PNV arteko akordioa. Ez al da harrizkekoa, Guerra bezalako

edota lehen Bilboko ezker-raldeko aferetan PNVk ez argiketarik eskatzea eta txanponjale makinetan PSOEek ere PNVri ez argiketarik eskatzea?

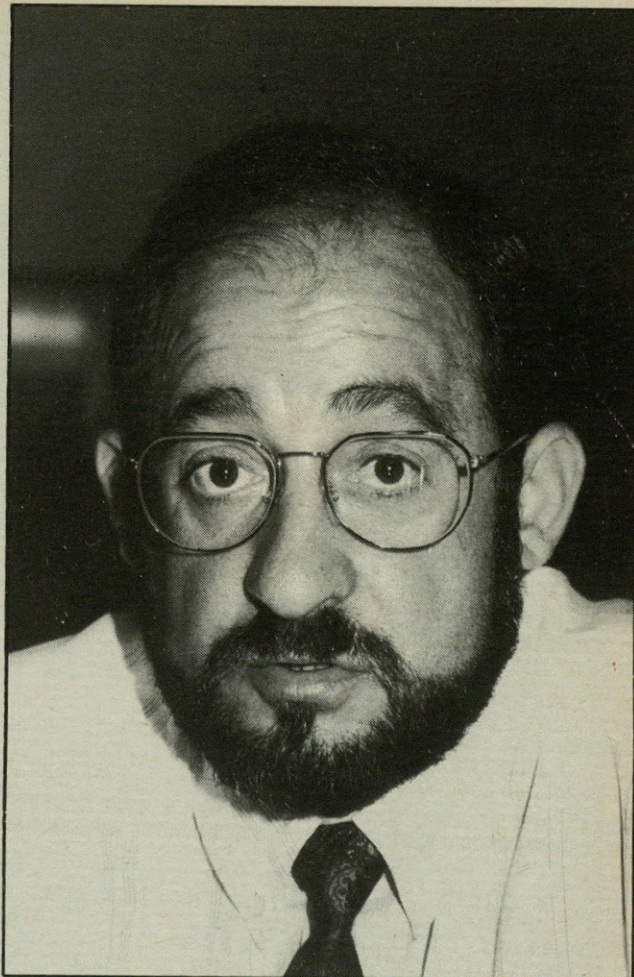
M.M. Ez dago ezer ezkuturik. Ezker-raldeko kontuari dagokionez, guk ez dakigu ezer. Norabiz aferean sartua balego ere, pertsonalki legoke eta inoiz ez alderdia. Txanponjaleen gainean, esan behar guk ez dugula ezertxo ere egin, ezer ez dakigulako. Maila horretako informazioa lortzeko inongo aukerarik ez daukagu. Mundu hori, PNVren inguruko mundua izan da eta guretzat oso hertsia da. Zeren, herri honetako enpresariak non daude? Garbi esan behar, PNV eta Ean batipat, eta HBn piskabat, baina azken hauek ere PSOEn baino gehiago. Eak kontu hauetan sugurra sartzen duenean, horregatik da, beraiek oso ongi ezagutzen dutelako.

Bestela, ez badugu argiketa gehiagorik eskatu, leialtasun egoera batean, hitza ematen denean, hitz hori dudari jarri ezin daitekeelako da. Sinetsi beharra daukagu.

A. Noren artean zor da leialtasuna?

M.M. PNV eta PSOEn artean.

A. Azaroak 9, 10 eta 11ean PSOEko Kongresu nagusia burutuko da. Madrilgo federazioan gertatu diren arazoak, ikuspegi

AITOR BAYO

Marcos Merino, Bizkaiko PSEko leinakari.

ezberdinen arazoz gain, kongresuan gerta daitezkeen lehen azalera-tzeak ote?

M.M. Madrilgo federazioaren arazoa, bakoitzak gauzak ikusteko modu ezberdinak ditugula da. Eta hauek haundiak direnean bi pertsonen artean, batak eta besteak bere posizioa indartuko duten argudioak babesteari ekingo dio, nahiz eta ukaezina izan azpian dagoena dagoela. Alderdiak izan behar duena ikusteko bi modu erabat ezberdin daude, gizartearekin jokatu behar duen paperaz. Nire ustez hala ere, bi hauek baten aldetik jokabide ez egoki bat eman da, kanpora, prentsara, gehie-

gi kaleratuz arazoa. Beste aldeak aldiz, lehendabizi alderdiaren baitan konpondu behar zela ikusi du eta ez du zurrumbilo antzurik osatu nahi izan. Komunikabideek, ongi aprobetxatu dute egoera alderdiaren aurka ekiteko eta batez ere kupularen aurka.

Baina guzti honek ez du inolako eraginik izango kongresuan. Hiru puntu nagusi aztertuko dira, «Programa 2000» delakoa, estatutuen berretzea eta ponentzi municipalak. Zuzendaritzaren berriketa, bai eman go dela eta agian 23 kidetik erdiak aldatuko dira, baina hori normala litzateke. Zuzendaritza kupula osatzen duen hirukote edo

«Euskal gizartearen oreka geu gara eta PNV eta PSOEn artean itun berri bat sinatzea, geuk aterako ditugun botuen arabera dago, ez alderantziz» ●

«Autodeterminazio eskubidea aldarrikatzea, zertarako independentzia eskatzeko ez bada?»

laukotea, ezin da bapatean aldatu. Horren aldaketak urrats baten amaiera eta beste berri baten hasiera suposatuko luke. Baina nik behintzat, ez dut alderdiaren egungo izaera zalan-tzan jarriko, ni alderdi horren zuzendari naiz Euskadin.

A. Nola doa «Programa 2000» delakoa Euskal Herrian, badirudi Euskadiko Ezkerraren burbilketak geldigune bat aurkitu duela?

M.M. EE barneratzea ez zen gure asmotan aurkitzen. Programa irekia da eta jende guztia gonbidatu

dugu. Arazoa, EEk bere zenbait militantek programan parte hartzen dutela ikusi duenean azaldu da eta haserretu egin da, EE programan barneratzeko lehen urratsa izan zitekeela ikusi bait zuen. Ondorioz, logikarik gabeko kanpainatza-rra antolatu dute. Baina guk ez geneukan fitxajerik egiteko asmorik. Aportazio garrantzitsuak egin dituen jende asko egon da, baina lehenagotik ere oso harreman onak genituen. Mario Onaïndiarekin adibidez, betidanik izan ditugu harremanak, ez orain bakarrik. beraiek jakingo dute zeinbaterainoko konfidantza duten beraien jendearekin.

A. Herri batasunari buruz bestalde, ez al dago kontradiziorik alde bate-tik HBren integrazioa nahi izan eta bestalde HB isolatu nahi izatean, baztertu nabilan?

M.M. Ez. Gure asmoa HB joku demokratikora geurrganatzea da eta horretarako, beste denak bezala biolentziarik gabe nahi dena esatea posible dela ikusi behar du. ETA salatu behar du. Terroristak apoiatzean, bere burua baztertzen ari da eta gainera bere presentzia instituzioetan ez da biztanlegoaren aldeko lanagatik, hauetatik oso urrun dagoen helburu politikoengatik egiten du. Biolentoen aldeko estrategia bezala badarabil instituzioa, joku demokratikotik at geratzen da. Agian kontradiziorik ikus daiteke, baina nire ustez ez dago. Helburua biolentziaren salaketa zehatza egitea da. Udaletxe batera joanik helburu politikoekin erabilerara eta Madrid edo Gasteizko legebiltzarretara joanik eginiko erabilerara politikoaren arte-

— «Abertzaletasuna gaur egun, abertzaletasuna eta ez abertzaletasunaren arteko banaketa baino banatuago dago» ●

ko ezberdintasuna, batean gehiengoaren nahietara makurtu behar dela eta bestean hala gertatzen ez dela da. Udaletxean nagusi izan daiteke HB eta Legebiltzarraren ordeza.

A. *Pierre Joxeren adierazpenak direla eta zer deritzozu, negoziazioen ataria ireki al da berriz, zer agertzen zuten Joxeren hitzek?*

M.M. Lehenik, frantses ministraria erabilia izan dela uste dut. Erreflexio pertsonalak ziren eta pertsona konkretu bati bidaliak. Adierazpenak gainera alderdikerietan busti dira. Pierre Joxek egun plantatzen den negoziazioa daukagun autonomiaren baitan jasogabe dagoela esan du eta hori ez da kaleratu. Hau da, marko juridiko-politikoaren aldaketa suposatzen du negoziazio horrek eta hori gaur egun ezinezkoa da.

Aljeriakoa bezalako mahairik ezinezkoa da iadanik. Gainera itun demokratikoko alderdiek burutapen ezberdinak agertu badituzte ere, funtsean denok gauza bera pentsatzen dugu gai honetaz, akordioan hala agertzen bait da.

A. *Negoizazioak emango balira, Nafarroaren gaia nola ikusiko zenuke, kontuan izanik duela hamar urte zure alderdia komunitate forala eta Euskal Komunitate Autonomia batzearen aldekoa zela. Bestalde gainera zeuek*

izango zinatekete alderdi politiko nagusia eta UPN eta PNV lirake, alderdi bezala galtzaile haundienak?

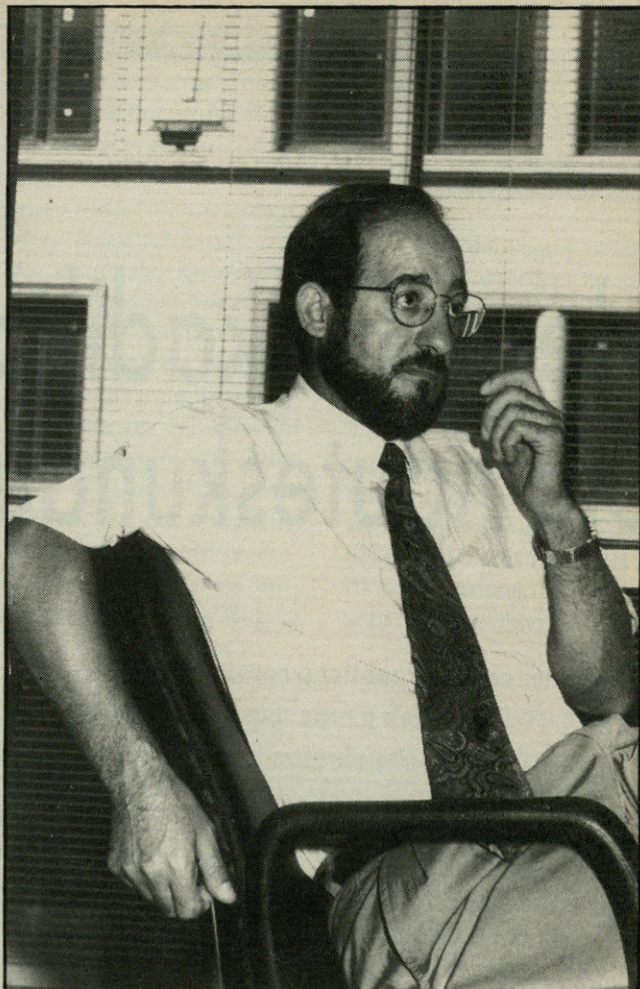
M.M. ETA eta Estatuaren artean ezin da gai hau ikutu ere egin. Erabakia ez dago Estatuari, Nafarroari besterik. Nafarroak erabaki behar du.

A. *Eta ETak Nafarroak erabakitzea planteatuko balu, erreferendum baten bitartez adibidez?*

M.M. Ez litzateke posible izango. Nafarroako Legebiltzarrak hartu behar du erabakia, bertako instituzioek daukate gaiaz erabakitzeko ahalmena, zilegitasuna. Konponbidea ezin du inoiz ETak eman. Alderdiei dagokionez, guk behintzat ez dugu alderdi ikuspegitik aztertu arazoa eta ez dut uste besteek ere egin dutenik.

A. *Erreferendumekin jarraituz, autobiari buruzkoa zilegi dela uste al duzu?*

M.M. Era berean dakusat. Isitutzioek erantsi behar diote zilegitasuna erabakiei. Arrazoiak oso garrantzitsuak izan arren, arrazoiak edozein izan arren, gutxiengo baten borondateak ezin du gehiengoaren borondatea zapaldu. Une batean, onarturiko proiektua onena ez dela ikusiko balitz, aurkakoa pentsatzen dutenek bakarrik har dezakete erabaki hori. Ezin da inoiz gutxiengoaren presioa onartu, ez biolentzia

AITOR BAYO

■ «Ez dago inolako pitzadurarik Itun demokratikoan».

eta ez bestelakoekin.

A. *Euskariaren Autodeterminazio proposamenaren inguruan, zein da gaikoa? Ez ote du Itun Demokratikoa apurtuko?*

M.M. Ituneko alderdiek jarrera ezberdinak agertu ditugu, baina niretzat lekurik ez duen eztabaida da. PNVk adibidez izugarrizko kontraesanak agertu ditu. Garbi esan dezatela, atrebentziarik badute eta pentsatzen badute, independentzia nahi dutela, bestela ez dezatela engaina jendea. Bestela zertarako nahi da autodeterminazio eskubidea, gero erabiltzeko ez bada?

Historiari errepasotxo

emanaz, PSOEk frankismoaren garain eskubide hau defendatzen zuen baina ez hala pentsatzen zuelako, Francoren erregimenaren aurka egiteko estrategian frankismoaren aurka zeuden denak batzearen alde ekiten zelako baizik. Gero ordea, demokrazia dagoenean ezin bera esan. Lege aldetik eta Nazioarteko Itunei dagokionez, Euskal Herriak ezin du eskubide hau aldarrikatu. Horretarako baldintza, Euskadi herri zapaldua eta menperatua izatea da, bestela autodeterminazio eskubidea ezinezkoa da.

B. Artola

■ «Autobiaren proiektua onena ez balitz, aurkakoa pentsatzen dutenek bakarrik har dezakete aldatzeko erabakia» ●

Hego Euskadiko prentsa eta hauteskundeak

A Gasteizko Legebiltzarrerako hauteskunde giroan sartuak gaude dagoeneko. Hilabete daukate alderdiek estrategia ezberdinak garatzeko. Prentsak ordea, nola jarraitzen ditu hauteskundeak Hego Euskadin? Hona Txema Ramirezek egindako azterketa. 1989ko urriko hauteskundeek prentsan izandako islada aztertzen du bertan.

HAUSTURA nabarmena dago Hego Euskal Herriko biztanlegoaren gehien-goak bozkatzaren duen artean eta prentsaren artean. Hauxe dugu hamar urtez Gasteizko «Egin» egunkariaren delegazioan kazetari lanean ihardun ondoren, doktoradutza lanean barruan Txema Ramirezek prestatutako ikerketaren emaitzik azpimarragarria.

«*Lan bonen xedea, hauteskunde horiek Hego Euskal Herriko egunkarietan izandako islada ikertzea izan da*» dio Txemak. Horretarako aurrekanpaina eta kanpaina aztertu ditu aurrena. Biak erkatu ditu ondoren eta egunkari bakoitzaren zabalkundearekin ponderatu, azkenean, hauteskundeetan alderdi

bakoitzak izandako emaitzekin konparatzeko.

Zazpi egunkari zeuden duela urtebete Hego Euskal Herrian: «Diario de Navarra», «Navarra Hoy», «Gaur Express», «El Diario Vasco», «El correo español», «Egin» eta «Deia». Alderdiak berriz honako hauek: PSE, EAJ, HB, PP, UPN, EA, EE, CDS eta IU. Gainontzeak «Bestelakoak» kategorian sartu ditu Txema Ramirezek. Horiez gain Madrild, Gasteiz eta Nafarroako gobernuak izandako islada ere jaso du ikerketan.

Zentimetro karratuen objektibotasuna

Nola neurtu alderdien islada egunkarietan? Bada, zentimetro karratuetan.

Hauteskunde kanpainak, prentsarekin zerikusi haundia gordetzen du.

Horixe izan da Txemak erabilitako neurria, nahiz eta bere metodologiaren oinarrian dagoen Jacques Kayser-en ikerlanak egunkari zutabeak erabili. Honela, albiste baten altuera eta zabalera biderkatuz albiste horrek betetzen duen espazioa kalkulatu da.

Argitu behar da alderdi

eta gobernuen buruzko albisteak neurtu dituela eta ez alderdi bati buruz besteek esaten dituztenak.

Izan ere, aurreko kanpainetan baino askoz ere tentsio handiagoa eta deklarazio gogorragoak kaleratu ziren duela urtebeteko hauteskundeetan. Ekainean, Europarako hauteskunde-

tan, PSOE suertatu zen garaile nahiz eta jeitsiera nabarmena jasan. Alderdi abertzaleek eudiputatu bana lortu zuten. Aljeriako hotsak paseak ziren. Hauteskundeak iragarri zituen prentsaurreko berean esan zuen Gonzalezek ETArekin ez zela negoziatziorik izango. Solchagak berriz ekonomian hartu beharreko neurri gogorrek aipatu eta Mùgica Herzog-ek euskal presoen sakabanaketari ekin zion. Bonba-pakete eta atentatu ugari Abuztu-Irailean. Carmen Tagleren hilketa. Txilibita eta Uriobarrenaren hilketa...

Inoiz baino tentsio haundiagoa

Giro honetan, irailaren 30ean ETaren aurka Iruenen ospatu manifestaldi baten ondoren iritsi zen Urria. Bertan, eta Txemaren hitzak jasoaz, «*kanpainak, batez ere, azkeneko hamabost egunetan, markatu zuen jazoerarik nabarmenena ENAM (Euskal Nazio Askapenerako Mugimendua) deituriko sektorea neutralizatzeko «Euskadi normaltzeko eta pakeratzeko hitzarmena» delakoaren hirugarren*

atalaren aplikazio intentsiboa izan zen. Aipatu hitzarmen hori sinatu zuten alderdiak bat etorri ziren erasoaldi horretan, ordu-rarte ezagutzen ez ziren eraso dialektikoak («buru biko basapiztia»ren irudia, esaterako) jaurtikiz».

Panorama hau burutzeko ezinbesteko datuak: Hiperkor-eko epaiketa hasi zen, ETak Leitzarango autobidean ekintza militarrekin hastea agindu zuen moratoriarik ez ba zen, Paktoko alderdiek HB doan mahaingurutara ez agertzea erabaki eta komando autonomoek Aulestia eta Mugica

Herzogen aurkako atentatuak prestatzen ari zirela filtratu zen.

Alderdi españolen gainbalorazioa

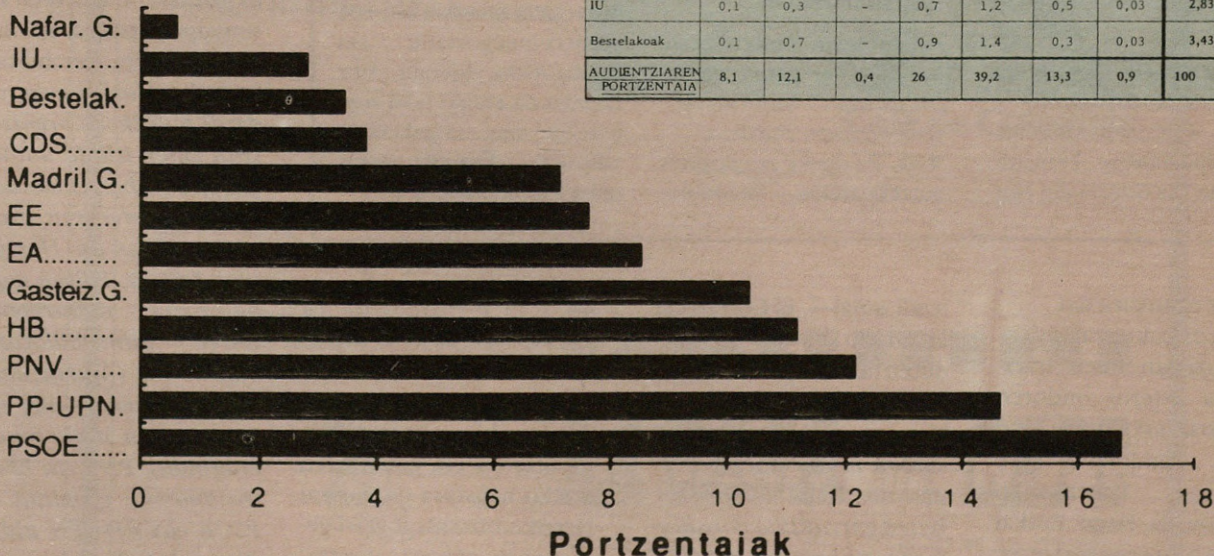
Ondoan daukagun koadroa dugu azterketa hone-tako koadro orokorra. Nolabait lan osoa sintetizatzen duena. Nabarmen agertzen du PSOEk, PP-UPNk eta CDSk bakoitzaren botu kopuruarekiko prentsan duten gainbalorazioa. Antzeko zerbait ageri da PNV eta EErekin, HB eta EA direla-rik boto emaitzekin erkatuz gero espazio gutxien jaso

HEGO EUSKADIKO PRENTSA

Aurrekanpainaren eta kanpainaren ikerketa

	DELA	EGIN	GAUR EXPRESS	DIARIO VASCO	CORREO ESPAÑOL	DIARIO NAVARRA	NAVARRA HOY	KOPURUA
Madrilgo Gobernua	0,4	0,7	0,03	1,2	1,4	3,3	0,1	7,13
Gasteizko Gobernua	1,1	0,5	0,04	3,3	4,8	0,6	0,02	10,36
Nafarroako Gobernua	0,1	-	-	-	0,3	0,1	0,1	0,6
PSOE	0,7	1,1	0,04	4,7	7,5	2,6	0,1	16,74
PNV	2,1	1,5	0,03	2,8	5,4	0,3	0,04	12,17
HB	0,7	3,9	0,03	2,4	3,9	0,2	0,06	11,19
PP-UPN	0,8	0,9	0,05	3,3	6,6	2,9	0,1	14,65
EA	0,7	1,2	0,1	3,2	2,5	0,7	0,1	8,5
EE	0,9	0,8	0,03	2,2	3,2	0,4	0,06	7,59
CDS	0,3	0,4	0,01	1,1	0,9	1,1	0,02	3,83
IU	0,1	0,3	-	0,7	1,2	0,5	0,03	2,83
Bestelakoak	0,1	0,7	-	0,9	1,4	0,3	0,03	3,43
AUDIENTZIAREN PORTZENTAIA	8,1	12,1	0,4	26	39,2	13,3	0,9	100

Gobernu eta alderdiak

Txema Ramirez: «Informazioa asko homogeneousatu da»

ARGIA. Nolatan beldu zenion lan boni?

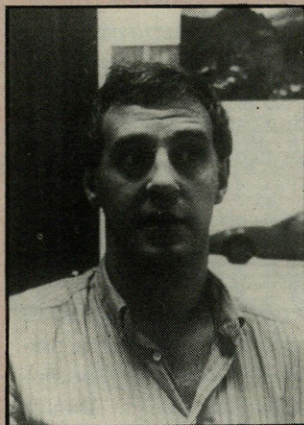
T. RAMIREZ. Kezka sortu zitzaidan hauteskunderen emaitzak ikustera-koan. Medio bakoitzean tratamendu ezberdina jasotzen zuela alderdi bakoitzak. Hauteskundeak amaitu eta berehala sartu nintzen horretan buru-belarri. Sei-zazpi bat hilabete pasa nituen datuak jasotzen. Egunez egun, zentimetroz zentimetro... Gero gorputz teorikoa hautatu beharra neukan, Kayser-en metodologia eta beste teoriko batzuren kontutan hartuta metodologia propio bat osatzeraino.

A. Egunkari abertzaleak, navarristak eta espāñoleak bereizten dituzu lanean.

T.R. Interesgarria da ikustea medioen kontzentrazioa nola dagoen Euskal Herrian. 'El Diario Vascóeta' 'El Correo Españólén' artean zabalkundearen %60a biltzen dute bien artean bakarrik.

A. Zergatik espāñolek bainbesteko arrakasta?

T.R. «El Correo» fenomeno aipa daiteke. Transizio garaian 'La Gaceta del Nor-

tézen gehien saltzen zuen egunkaria. Laurogeitapiko mila ale. 'El Correo' hesparru ideologiko berean zegoen nahiz eta gutxiago saldu. Zer gertatu zen? 'La Gaceta'ko zuzendaritzak joera erabat itxia hartu zuen eta 'El Correo', Jabier Ibarra hil eta gero, ireki egin zen neurri batean, errealitatera gehiago egokituz. 'Diario Vasco'ekin ere antzeko zer-bait gertatu zen. 'La Voz de España'zen Gipuzkoan gehien saltzen zen egunkaria eta itxi egin zuten hau bestearen mesedetan.

A. Honekin batera beste lan bat ere eginga duzu, 'Albisteak baloratze'ko sistema kuantitatiboa.

T.R. Ez dauka zer ikusirik aurrekoarekin. Metodolo-

giaz eta ezberdina da, baina oso interesgarria da lan hau prentsa bulegoetan eta erabiltzeko. Horrek aukera ematen dizu kuantifikatzeko prentsaurreko baten islada egunkari ezberdinetan. Oso erraz egin daiteke horren arauera.

A. Eta orain tesia prestatzen ari zara. Zein da tesia?

T.R. Nire tesia azken lan horren ildotik doa. Prentsa bulegoen eragina gaurko sistema komunikatiboan. Ze, azken hamarkada honetan toki guztietan sortu dira prentsa bulegoak: instituzioetan, alderdietan, herri mugimenduan... Horrek ere ondorio oso zuzenak ekarri ditu informaziora. Informazioa asko homogeneousatu da. Kazetariak prentsa bulegoak iturri bezala identifikatzen ditu. Instituzioetan daudenez legitimitatea daukate... Eta informazioa ez da kontrastatzen.

Ikerketa diferentea da. Bi zati dauzka: alde batetik, aportazio teorikoarena, nahiz eta gutxi egon dagoena atera, eta bestetik, ikusi orain 10 urte instituzioei buruz argitaratzen ziren albisteetatik zeintzuk zetozen prentsa-bulegoetatik eta oraingoekin alderatu. Hor ikusiko da eragin hori zenbatekoa den eta azkenean albisteak dagoen status quo-a legitimizatzen duela.

ez-abertzaleak dira. «El Correo» eta «El Diario Vasco» egunkariak zabalkundearen %58a biltzen dute bien artean. «Diario de Navarra» eta «Navarra Hoy»renak gehituz gero Hego Euskadiko %73,7a harrapatzen dute.

Bestalde, hauteskunde europarretan, esaterako, alderdi abertzaleek botoen %55,1a eta espāñolek %39,4a bildu bazuten ere, hauek egunkarietan izandako espazioa (%48,5) abertzaleena baino askoz ere handiagoa izan zen (%37,9).

Kontutan hartuta alderdi espāñolei espazio gehien eskaintzen dieten egunkariak direla zabalkunderik handiena dutenak, marjinatu samar geratzen dira alderdi abertzaleak orohar, eta HB eta EA bereziki.

Beste ondorio batzuren artean Peter Berger eta Thomas Luckmann ikerlari iparamerikarren lanean oinarrituta ateratako beste ondorio bat azpimarratzen du Ramirezek: «unibertso ofizialaren zaindarien dute helburua, unibertso heretikoaren desagertzea edo bondamendia litzateke». Horretarako suntsipen fisikoa ala integrazioa dira erabilitako tresnak. «Hau bonela, alderdi politikoek prentsan izan zuten islada unibertso ofizial horrekiko hartu zuten jarreraren arauera gauzatzen da. Horrela uler daiteke, HBren azpibalazio nabarmena, EAren minusbalazio moderatua (Ajuria Eneako bitzarmenarekiko erakutsi zituen duda-mudek eraginda), PNV eta EEren tratamendu egokitua eta PSOE eta PP-UPN alderdien gainbalazioa».

zutenak egunkarietan.

Alderdi bakoitzak egunkari guztietan duen tratamendua aztertu ondoren ondorioak eskaintzen ditu Txema Ramirezek bere ikerlanean. Lehenbiziko ondorioa da Hego Euskal Herrian hiru egunkari mota daudela: abertzaleak —Deia, Egin eta Gaur Express (hauteskunderen

itzali zena)—, El Correo eta El Diario Vascok osatzen duten talde enpresariala eta Nafarroakoak (Diario de Navarra eta Navarra Hoy). «Lehen multzokoek partidu abertzale desberdin baten garrantzia goraitzeko aiherra dute bitartean, bigarrenenak Estatu mailako alderdiei ematen diete lehentasu-

na, hirugarrenenak PP-UPNren papera destakatzeko dutelarik».

Ikerketa honek erakusten duen bigarren ondorioa prentsaren eta gizartearen arteko haustura da. Euskal Herriko biztanlegoaren gehiengoak alderdi abertzaleei eman arren botoa irakurle gehien dute egunkariak kontserbadore

Joxe Mollarri

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

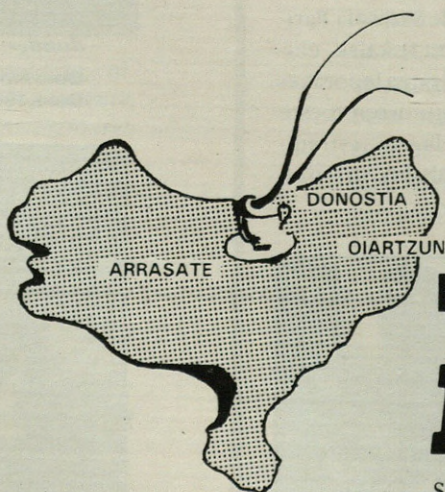
ZB SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

DONOSTIA

Tlf.: 46 29 64 — 45 96 29

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

E Z P A L A K

■ POLIZIEN HARREMANAK

ITURRI ofizialen arabera, terrorismoaren aurka espezializatuak dauden bi frantses polizi EKArak etorri dira. Duela zenbait egunetatik lan berean aritzen diren espainiar polizi pare bat Estatu frantsesean daude eta egun Gasteizen daudenekin batera, etengabeko koordinazioan arituko omen dira. Honen asmo nagusia informazioaren elkar trukaketa bat egitea da. Bisita hauek, «Terrorismoaren Aurkako Borroka» planetan onartu ziren eta atlantiar Pirineotako Prefekto den Michel Desmet eta Madrileko Gobernua EKAn duen ordezkari den Juan Manuel Eguigarayren artean erabaki ziren.

**■ NAFARROAKO
KONBENIOA,
SINATURIK MADRILEKIN**

NAFARROAK sinatu du Madrilesko Gobernuarekin konbenio ekonomikoa. Erabakiarekin bat agertu diren talde politiko guztiek, Estatuko beste herriekin lortuko den elkartasuna azpimarratu zuten. Orain arte Nafarroak Estatuari eman behar zion diru kopuru urria ahaztu eta hemendik aurrera, diru kopuru haundia eskaini beharko du, orain arte jaso duen berezitasunarekin amaituz. Konbenio honek, Nafarroako aurrekontuetan 23 mila milioi gutxiago izango direla suposatzen du. Alderdi navarrista eta espāñolistekin batera, komunitate Foraleko alderdi abertzaleek ere, HBK ezik, alde bozkatu zuten.

BABESGO ZIBILA
MARTXAN DONOSTIAN

DONOSTIAKO Babesgo Zibilerako aholkulari tekniko postua betetzeko, Xabier Albisturrek Jesus Mari Etxarri izendatu du. Pasa den uztaillean izan zen PPko kide den Carmen Buscak proposatu zuela lehen aldiz Etxarri kargu horretarako, baina «segurtasun kargua» dela eta, Eusko Alkartasunak atzera bota zuen proposamena. Orain aldiz, PP, PNV eta EE ere alde aritu izana direlarik, Donostiako alkateak Etxarriri baiezkoa eman dio. Jesus Mari Etxarri, Barne Sila eta Ertzantzan kargu garrantzitsuak eduki dituen pertsona eta PNVko militante da.

**ARROSPIDEREN
EPAIKETAN
IZAERA POLITIKOA
ONARTU**

SANTIAGO Arrospide Sarasola Parisen epaitua izan zen eta fiskalak, erakunde armatuko kide izatea leporaketa politikoa zela onartu arren, beste zenbait akusazio direla eta, estradizioa eskatu zuen. Erabakia urriaren 24ean kaleratuko da.

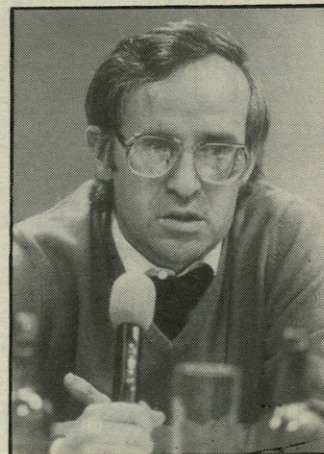

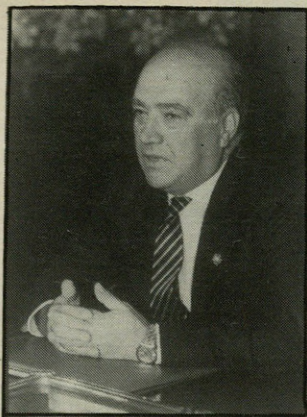
*«EE, PP eta PSEk eginiko
proposamena (HBri
alkatetzak kentzearena),
ez da udaletxetako
itunetan nahitanabiez
betebeharreko baldintza».*

Joseba Egibar.
Deia, 1990—9—18

*«Euskal arazoaren
konponketa Nafarroaren
gaiaren arabera dago eta
Euskal Komunitate
Autonomia eta
Nafarroaren arteko
erlazioak, Francoren
garain baino okerrago
daude».*

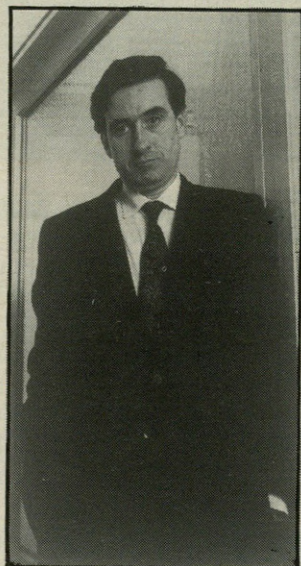
Goio Monreal.
Deia, 1990-9-20

erreferendum bat egitea, instituzioetan bartutako akordio herritar eta demokratikoak ez errespetatzea da».

Imanol Murua.
Egin 1990-9-20

«Datorren legealdian, eta 1992 inguruan ziurrenik, negoziazioaren panoraman aldaketa benetan garrantzitsuak gerta daitezke».

Ramon Jauregui.
Deia, 1990-9-20

«Gobernadore Jaunak poliziaren arrakasta baunditza jo duen operazioa, niretzat biltzaileen lana besterik ez da. Bai, bilketa bat besterik ez da izan».

Katalina Iriarte, Bautista Barandallaren ama.
Egin, 1990-9-12

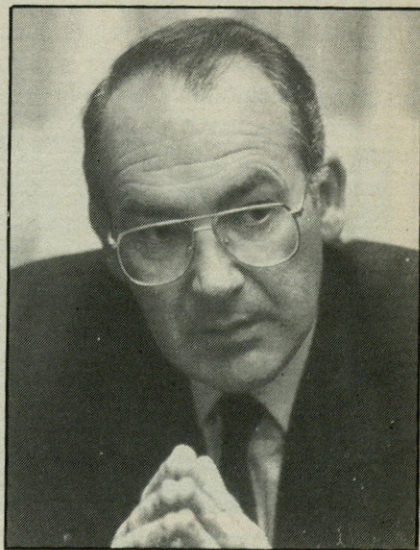
G O R D E T Z E K O A K

GADAFIREN KAPITALAK LEKURIK EZ ESERGUI-N

ESERGUI, «Estaciones de Servicio de Guipuzcoa» deritzaionak, 17 mila milioi pezeta suposatzen zuen partizipazio kontratu bat sinatzeko aukera izan zuen Lamoil enpresarekin. Bien artean sozio berriaren izena ez kaleratzea ziurtatzeko akordio sekretua sinatu zen. Campsa eta Repsoli, Madrilen monopolioari azken finean, ez zaio batere gustoko Gipuzkoako gasolindegien enpresa honek egiten duen monopolio egoeraren apurketa. Baina aipaturiko kontratu hura ez sinatzearen arrazoia bikoitza izan da. Batetik, «Direccion general de Transacciones Exteriores» delakoak ez zuen baimendu. Bestetik, Gasteizko Gobernuak ere Gonzalez Orus kontseilariaren izenean, indar haundia egin du Eserguin halako operaziorik gerta ez zedin. Arrazoia haxe da, Lamoil «Oil Investment International C.» holdinak kontrolatzen du eta bere filiala, Lib Petrol da. Eserguin sartu nahi zen kapitala Gadafirena zen.

ARDANZA HASERRE ETB-KO GALDEREKIN

EUSKAL Telebistako kazetari bat Jose Antonio Ardanzari zenbait galdera egitera joan zitzaionean, ezusteko ederraren aurrean aurkitu zen. Gasteizko exekutiba buruari zenbait galdera egitera hurbildu zitzaion kazetaria eta haietariko bat, Pierre Joxek eginiko deklarazioetaz izan zen. Une horretan, Ardanzak mozteko esan zion kazetariari. Kamararen irudiak eta kazetariaren mikrofonoa itzali egin behar izan ziren, Ardanzak agertu zuen haserrea zela eta. Azaldu zenez, nazkaturik zegoen gai horretaz hainbeste galdera egiten dizkiotelako.

Armen ordua

DIPLOMAZIAREN lokarri gehienak etenik, iparramerikar interbentziorantz jotzen dute seinale guztiek. Irakiar ekonomiaaren blokeoa, bere onenean ere, ur, lur eta lau haizetara hedaturik, ez bait da efektibo izango epe ertainera. «Nazioarteko indar»raren (funtsean «Mendebalde»ko, Siria, Egipto eta Marokoko errefuertzat batzurekin) tropek hara pilatzen segitzen bait dute —Ameriketatik soldadu sail bat igorri du Menemek, Malvinez ahaztu eta, jaso litzakeen apurren esperoan, munduko nagusiekin bat egitea deliberatu duena.

Mendebaldeko prentsak gerra aukera desberdinekin egiten du jolas: Irak Kuwaitetik «manta elektronik» batez nola berezi litekeen, halako bonba erabiliz gero zein erantzun jaso litekeen, Irakeko armamentuaren zahar-berriaz kabalak eginez... Eta, zinez, kazetari iparramerikar batek esan duen bezala, «aitzakiaren zain» daudela ematen du. Galdera hauze liteke: irakiarren zein ekintzak justifikatuko luke interbentzioa? Nahiz bestalde —Estatu Batuetako historiak ondo erakusten duenez—, interbenitu nahi izanez gero, aitzakiaren aurkitzea errazena

izango da.

Hafez al-Asad siriarra Teheranen uzten dugu kronika idazteko momentuan. Bush berriz Bonn (Berlin, datorren astean) eta Tokiori kexuka: gutxi laguntzen ari direla eta. Alemaniari barkatu ahal zaio, badu eta diruak zertan xehetu oraintxe (bata suna dela eta), Japonex ordea (abioan berrarmatzen ari dena, desagun bide batez) krisiaren konpontze militarra besteren esku lagata azpitik profita atera ahal izan dezan beldur dira amerikarrak.

Zein gerra da hau: Irak-EEBB (Irak-Mendebalde), irakiarrek pretenditzen duten gisa —ala Irak-Mundua, Mendebaldeak pretenditzen duen eran? Gatazkaren gakoetako bat behintzat hortxe dago eta.

AFRIKAKO gerrek zirrara senti arazten digute. Liberiako Doe belarriak eta barrabilak moztu ondoren

Orain arte Irakeko potentziak interbentzioa galerazi du; arazoa ez bait dagokio «justizia»ri, indarrari baizik.

Urriaren 3ko irabazleak: Lothar de Maiziere eta Helmut Kohl, aitabitxia.

hil zutela jakin dugun honetan —Doegatik axola gutxi, parte hartan tankera horretara milaka hil dira, horratio presidente bat zen!, baina ez nonbait asaldatzeko moduko arrazakoa—, Hegoafrikatik sarraski izugarrien berri iristen zaigu.

Aurrena: gerra ez da —aise aurkezen zaigunez— Inkhata-ko zuluak eta ANC-ko xosen artekoa. ANC-n zulu asko dago eta Inkhata-rekin beste indar —gutxienik esan daitekeena, ilun— batzuek egin dute bat: ANC izango bait da, Gobernuarekin hasi dituen elkar hizketak direla motibu eta triskantza hauek ez badira gelditzen, galtzailerik handiena. Hala ere, dudarik gabe izan badiren «indar beltz»-en interesek ez dute hilkuntza izugarria guztiz esplikatzen.

Gertaera haiek Afrikako herrien izaeraren perspektibatik begiratu beharko genituzke —zaila dena, bistan da.

Europa partean, urria hau, gutxienez, 3agatik pasatuko da historia liburuen orrialdeetara. Alemania —ez eskuindarrenek nahi luketena, baina bai egun posible dutena— bat izango da. Ekialdean, pobreak pobrego izango dira, eta besteak, besteago. Soldadu soviatarrek aldegitzen hasiko dira (jendeak desio duena, ekainetik hona soviatar tropen aurka izan diren 90 erasoek erakusten dutena), zeina —horien asimilatzea— ez bait da —360.000 militar eta 240.000 laguntzaile dira— perestroikarentzat arazorik samurrenetakoa izango.

LAKATZAGOA da, nolanahi ere, Sovietar Batasuna merkatu ekonomia iristeko bidea. Gorbatxovek berearekin segitzen du: ateak *ertiriki*. Baina Ronald Reagan, etsai amorratu ohiak, lehengo astean «sovieten Estatu»-ra egindako bisitan «*libertate pixka bat izatea* —esan zuen— *haurdun xamar egotea bezala da: ezina*». SESBeko buruzagi batzuk eritzi horretako dira, eta —Aganbegian ekonomilariak proposatu bezala— erreforma bixkortu nahi dute. Rijkov gobernu buruak sosegua aldegitzen du, eta ondorioz bere dimisioa eskatzen du zenbaitek.

Ekonomia —nazioak bezalaxe— atomizatzen ari dela eta, aurreikusitako aurreikusten ziren arrisku handi horiek, kontrolpean ote dituzte? Golkoko gerrarekin antzera da: hasterako, irabaziko dela egitea dago apostu —bidean, ordea, ezustekoak suertatuko dira.

— **Iparramerikarrak «aitzakiaren zain» daudela ematen du. Galdera hauxe liteke: irakiarren zein ekintzak justifikatuko luke interbentzioa? ●**

Pablo Sastre

Ekonomiaz suspertzen hasi den denboran
erreforma politiko sakonari uko egiten dio

Vietnam, gurutzebidean

Orain dela hamabost urte Estatu Batuen aurka gerra irabazi ondoren eta joan den urtean Europa Ekialdean eman diren aldaketak eta gero, Ha-noiko errejimenak nazioa aurrera ateratzeko bidea bilatzen ari da.

EKONOMIA aldetik kontraste izugarriak ematen dira Viet Nam-en. Probintzien laurdena 1988an ikutu zuen gosetearen ondoren, 1989an 1,4 milioi tonelada arroz esportatu ditu, Thailandia eta EEBen ondoren munduko hirugarren esportatzailea bihurtuz. Bestalde berriz, Nghe Tinh, Ho Chi Minh jaio zen probintzian, milioitik gora biztanle iazko tifoia eraginak jasaten ari dira.

Arrozaren produkzioaren gorakada harrigarria izan da. 1975eko bizilagunek 350 kilotatik 1987ko

280tara jausi bazen ere, 1988ko gorantzako joera konfirmatu zen iaz, eta EEBen eta bere aliatu asiarraren blokeoa ez zen aski izan, arroz soberakinak —prezio merkeagoan, jakina— kanpora saldu ahal izan zitzaizkien.

Boluntarismoaren eta planifikazio zentralizatuaren baztertze teorikoak Estatuko entrepeseri eta funtzionarioei emandako dirulaguntzak kentzea eta prezio eta trukerako tasa bakkarra ezartzea eragin dute. Emaitzak ezin hobeak izan dira: 1986ko %700-1000ko hiperinflak-

zioa 1987tik aurrera ia gelditu egin da, produkzioa azken bi urteetan %7tik 8ra igoz. Baina maiatzaren bukaeran inflazioaren adierazgarria agertu da: dong-a, moneta nazionala, bere balioaren %20a galdu du.

Erreformen burutzea oinarritzko bi faktore hauen menpe dago: Viet Nam barneko egoera politikoaren bilakaera eta dituen kanpo harremanak. Bi alor hauek nazioa bidegurutze batean aurkitzen da orain.

Sozialismoaren defentsan

Idardi komunistaren IV. Kongresoa, 1986eko abendukoa, berriztapenaren kongresoa izan da. Linea politikoan aldaketarik eman bada ere, eta hein batean aipatutako arrakasta ekonomikoak eraginda, partiduaren aparatoa, komite zentraletik hasita, ez

da berritu. Prentsak botere gehiegikeria eta ustelkeria salatzen ditu, baina gehiengotik ez da agintaritzaraino iritsi.

Aldaketa nabariarenak literatura eta arte sorketan eman dira. Luu Quang Vu-ren lanak, Tran Van Thuy-ren filme dokumentala, Nguen Huy Thiep-en nobela motzak, Duong Thu Huong-en nobelak adibide batzuk besterik ez aipatzearen, publikoa astintzeko eta eztabaida latzak eragiteko baliagarriak izan dira.

Kontserbadoreak beldur dira sozialismoaren printzipio diren dogma estalinista eta formula maoistaren erortzea dela eta. Elementu horiek dira aurrerapenen aurka azaltzen direnak. Egunkari kritikoetako erredaktore buruak aldatu dituzte eta Komite Zentraleko idazkaritzak literaturan zentsura berrezarri du udan. Politika mailan, Tran

Xuan Bach, ofizina politiko partaidea, pluralismo (sozialista, noski) baten alde agertzeagatik kanporatzeak gogortze politiko bat ekarri du. Alderdi komunistaren zuzendaritzak, aliantza heterogeneo batek dominatua, ekonomian pluralismoa eta irekitasuna bultzatzen ditu, «estabilitatea» eta «sozialismoaren defentsa»ren izenean. Erreforma politiko baten bitartez bakarrik lortuko dute elementu inkompetente eta ustel hauek baztertzea eta herriaren konfiantza berriro irabaztea.

Kanpo arazoetan Viet Nam erabat baztertuta dago. Estatu Batuen etsaitasun arrenkuratsua, 1975etik aurrera, eta Txinaren «zigor pedagogikoa», 1979tik aurrera, izan dira horren eragileak. Sobietar Batasunaren laguntza bakarrik izan du. Perestroikarekin batera kanpo harremanak erabat berraztertu behar izan ditu Estatuak. Tropak Kampucheatik erretiratzea, «boat-people» delata eta haur amerasiarren

Linea politikoan aldaketarik eman bada ere, partiduaren aparatoa, komite zentraletik hasita, ez da berritu ●

arazoak konpontzearen Nazio Batuen errefuxiatuentzako batzordearekin eta Estatu Batuekin kooperatzea eta Txinarekin ber-radiskidetzeko saioak irekitasun gogoaren adierazgarri dira, nahiz eta kontserbadoreek errezeloe

Amerasiarren egoeraz NBE eta EEBBekin hitzegiteko prest azaldu

onartu.

Baina Estatu Batuek mantentzen duten areriotasuna alde batetik eta Europa Ekialdeko iskanbila handiek bestetik, Alderdi ko-

munistaren barneko berrikuntzarako joera ahuldu dute nabarmenki. Adibiderik patetikoena ekainean «Prensa Latina»ri emandako elkarrizketan dago. Ber-

tan Nguyen Van Linh-ek bere «solidaritatega» adierazten zuen «Txinan, Cuban eta Ipar Korean sozialismoa salbatzeko borrokatzen duten kamarada ko-

Azken urte bietan lasaitze bat ezagutu du Viet Namgo ekonomiak.

munistekin». Habana-Berlin-Hanoi ardatza, iaz sortua, Berlingo harresia botatakoan hautsi zena, Pekinen barrena pasatzen da orain, Tiananmengo masakrea eta urtebete geroago.

Nazioarteko lasaitasunerantz

Duong Thu Huong, idazle, militante komunistak, oso onartua izan den iritzia du: «Gure Gobernu Txinarekiko bere barremanak normalizatuko balitu, gure herria erraz mantenduko litzateke. Baina Alderdia eta Estatua Txina, Korea eta Cubako Estatuekin eta partiduekin estuki aliatu nabiko balu, gure herriaren aurka joango

*lirateke, demokrazia go-
goak zanpatuz. Inork ez
du abaztu 1979an Hego
Viet Nam-eko mugan erru-
gabeko herriek eta gure
soldaduek ixuritako odo-
la, ez eta ere Tianamen
plazako fusil eta karro
botsa».*

«Okerrena da ikasle txi-
natarren borreroak
1979an gure iparraldeko
sei probintziak erasotu zi-
tuzten berak direla» eras-
ten du idazle komunistak.

**— EEBBen
areriotasuna eta
Ekialdeko
iskanbila handiek
berrikuntza joera
ahuldu dute ●**

Pol Pot-ek Txinan eta Ipar Korean aurkitu du Kampucheako gerra luzatzeko eta konponbide politikoa baztertzeko arrazoia. Balditza hauetan James Baker EEB-Betako idazkariak uztailaren 18an iragarri zuen amerikar politikaren erabateko aldaketa Viet Nam *impas-*etik ateratzen laguntzea izan liteke.

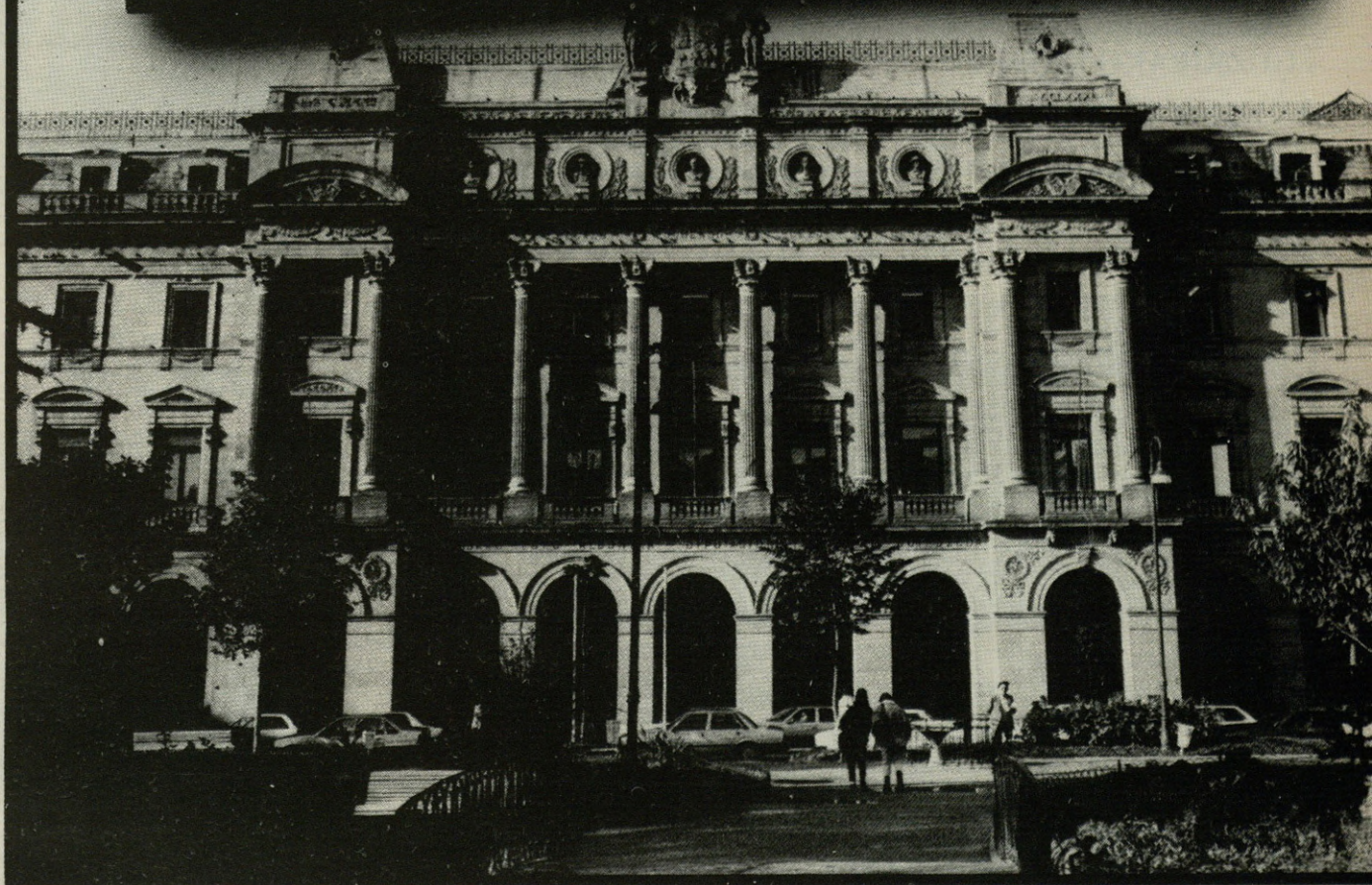
Viet Namekin Pol Pot boterera itzul dadin galerazteko elkar hizketak onartuz, eta koalizio tripartitak Nazio Batuetan Kampuchea duen sedea okupatzen utziz, Estatu Batuek beren politika indotxinarraren okerra onartzen dute eta aurrerapauso bat ematen dute nazioarteko lasaitasunerantz.

Normaltze honek, harreman txino-vietnamdarren

normaltzearekin batean, nazioaren demokratizatze baketsua eragiteko nazioarteko kontestu egokia sortuko du. Halako prozesua, Alderdi komunistatik sortua, Viet Nam krisialditik ateratzen utziko du eta Alderdia-ri bere abangoardiako papera itzuliko dio gizarte pluralista batean. § «Independentzia, askatasuna, zoriona» zeukan lematzat Ho Chi Minh lehendakariak. Eta esan ohi zuen: «Independentziak askatasuna eta zorionik gabe ez luke zentzurik». Hainbeste sakrifizio eta gero, Alderdi komunistak eta herri vietnamdarrek «independetzia» hitzari bere zentzu osoa ematen jakingo al dute?

Joxemi Saizar

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia, F. Fukuyama, 1989

ERASO KIMIKORAKO BABESA ETA EGUZKIRAKO KREMA

SAUDI Arabiako soldadu iparramerikarrek, gerra ezean, zer komentatu ematen dute. Pentagonoak 17.500 milioi dolar gastatu ditu jada tropak bertaratu zirenetik. Gastuen artean, zenbait txikikeria aipagarri ere ba-

daude. Dagoeneko, 42 milioi pezeta (2.1 milioi libera) eman dituzte eguzkirako krematan, beste 10 milioi ezpainetarako baltsamoan, 8 milioi zomorro hilgarrian eta 60 bat milioi botaurreko beltzetan. Gero, jakina, soldadu bakoitzak behar duen eraso kimikorako babes ekipamendua: 28.000 pezeta balio du bakoitzarenak.

SOVIET BATASUNAK EZ DU LUZE IRAUNGO

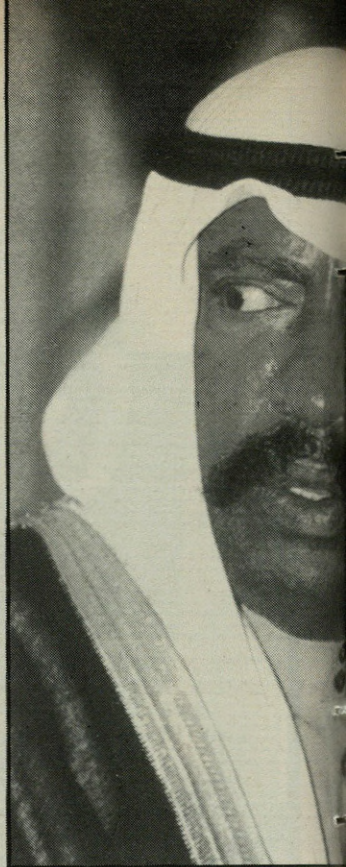
GUTXI barru, izena ere ez zaio geldituko Soviet Batasunari. Estatuaren izena aldatzea aztertu berri du bertako legebiltzarrak, eta izen berrirako proposamena Sovietar Errepublika Subiranoen Batasuna da: SESB. Gutxienez, siglak mantentzen dira horrela, bai errusieraz eta baita, zorionez, euskaraz. Baina arradikalenek 'Soviet' hitza ere ezabatu nahi dute, eta auskalo zer zor zitekeen orduan, errepublikak 'Batasunaren' aurka-koak ere ageri bait dira. Ez dago jada errespetorik: Leningrad berririo Petrograd izango da laister, hiriko so-

vieteko gehiengoak hala nahi du eta.

ZULEMA MENEM, IRAKEN ALDE

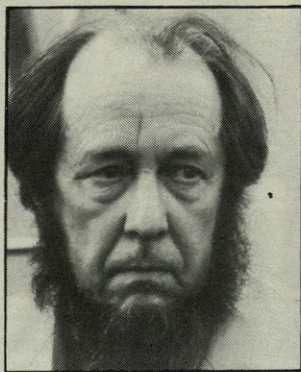
MENEMdarren arteko liskarrek aurrera darraite. Iraki blokeoa beteazteko, Carlos Menemen gobernuak nazioarteko indarrari soldadu argentinarrak gehitzea erabaki duenean, berehala erantzun du haren emazteak: «Nola lagunduko diegu gure etsaiei —EEBB eta Erresuma Batua—, Malvinetako gerran iraindu gintuztenei?». Carlos eta Zulemak jatorri arabiarra dute eta Sirian ezagutu zuten elkar. Zulemak dioenez, musulman zintzoa omen da.

E L E - M E L E

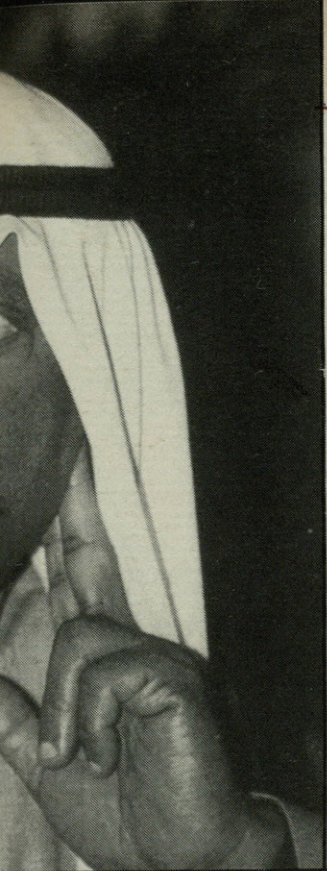
«Irakiarrek armaz bornitzearen arrazoia Israelen kontra aritzea zelakoan geunden».

Saad al Abdallah, Kuwait
lehen ministrari (ohia).

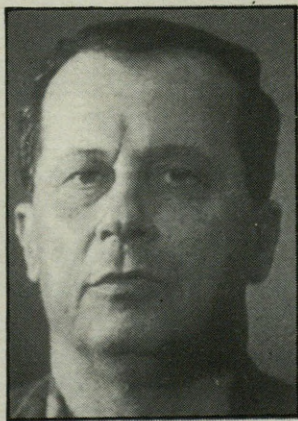
«Argi eta garbi esan beharra dago: biru errepublika baltiarrek, Transkaukasiako beste hirurak, Ertasiako laurak eta baita Moldavia, Errumaniarekin lotu nahi badute, bamaika errepublika hauek —bai!—, sezesiora bideratuta daude erremediorik gabe, atzera egiterik gabe».

Aleksandr Soljenitsin.

«Yankien defentsa aurrekontuko murrizketak ez dira borondate pazifista eta humanistaren ondorio, baizik eta lebengo Inperio guztiz abaltsuaren abultasun ekonomikoaren zeinu. Honen froga dugu Japonia, Alemania eta EEEn gainean yankiek egiten ari diren presio larria, bauek ere lagun diezaioaten Golkoko abenturaren gastu izugarrietan».

Iñaki Gil de San Vicente.

«Golkokoaz esan dezakedan bakarra zera da, indartsuenak irabaz dezala».

Mixel Aun generala, Beirut.

O I H A R T Z U N A K

KUWAITEKO XIITAK NON OTE?

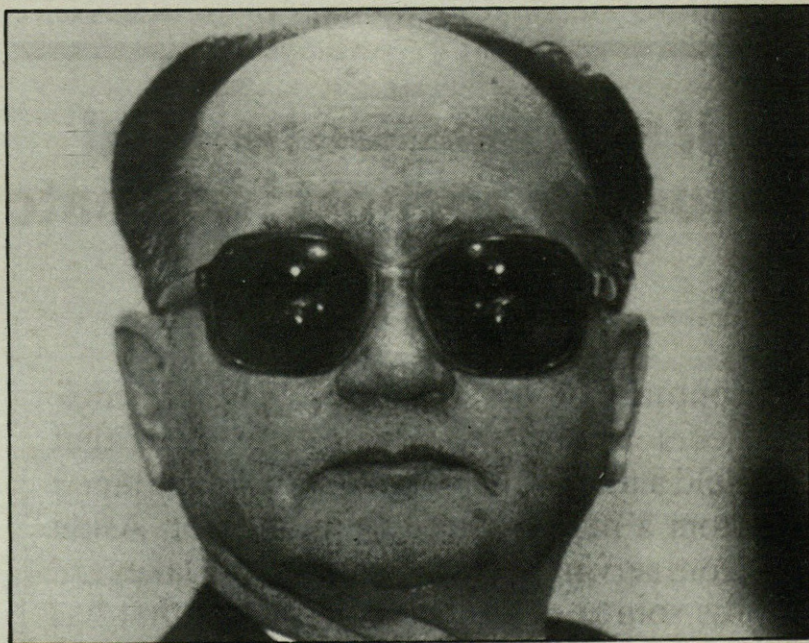
KUWAITen gartzelan zeuden hamazazpi aktibista xiita non ote diren orain galdetzen diote beren buruei Mendebaldeko zerbitzu sekretuek. Libanotarrak gehienak, Europan gertatutako ekintza odoltsuetan hartu zuten parte hauek, eta orain Husseinen esku daude. Itxuraz, Bagdaden dira, baina ez osoko askatasunaz. Saddam Husseinek Estatu Batuen aurkako ekintzetan erabil ditzake agian, baina «bahitutako» baliotsuak ere izan daitezke Bagdadentzat, Mendebalderekin trukeren bat egiteko orduan. Xiiten zoria airean dago oraindik.

IRA-REN MENDEKUKOLPEA

GIBRALTARreko gobernari izandako Sir Peter Terry larriki zauritu zuen IRAk Milford-en (Ingalaterra erdian), bere emaztearekin batera. Ekintzaren zioa gardena da, mendekua. Gibraltarren duela hiru urte arma gabeko hiru IRAtar —Mairead Farrell, Danny McCann eta Sean Savage— hil zituen armada britainiarrak, Terry gobernariak sinatutako baimenaz.

POLONIAKO LEHENDAKARITZARAKO KARRERA PIZTUDA

JARUZELSKI generalak kargua dagokion epea baino lehenago uzteko asmoa agertzean, piztu egin du Poloniarako lehendakaritzaren karrera. Bi lasterlariak, orain arteko aliatuak: Lech Walesa eta Tadeusz Mazowiecki, Solidarnosc-etik sortutako bi fakzioen buru, ideologia kristau-populista baten adierazgarri lehena, «modernoagoa» bigarrena. Borrokak emango du zer idatzirik.

Nuarbek Munduko Sokatira Txapelketan
bigarren postua eskuratu du

SOKA MUTURRAREN PUNTAN

Euskal Herriko Txapelketa irabazi ostean Munduko Sokatira Txapelketan bigarren postua lortu du Nuarbek selekzioak 560 kilotan eta laugarrena 640 kilotan. Gailurra aspaldi ikutu zuten nuarbetarrek. Ez dira ase ordea. Estutzen duten soka lodiaren azken muturreraino iritsi nahi dute.

EHUN eta hogeitamar biztanle dituen Azpeitiko Nuarbe auzoan festa handi batek piztu zuen sokatirarekiko grina. Inor gutxik antzeman zuen orduan sokaren beste muturra noraino iritsi zitekeen. 78. urtean izan zen, Azpeitiko zezen plazan «Bai Euskarari» jaialdian, ezkondu eta ezkongabeen arteko dema batean.

Aurrerantzean lehiaketa ofizialetan parte hartzeko

prestatzen hasi ziren. 79. urtean lur gaineko lehen tiraketak egiten hasiten hasi eta 80. hamarkadarekin batera etorri ziren nuarbetaarren benetako garaipenak. 560 kilotan Euskadiko txapela lortu ondoren kanpoko probetara irten ziren, eta kanpoan, «sokatira berrira» ezagutu zuten.

82tik aurrera Euskadiko txapelketa gehienak irabazi dituzte. Nazioarte mailan berriz, 1989an kasu, 560

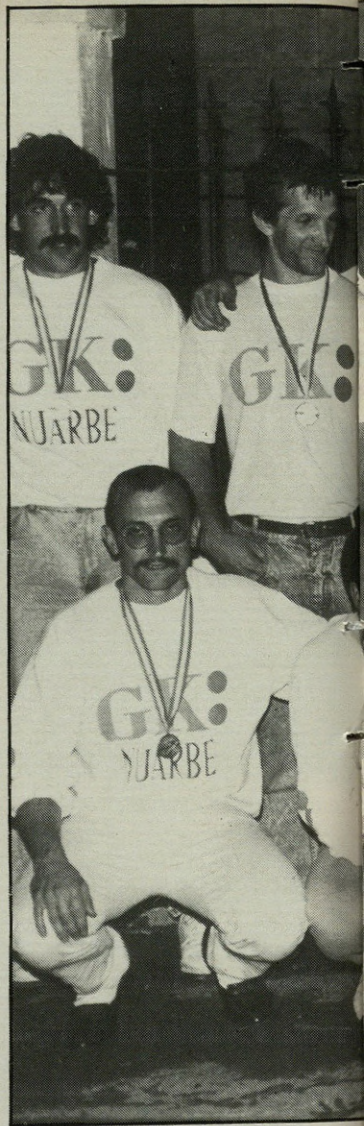
kilotan Europako txapelketa klub mailan eta selekzio mailan lortu zituzten.

Lurgainekoan mailarik altuena

aldea historikoetako bat den Jabier Gurrutxaga tira-tzailearekin aritu gara hizketan eta Nuarbek lurgainean bakarrik tiratzearen arrazoiak bi direla esan digu. Lehen garai batez bietan jandun ziren baina bietan jarduteko denboraldia oso luzea egiten dela dio. «Oso zaila duk bi modalitateetan ongi jardutea. Goma gaineko denboraldia Otsailean basteen duk eta lur gainekoa Irailean. Honek urte guztia entrenatzen pasatzea suposatzen dik eta bortik emaitza onak ateratzea zaila duk. Bestetik, mundu mai-

lan lur gainekoa askoz ere gogorragoa izanik bortan soilik sartu gaituk eta ondorioz goma baztertu diagu. Esan behar datorren urteko Otsailean, Faturan Munduko goma gaineko txapelketa tiratuko dela eta hemendik aurrera behar bada goma indartuz».

Goma eta lurra bi mundu desberdin direla dio Jabierrek. Hemen erabiltzen den gomak zein aldetan tiratzen den abantaila izaten omen du, eta beraz nolabaiteko baldintza bat dakar honek. «Lur gainean aldiz, botak erabiltzen dizkiagu eta lurra botaren takioia sartuta tiratzen. Takoi bo-

nek perra bat izaten dik eta hemen bakoitzak duen teknikak dik garrantzia, hau da: nola sartzen den bota, zer posturretan tiratzen den, etb. Guretzat modalitate hau askoz ere politagoa izateaz gain taldearen indarrak hobeto neurtzen dituk».

— Pisua mantentzea oso garrantzitsua duk, ahalik eta pisu txikienean mutil handiena sartu nahi izaten diagu ●

Entrenatzeko teknika berriak

Herri Kiroletaz hitzegitean betiko topikoetan sartzen gara: Aurpegi gorridun morroskoak, txuleta, baba gorriak, sagardotegiak eta apostua. «Baina garai baiek joan ziren Nuarbeko Sokatirarientzat». Nazioarteko lehengo ateraldietan txundituta geratu zirela dio, han ikusitako teknika eta sokatira ulertzeko moduarekin. Ordudanik, Iñaki Altuna dute entrenatzaile lanetan eta alor fisikoa lantzeko, batez ere denboraldiaren lehen hilabetetan, Xabier Astigarra garekin jarduten dute. Denboraldi bakoitzaren ha-

Nuarbeko taldeak hamar urte daramatza sokaren muturrean kontrariorik gabe.

seran urteko planteamendua egiten dute. Normalki Otsailean fisikoki prestatzen hasten direla dio, neguan geldirik egonda gero muskuloak askatzen joateko. Pare bat hilabetetara sokari heltzen diote, soka polea bitartez lantzen dutela. Zazpi metrotako grua batean polea bat dute eta alde batetik eurek tiratzen dute, bestean kajoi batean nahi

duten pisua jarriaz. Hau oso bide egokia dela dio bai potentzia zein erresistentzia lantzeko. Entrenamenduko orduetaz galdetzean, «sokarekin hasten gaitukenean, astero biru ordu entrenatzen dizkiagu eta bonetatik kanpo asteburu batzutan esibizioak izaten dizkiagu. Bestetik pisua mantentzeko, mendira eta lasterka egitea ezin bestekoa zaiguk. Pisua mantentzea oso garrantzitsua duk, abalik eta pisu txikienean mutil handiena sartu nahi izaten diagu. Ondorioz dieta ere asko kontrolatzen ezin bestekoa egiten zaiguk».

H Nuarbetik mundu zabalera

Amalau pertsonak osatzen dute Nuarbe Sokatira taldea. Gehientsuenak hasera haseratik dihardutenak. Auzoko lehen kirola sokatira da dudarik gabe, baino nahiko kexu dira nuarbetarrak instituzio zein komunikabideetatik jaso duten tratuatik. Jaber Gurrutxagak esan digunez, «normala egiten zaiek bai komunikabide zein instituzioei, Nuarbek irabaztea eta ez zigutek jaramonik egiten. Beti irabazi egiten diagunez ez gaituk notizia, tamalez notizia izateko galtzen basi beharko diagu eta orduan zer gertatzen den esaten etorriko dituk».

Euskal Herriko Sokatiraren egoera berriz txundigarritzat jotzen dute: «Aurtengo denboraldiak aurrera egingo duenik ere ez zekiagu». Nondik tira behar diogu sokari gauzok konpon daitezen?

Jon Olaizola

EUSKAL HERRIKO BASOAK ZIMELTZEN ARI DIRA

Aurrena Euskal Herriko basoak zertantxe dauden jakin gura genuen. Batera jo, bestera jo, azkenean Mattin gure lankideak mapa bat egin zezan beste datu bildu genuen. Ondorioz, Bizkaia eta Gipuzkoako basorik gehienak pinu intsignisarenak direla ikus dezakegu, Araba eta Nafarroan berriz berezko zuhaitziak dextente daude, eta Iparraldeko probintzietan horrelako masa batzuk izanik ere, soroak eta sastrakak ugariago dira.

ALDERDI atlantiarreko eta mediterranearreko beste diferentzi bat propietateari dagokio: Bizkaia-Gipuzkoan basoak partikularrak izaten dira, Nafarroa eta Araban aldiz mankomunitatuak gehienbat. Proporzionaliki, itsasaldeko bi probintzia horiek arbolatsuagoak dira, eta egur produktioan pisu handiagoa dute. Pago egurraren produktioa beti ere goitik behera doalarik, intsignisak

geroz eta gehiago ematen du. Hori da bederen Helen Groome, EHNErekin lan egiteaz gain Estatu espainiarreko basoei buruz azterketa bat burutzen ari denak komentatu diguna.

Aurki euskaraz argitaratuko den Euskal Herriko zuhaitz eta zuhaixkez liburu eder batean parte hartutako Iñaki Aizpuru Aranzadikoak lehen ohar bat egin nahi digu baso esplotakuntzaz, ohar historiko bat

hain zuzen ere: «*Pinua sartu bazen, demagun, orain dela ehun urte, ez horregatik pentsa lehen beste-lako baso gehiagorik zenik: orduan ere, ikazkintza zela eta batez ere, ikaragarri botatzen zen; beti bota izan da egurra bemen*». Hari beretik mintzo zaigu Jose Mari Alegria, Goizuetako monteroak: «*Lehen denbora bateko frondosak, denak egurretarako ibili dira, bemen ez da masa autoktono dezenterik, ez baldin bada oso urruti, bemen mandoekin eta ikatzetarako dena manejatuta da, morratu*».

Ikazkintza amaitu zela eta, Iñaki Aizpuruk, berez landare zonalderik aberatsena den Nafarroa erdialdean, basoak berez hedatzen ari direla deritzo. «*To-ki batzutan izanen da hori* —esaten digu Pili Yoldik, Nafarroako basoez zenbait lan egindakoa bera—: *ni Iruñerrikoa naiz eta azken bi hamarkadetan bemen barrena ziren*

hainbat eta hainbat amezti eta karraskal mozten ikusita nago, denean garia eta beste zerealak aldatzeagatik». Nahiko sendo dagoela ematen duen espezie bat pinu gorria da (oso ugari Arbaiungo arroilatik goiti), aldatu eta berehala hazi egiten dena eta gainera tarteka pagoen sortzea galeraztan ez duena.

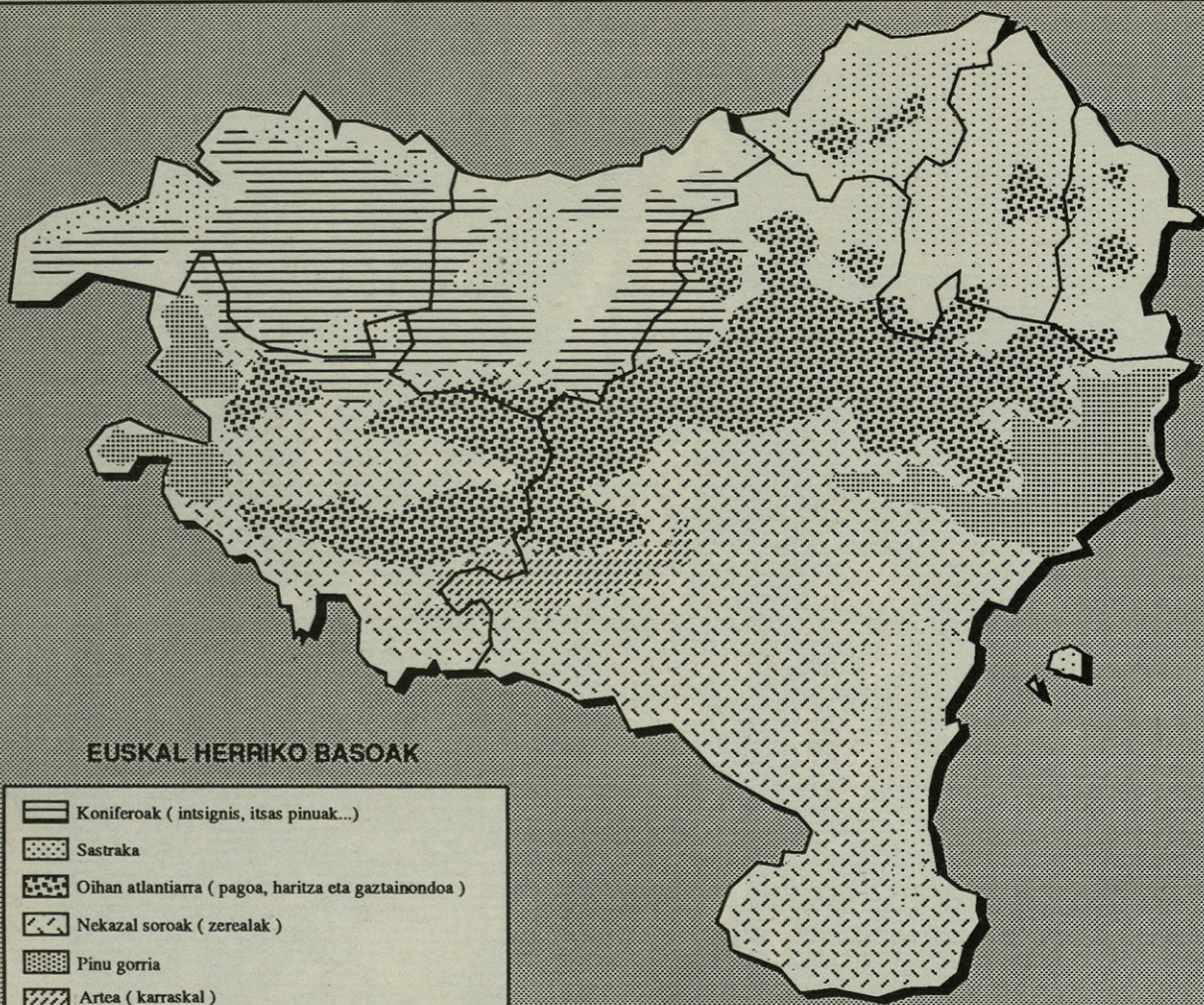
— Pagoak 120 urteko bizitza badu, pinuak 30koa du —

Jose Mari Alegria, Goizuetako Aranoko monteroak, ematen dizkigu pinuaren esplotakuntzari buruzko argibide batzuk. «*Pagoak 120 urteko bizitza badu, pinuak 30koa du. Hogeitamarretan matarrasa egiten da. Ni nagoenetik*

AITOR BAYO

■ Nekazariak, etorkizunaz segurtasunik gabe, nekez eginen du hazkunde motelako espezien aldeko apostua.

M. OTXOTORENA

ITURRIAK : Euskal Herriko eskolarako atlasa / Institut Cartogràfic de Catalunya

Mapan zehaztu gabe
amezti, makal, eta
hedakuntza gutxiagoko
beste espezie batzuk
gelditzen dira.

*bemen, pinua besterik ez
dugu markatu. 15 urtere-
kin entresaka bat ematen
zaio; pinua usu samar al-
datzen bait da: bi metro-
tara, eta gero bazitzen de-
larik, txarrenak kendu,
bakandu. 1956an sekula-
ko hormatea izandu zen
eta hor ziren pinu guztiak
bondatu ziren, oraingo
zabarrenak ordukoak di-
ra, 57koak: horiek mata-
rraserako dira ja, beren
turnoa egina». Pagadietan
berriz, entresakak baizik ez
dira egiten.*

Gipuzkoa eta Bizkaian,
ekologiazaleak aspalditik

errepikatzen aritu baldin
badira ere, instituzioak
oraintxe hasi bide dira ho-
rrenbeste pinuk ekar ditza-
keen galerez kezkatzen.
Kezka ez da, baina, gehie-
netan, udaletxe eta partiku-
larrenganaino iritsi orain-
goz. Udaletxeak askotan,
herriko obrak ordaintzeko
eta basoak saltzeak ematen
duen diruaz baliatu izan di-
ra. Nafarroan, Aezkoan esa-
te batera, basoak ematen
dituen irabazien zati bat he-
rritarren artean banatzen
da urtearen buruan, ez bait
da deus eza.

Kanpainia instituzionalak

*N*ekazari bati berriz
—diosku Iñaki Aizpuruk—
nekez esatea dago: ez bota
zure harizti hori: haritz
bakar batetik igual
40.000 pezeta atera ditzake eta». Bistan da, jendea ez
dagoela epe luzerako apus-
tuak egiteko ohitua, batez
ere —normala izaten de-
na— lur sail txikiak izanez
gero. Seme-alabenganako
maitasuna ez izaki nonbait
aski nork bere alorrak ha-
ritz eta pagoz apaindu di-
tzan.

Bizkaiko Diputazioa azken bi espezie horien aldatzea %85ean subentzionatzen hasi zaio baserritarra-ri, eta hala ere berandu dela ematen du, inor gutxi animatzen bait da horretan. EHNEk proposatu berri du, hori aurrera eraman dadin, aldaketa horien mozkinak jadanik ordaintzen hasi daitezzen, urteroko errenta bateguz.

Gipuzkoako Diputazioak beretik, haritz eta pago aldatze kanpainia bati ekin berri dio: Aralarren pagoa, eta Pagoeta eta Leitzaranen bietatik milaka batzuk sartu dira dagoeneko. Orain dela zortzi-hamar urte izan ziren gorostiaren aldeko kanpainiek berriz, «onura bereziko»tzat jo diren dozena bat espezieren aldeko kanpainarekin badute segida: hagina, artelata, otsalizarra, ametz haunduna, udareondoa...

Euskal basozaleak arront kezkatu ibili dira aurten, zuhaitz askorengan nabaritu duten ahuleziagatik, eta batipat ostoan itxura ez-normalagatik. Gu geu ibili gara Aralarren, hainbat pago triste eta makal ikusiz. Esan digutenez, Aizkorrin ere gauza bera antzematen da (oinatzi batek pagoa gorriñotuta zegoela komentatu digu) eta Panticosa aldeko astigarren ostoak mantxa beltzez zikinduta zeuden.

«Bastante espezie dago komerietan», esaten digu Iñaki Aizpuruk. «Pinua bere prozesionariarekin, zumarra grafiosiak jota...» Ontto bat da grafiosia, zeharo galgarria: Donostian milaka zumar ziren orain dela gutxi, orain bi gelditzen dira. Beti izan omen da grafiosirik, baina orain heldu bide da ontto arraza fuerteko bat ixkin honetara.

AITOR BAYO

■ Epe motzeko etekinari begira.

ra. «Haritz amerikarrak ere baditu zenbait tokitan problemak...»

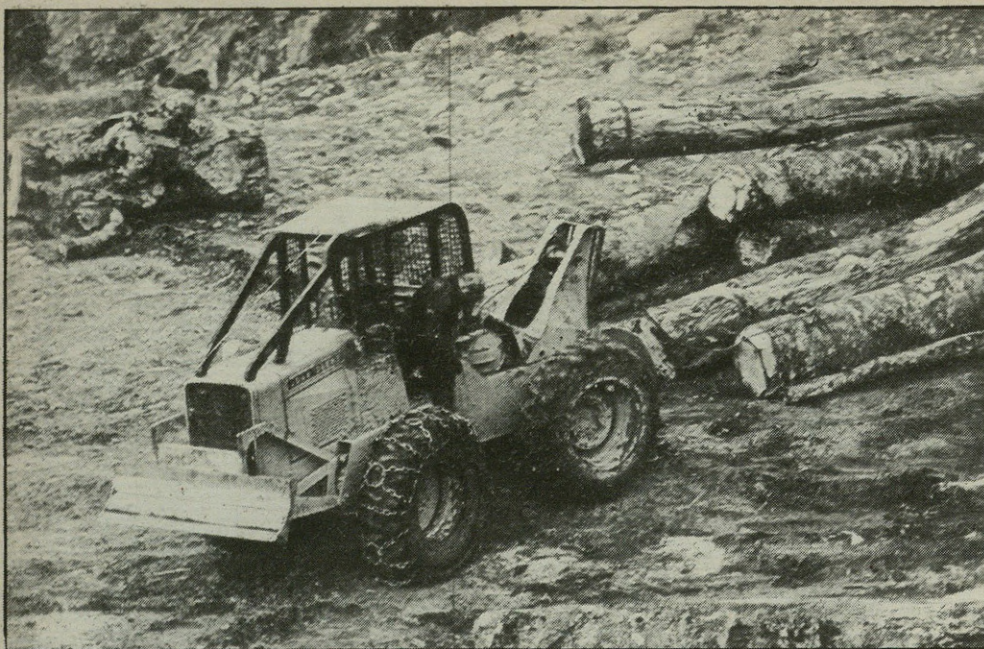
Inoiz gainditzen ez dena *oidioa* izeneko onttoak zabaltzen duen gaisotasuna da. Larrun mendia —kommentatzen digu Urruñako oiheren arduradunak— lehen ametez estalita zegoen, orain ez dago batere. Gero —duela hirurogei urte izugarri jo zuen— gaztaineren *encre/tinta* delako gaitza dago... (Izan ere Lei-

tzaranen gaztaina izorratu zenean paperfabrikek mendiak erosi eta pinua aldarazi zuten).

Zalantzarik gabe, urte hauetako lehorrak eta klima gorabehera arraroek lagundu dute gaisotasun horiek eta beste batzuk hedatu daitezzen. Beroa gehi hezetasuna, neguan hotzik ez, «eta gero —diosku Aizpuruk— orain dela bost urte Bidasoako pinu guztiak

izorratu zirenean bezala, udaberrian igual sekulako izoztea». Lehortea, esan gabe doa, pagoek bezala ur anitz behar duten arbolen-tzat da bereziki txarra —Europa guztia ukitzen duen arazoa bestalde.

«Gaitzik ikusgarriena, baina ez txarra —Jose Mari Alegria ari zaigu berriz ere— prozesionaria da. Hori gauero ateratzen da ostoz jatera; lehen bemen

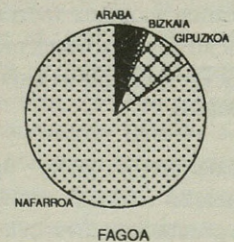
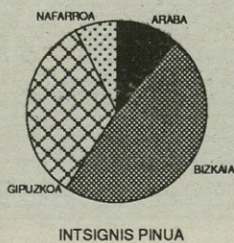
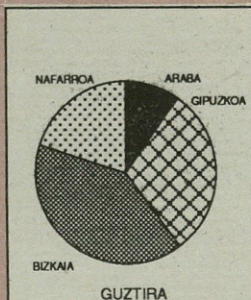

Makina pisudunentzat irekitzen diren pistek erosio prozesuak areagotzen dituzte.

poltsai tiroka ibili ziren: poltsa zulatuz gero, ura sartu eta akabo horiek! Orain ordea, borroka mekanikoa baino, kimikoa nahiago izaten da, eta dimilinarek erabilera zabaldu egin da. «Borroka integral»aren hirugarren elementua, eta prebentibo bakarra, biologikoa litzateke, txori intsektu-jaleak ugalduz esate batera. Dena den, plagak ekiditeko modurik onena, Helen Groomeren ustez, monokultiborik ez egitea litzateke.

Kutsaduraren inkognita

Gure basoak zauritzen dituzten beste gaitzak suak eta pistak izaten dira. Suteei dagokienez, Helenen eritziz, «ez da prebentzio lan nabikorik egiten, ez direlako garbitzen mendiak». Horregatik, gero

Bizkaia eta Gipuzkoan ateratzen dira metro kubikorik gehienak.

edozein poxpolok edo tentsio altuko harien edozein elkar-jotzek aise eragiten du sua. Suteak pinudietan hedatzen dira errazago, erretxinagatik. Interes su-terik badela baztertu gabe: Alditan papelerock eragin

Basozaleak kezkaturik ibili dira aurten, ostoen itxura makalagatik

ditzakete (sua azkar pasatuz gero zuhaitzen azala erretzen da soilik, eta barrukoa baliogarri da, baina merkeago eros daiteke), al-ditan abeltzainek, basoak pentze-soroak jaten ditue-lako.

Azken horietarik, badi-rudi geroz eta tirabira gu-txiago dagoela, eta baso jende eta ganadu jendearen artean harremanak ulerko-rrak dira. Halere, Jose Mari Alegriaren hitzetan, «aziendekin beti proble-ma izaten da, nahiz eta itxi noranahi sartzen di-ra. Pinuarentzat ez da ba-

lako kalte, bost urtetan salbatu egin da!, pagoak berriz hogeitaz urte behar du itxia».

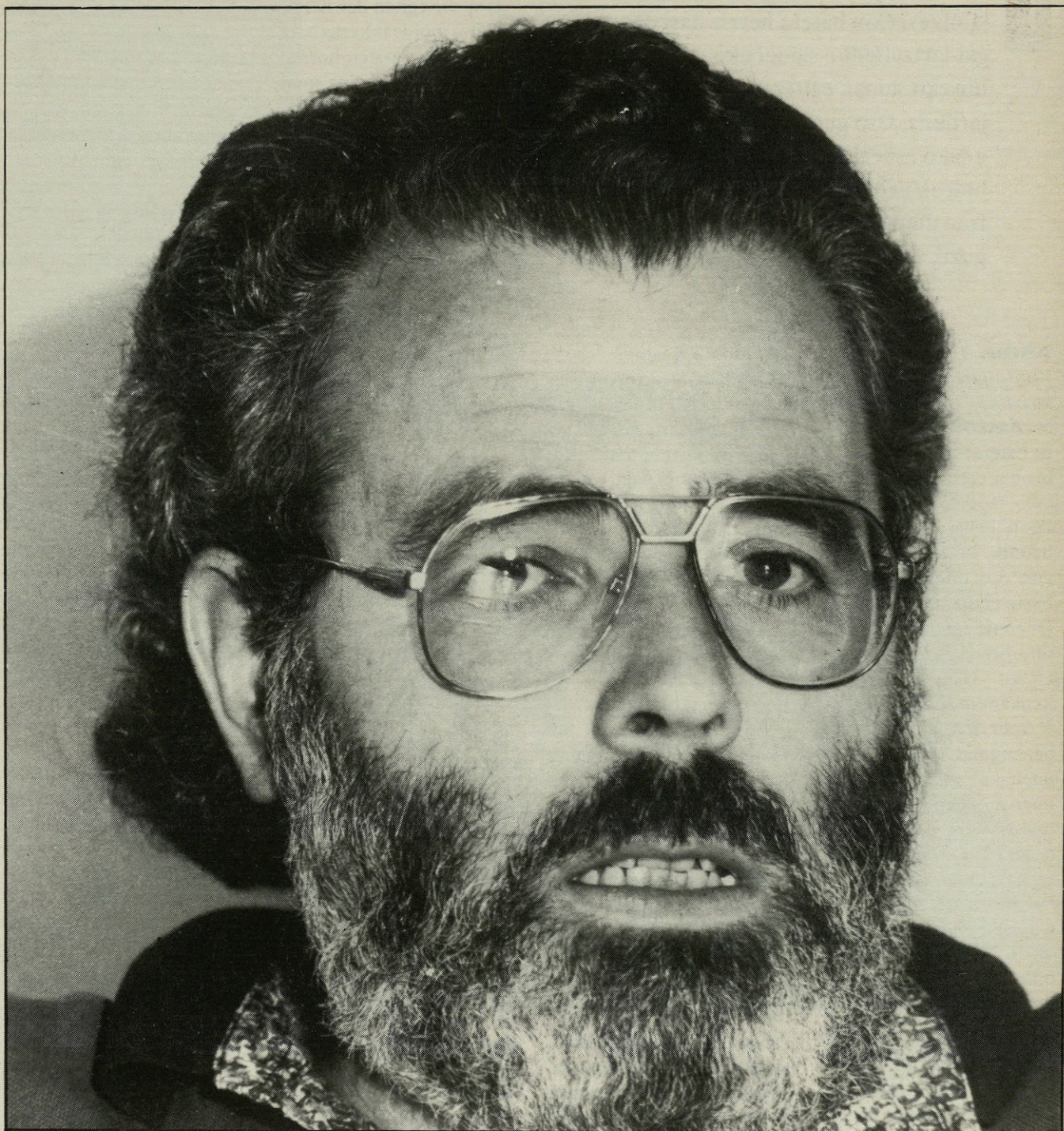
Helen Groomeren ustez, makina pisudunentzat irekitzen diren pistak ere oso kaltegarri daitezke, erosioa eraginez urak triskantzak egin ditzan bide ematen bait dute. Jean Paul Bergé, Zuberoako oihanen ardu-raduna, ez da uste berekoa. Iratiko oihanaz ari ginela, «bideek ez dute hainbeste-ko kalterik egiten», esan digu. Bere ustez proiektu turistiko eta oihanen zain-tzea ez dira lotezinak.

Aztartu nahi genuen bes-te alderdi bat kutsadura at-mosferikoaren eraginarena da, baina inork ez digu hor-retaz xehetasunik eman (nahi izan). Ibai ezker-alde-ko euri azidoaren eragina ikertuz badira orain Bilbon bi alemaniar —zuhaitzen li-kenak omen da kutsadura-ren neurgailurik onena, li-kenak kutsadura xurgatu egiten bait du.

Europa mailako DEFOR-PA ingurugiroari buruzko programaren barnean lan-ean ari den baina izena eman nahi izan ez digun La-purdiko ikerlari batekin so-lastatu gara, eta zuhur aritu zaigu, Europa guztian da-goen kutsadura Naturak ala jendeak eragin duen jakite-rik ez omen dagoela eta. Ikerlari hori —euri azido-rik aipatu nahi ez zuena— Iparraldeko hautetsientzat txosten bat paratzen ari omen da, horretaz, orain. «Orain bisi dira Europa mailan —esaten digu Iña-ki Aizpuruk— euri azidoen eragina ikertzen, baina momentuz ez dakigu ezer».

Pablo Sastre

Ixabel Etcheberria/Baiona eta Xabier Letona/Bilbo

AITOR BAYO

«Binakako saio librea da
bertsolaritzaren gailurra»

Lehendik ere pentsatuta zeukan eten bat egitea, etapa berri bati ekiteko. Alaba jaiotzearekin batera berriz hasi denetik gai-jartzailedun saioei uko egin eta libreko saioak egitera mugatu du bere jarduna. Oso gustora ageri da aurtengo udako esperientziarekin. Gustora eta bideak urratzeko gogoz. Solasaldi-luzea izan dugu, afari, trikitixa demostrazio eta guzti, Andikonako etxe baketsuan.

ARGIA. *Urte t'erdi isilik. Kontaiguzu nola joan zaizun.*

X. AMURIZA. Ondo. Alde batera zaila izan da, ez da broma, eta aurrerantzerako ere, badakizu, gogorra. Egon beharra. Beste alde batetik, bertsolaritzari begira oso ondo etorri zait. Beste etapa batera pasatzeko etena egiteko balio izan dit, bestela ez bait nuen erraza izango erabakita neukan eten hori egitea.

Apur bat gogaituta ere banengoen, gauza berari bueltaka. Nik ikusi nahi nuen moduan nire burua ez nuen ikusten bertsotan, eta beste modu batera enfokatu nahi nuen, beste etapa berri bat hasi. Hortik aparte, neke objetiboa ere bai. Bertsolaritzako ibilera nahiko gogorra da, urte mordo batean ibiliz gero eta norbere buruari exigentzia piska batekin soinean kezka apur bat badaramazu, gogorra da.

ARGIA. *Zertan dago gogortasun hori?*

AMURIZA. Asko kantatzea tokatu ezker, ez da goela asko eta ondo egiterik. Eta niri eskas ibiltzea ez zait gustatzen. Agortu egiten da, bolada luzeetan makina txiki baten moduan aurkitzen zara baina rodamentuak ez dabiltzala ondo

konturatzen zara.

Gero jendearteko nekea dago. Nahiz eta enroilazten jakin, jendeartea ez zait gehiegi gustatzen. Jendeartea oso monotonoa da, oso betikoa, oso kargantea. Egun bat eta bi ondo dago, baina urtetan... Jendea jendea da eta beti pertsona berak balira aldatuko litzateke hartuemana, baina nola beti desberdina den, beti *jende* bezala erantzuten du. Hartuemana ez da pertsonala, jendeartean zabilta, burrundareekin. Beti gauza berdinak esaten. Eta kargantea da. Beti armoni edo eufori giroan ibili behar duzu. Gainera inguruko jende asko edanda egoten da apur bat, eta hori gogorra egiten zait luzera.

A. *Ze diagnostiko egiten diozu une honetako bertsolaritzari?*

X. A. Nik uste dut bertsolaritza estankatuta dagoela. Honekin ez dut esan nahi bertsolaritza gaizki dagoenik, eh? Bertsolaritza ondo dago, baina bere direkzioa, mugimendua, uste dut estankatuta dagoela. Jendeak ez dakiela nora joan behar duen. Bertsolariek berek ez dakite, eta geuk ez badakigu, bertsolari ez direnek ezin digute esan.

Nik uste kezka badagoela, ez dela bakarrik ondo

ibiltzea eta saio asko egitea, nora goazen galdezka ari gara, eta egiten den bertsolaritza moldez kezka bada. Ez naiz joaten horrelako jaialdietara baina somatzen dut batzuk ez dabiltzala oso gustora, zenbait jokuan harrapatuta bezala dagoela.

A. *Ze akats ikusten dituzu egoera horretan?*

X. A. Piramidearen irudia erabiliko dut. Beste jardun guztientan bezala bertsolaritzak gailur bat behar du eta gero goitik behera zabalduko da oinarriaraino. Dena ez da gailurra, dena ezin da berdindu, bertsolari maila guztiak ere ez.

Gailurra libreko bertsolaritza da, gai-jartzailerik gabeko bertsolaritza zuzena. Besteak ondo daude, baina gailurra falta bada, etxeak ez dauka itxurarik. Eta une honetan gailurrik ez dago. Edo horrelako desenfoko bat dago, espektakularitatearen bila bertsolari askorekin gaiak jarrita egindako saioak dira nagusi, hori kuadrila bat eramane eta espektakulo modura

tez ere biren artean egiten dena. Hori da bertsolaritzaren dialektika.

Uste dut azken aldian entzuleen buruetatik brujularen orratza aldatu dugula. Bertsolaritzak libretik joan behar du, eta neuk behintzat hortik egin nahi dut. Bertsotan egiteko momenturik haundiena, ederrena, zein da? Bik librean saio inprobisatu eder bat egiten dutenean. Hori da ziklistmoan tourra jokatzeko bezala, edozein ziklistarentzat gailurra.

A. *Beste egoera honetara zergatik iritsi gara?*

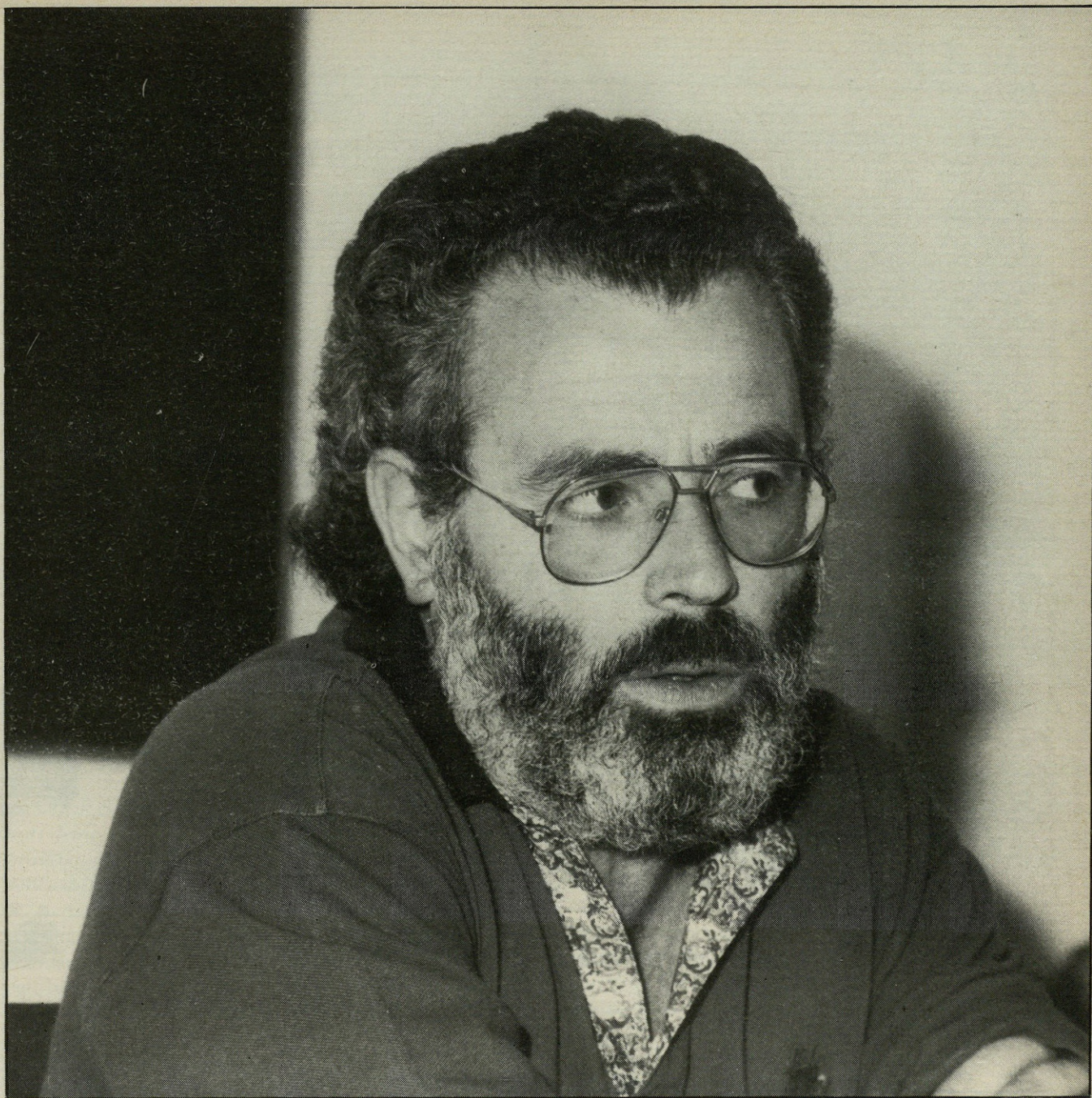
X. A. Inprobisatu beharrak autodefentsara garmatza beti, eta autodefentsak inertziara jotzen du. Bestela ere nahiko problema baditu bertsolariak eta segurantzaren minimo batzuen bila joan da, bakoitzak gehiegi arriskatu gabe garrantia batzuek lortzeko. Libretik babes bila joan gara, gaitzagoa delako. Lehen, gerra aurretik eta ostean, argiago zegoen bertsolari bati zer eskatzen zitzaion, baina orain ez dago hain argi, publikoa askoz heterogeneoagoa da. Eta ez da hain samurra horri erantzutea.

A. *Gaiak jarrita ere ez.*

X. A. Gaiekin ere zaila, hori. Horregatik egiten da horrelako artificio bat, bati eta besteari gusto emateko gaiak tartekatuz. Hori pupuri bat da baino barruko hari hori, hilazio hori falta du. Hilazio horretan ideala izango litzateke denak harrapatzea inprobisazioaren bidez. Zerbait denetara iristen bada baina batasun batean, hori da lorpena. Gehiago eskatzen da eta hori afrontatzeko batetik gai izan behar du eta bestetik ausartu egin behar da. Asko

— Boladatan makina txiki baten moduan aurkitzen zara, baina rodamentuak ez dabiltzala ondo ohartzen zara ●

montatzea da baina bertsotan egitea ez da hori. Gailurra, bertsotan egiteko modalitate printzipala, izan da eta izango da, libre, eta ba-

AITOR BAYO

bildurtu egiten dira. Lortzen denean, horrek ematen duen satisfaziorik ez du ezerk ematen.

A. *Maila eta planoen nabasketa dagoela esan obi duzu...*

X. A. Plano asko daude bertsolaritzan. Gailurra binakako librea dela garbi eduki behar dugu, hor jarri interes nagusia eta direkzioa. Ez du esan nahi hori bakarrik egin behar denik. Gero, zenbat dira horreta-

rako gauza? Hor ere plano asko daude, batzuk beren probintzian, edo eskualdean, edo giroan... Binakako gailur horretan, Euskal Herri osoan, trankil, nonahi konfiantzaz eta garantiaz egiteko modukoak ez dira asko. Ezin dira asko izan. Hau ez da artalde bat, ehun ardik ez daukate norabiderik. Makinaria honetan denak ez gara pieza berdinak, batzuk gorago eta beste batzuek beherago gaude. Elkar-

tasun faltsuak kalte egiten dio bertsolaritzari, gregarismotik irten beharra dago. Asuntua bertsotan egitea da, ez kofradia bat izatea.

A. *Bertsolari asko dago, saio asko ere bai.*

X. A. Bai, eskari asko dago eta hori poztekoa da. Baina euskal gizartean indarrean dagoela eta ez gaitezela egon hau jauja delakoan. Hau eraman egin behar da,

Somatzen dut bertsolari batzuk ez dabiltzala gustora, jokuan harrapatuta bezala daudela.

Lehen argiago zegoen bertsolariari zer eskatzen zitzaion, baina orain publikoa askoz heterogeneoagoa da.

eh? Beharbada beti ez da horrela izango, bertsozale-tasun kritikoagoa ere etor daiteke.

A. Saioetan ez al da gehiegi jotzen arlotekerira eta teatrorra errekurtsio beza-la?

X. A. Azken bi urtetan saio mota horretan ibili ez baina ere, lehen ere somatu izan dut bai arlotekeria edo nabarmenkeriarako joera. Puntu bateraino normala

da. Baina jendeak arlotekeriaz gozatzea ez da seinale ona. Hori xaxatzerik ez zait interesatzen. Beste gauza batzuen barruan apur bat hortik egitea, ondo, arrisku bat da, baina puntu batean ni lotsatu egiten naiz.

Eta ni ibili ez naizen azken urtean ez dut uste asko aldatu denik, uste dut gehitu egin dela asunto hori. Beharbada norabide ezak bultzatu du apur bat. Gero, diote jendeak hori eskatzen

duela. Baina jendeak zer eskatzen duen bakarrik ez da, hik zer eskaini nahi diok jendeari? Hori da kontua.

A. Bertsolariak espediente betetzera doaz plaza-ra?

X. A. Bai, baina zer egingo duzu ba besterik gai-jartzailledun koadrilako saioetan? Nik ere hori egiten nuen. Igual kantatzen dituzu hamar bertso bakarrik, lehenengo biak trabes etorri,

konpontzeko aukerarik ez, gutxi kantatzen duzu, zatika, agintzen zaizun papera... Gehienera papera bete, batzutan hori ere ez. Bettea ez da hain zaila. Librean askoz gehiago nekatzten naiz. Lan zailagoa da. Eta ezingo nituzke saio asko egin egun gutxitan, egin diren bezala. Libreak nekatu egiten nau baina satisfazioa ematen du, besteak nekatu ez baina frustratu.

A. Librean egiteko aurretik informazioa jasotzeak ze garrantzi dauka?

X. A. Librekoa ez da bide berria. Publiko konkretu batentzat kantatu behar duzu, eta bere testuingurua ezagutzen eta hurbiletik kantatzeko datuak jasotzen arduratu behar duzu. Apur bat kazetari lana egin behar da aurretik, gauza batzu jaso, gero hoiekin gauzak sortu. Sortzen baduzu entzuleak jarraituko dizu.

A. Orain esaten ari zaren hori dena, aurtengo udan praktikan jarri duzu. Ze zentsazio daukazu?

X. A. Oso zentsazio ona. Horretan helburua bete-betea daukat. Berrogei saio egin baditut, erdietan euforiko etorri naiz etxera. Eta besteetan pozik, akats batzu gogoan hartuta, baina eskasenean ere konforme.

A. Nire esperientzia ere berdintsua da libreakoetan.

X. A. Garantia piska batekin joan ezker, irten egin dute. Eta hori ez da kasualitatea, eh? Ni oso gustora nago. Honek ez du esan nahi beti berdinean egin behar denik. Librean dinamika bat dago eta horri jarraituta, desiatzen nago gauza berriak probatzeko, doinuak, hasteko formak, neurriak... Nik hor aurrera

AITOR BAYO

jotzea nahi nuke. Hor posibilitate asko dago baina horretarako besteekin ere kontatu egin behar duzu. Baina ez dakit gure gremioan arriskatzeko gogo asko dagoen. Ni neu esperientzia honekin oso gustora nago.

A. Azken aldian koplak bertso saioetan sartzen ari dira. Nola ikusten duzu?

X. A. Koplaintza beste genero bat da, nahiz eta

bertsolaritzaren oso kide izan, eta bere direfentetasunean tratatzea merezi luke. Koplak jotako musikaren laguntza behar du, erritmo bizikoa da eta bertsoak duen alde diskursiborik ez du. Kopla egitea ez da bertso erdi egitea. Ez da arrazoiak desarroilatze, balak botatzeko da eta beste mentalitate batekin egin behar da. Errepikapena ere oso inportantea da. Koplatan horrelako genero berezia mamitu da eta mereziko luke bere espiritu horretan eustea, bertsolaritzara trasladatu arazi barik. Trasladatuta bertsolaritza ez da aberastuko eta bestea hondatu. Koplak jotako musika, erritmoa eta errepikapena behar du, eta bertsolaritzak ez luke irentsi behar.

Kopla egitea ez da arrazoiak desarroilatzea, balak botatzeko da.

**Elkartasun
faltzuak kalte
egiten dio
bertsolaritzari,
gregarismotik
irten beharra
dago ●**

Jon Sarasua

UNIBERTSITATEA XAKEAN

K

urtso berri honetan unibertsitatea ohi baino lehenago izan da notizia. UPVko irakasle asoziatuak eta Emilio Barbera erretorearen arteko tirabirak izan dira kaleratze azkarregi honen arrazoi; eta tartean aspaldiko erreibindikazioa, kontratu laborala. Hots, funtzionaritza eta kontratu administratiboaz gain, unibertsitatea eta irakaslegoaren arteko lotura modu desberdinean arautuko duen figura.

UPV-K 2.678 irakasle ditu, horietatik 1308 asoziatuak, 1170 funtzionariak eta 200 oraindik euren plaza noiz aterako zai. Noizbehinka gogor gizarteratzen da arazoa, nahiz eta aspalditik datorren; aurtengoan gainera kurtsoaren hasiera arrisku bizian jarri dezakeen arazoa. Leioako unibertsitateko epizentrora

igoz gero giro beroa somatzen da, mogimendua gora eta behera, komunikatuak handik eta hemendik, alde guztietatik espiritu unibertsitarioak eskatzen duen portaerari deihadarka. Baina, oraingoz bederen, honek ez du agerpen gehiegirik egiten antza. Baina nondik, bada, saltsa guzti hau?

Erretoregoarekin akordioa

Ar nologian argi ikusten den bezala azken hilabeteotako gertaerak oso garrantzitsuak izan dira. Eta oraingo istilu beroa aspal-ditik badator ere, martxoan irakasleen aldeko epaia eman zenetik jarri da ura irakitzan. Barberák hasiera batean ateratako epaiari aurkeztutako erre-kurtsoa kendu egin zuen baina gero ez omen du epaia onartzen. Irakasleek burrukari ekin zioten eta uda aurretik jadanik Talde Erretorala eta Irakasle Batzordearen artean negoziaketa prozezu bat zabaldu zen. Baina irakasleek salatzan dutenez udan Barberák, negoziaketa markua aldatu eta CCOO, UGT eta ELA nagusi diren UPVko Mahai Sektorialarekin ekiten dio negoziatzan. Eta baita ere unibertsitateak luzatutako kontratu adminis-tratiboa sinatzeko histori-kotzat jo den akordioa lortu. Honen arabera kontratu horri «*etorkizunean unibertsitatearekiko edozelako harreman laboral mota onartuko balitzaie, irakasleei legezkiekeen balizko eskubideei inolako ukorik ez zaiola egi-ten*» dioen klausula bat erantsi zaio.

Irakasle asoziatuen ordezkariak diotenez ordea, eurek ez dute kontratu administrazioari sinatu beharrik unibertsitatean irakasle gisa jarraitzeko, dagoeneko izaera laboral onartua dutelako. Euren ustez erretoreak epaia onartu eta negoziaketari ekin behar dio, «gerra unibertsitario» bat ekiditu nahi bada bederen. Horrez gain, ez diote inongo baliorik ematen akordioari berau si-

Irakasle asoziatuak
—edo laboralak?—
Leioako Kazetaritza
Fakultatearen aurrean.
Fernando Mijangos
hitzegiten.

natu dutenak ez bait dute ordezkarietarik irakasleen artean.

Ikuspuntu desberdinak

Halere, eta funtsean ados badaude, irakasleek badute zenbait ezberdintasun euren artean, 18an izan zuten asanbladan ikusi ahal izan zenez. Bertan erretoregoarekin ahalik eta azkarraren negoziatzen hasteko testu bat onartu zen, hori bai, argi edukita martxoko epaia onartu egin behar dela. Desadostasuna edozelako kontratu administrazio sinatu bai ala ez atera zenean plazaratu zen. LABekoek ezetz eta STEE-EILASekoek klausula berezi bat erantsiz gero baietz. Sindikatu bakoitzaren ordezkariengana jo dugu, beraiek izan ziren gainera beste sindikatuak eta Erretoregoaren arteko akordioa sinatu zen bileran. Iñaki Barcena STEE-EILAS-eko ordezkariaren esanetan «*Erretoregoak interpretatzen du gure kontratuak bukatzen*

Gatazkaren azken urratsak

Aurtengo apirilean ateratako 1.288. zenbakian ARGIAK kontratu laboralaren kronologia eskaini zuen. Orain doakizuenak martxotik aurrera aferak bizi izan dituen une garrantzitsuenak biltzen ditu.

Martxoak 20. Lan magistraturak UPVko 226 irakasle asoziatuen aldeko epaia ematen du. Honen arabera unibertsitatea eta irakasleen arteko harremana laborala da, honek dakarren ondorio guztiekin. Kultur Kontseilaritzak eta unibertsitateak errekurritu egiten dute.

Ekaina. Irakasleek Erretoregoa okupatzen dute eta Barberak atzera botatzen du errekurtsioa.

Uztailaren 10. Kontseilaritzak burututako errekurtsioa atzera botatzen du magistraturak.

Abuztuaren bukaeraren Erretoretzak kontratu administrazioa sinatzeko esanez gutuna bidaltzen die 576 irakasleei, bestela euren plazak konkurtso publikora aterako direla zehaztuz.

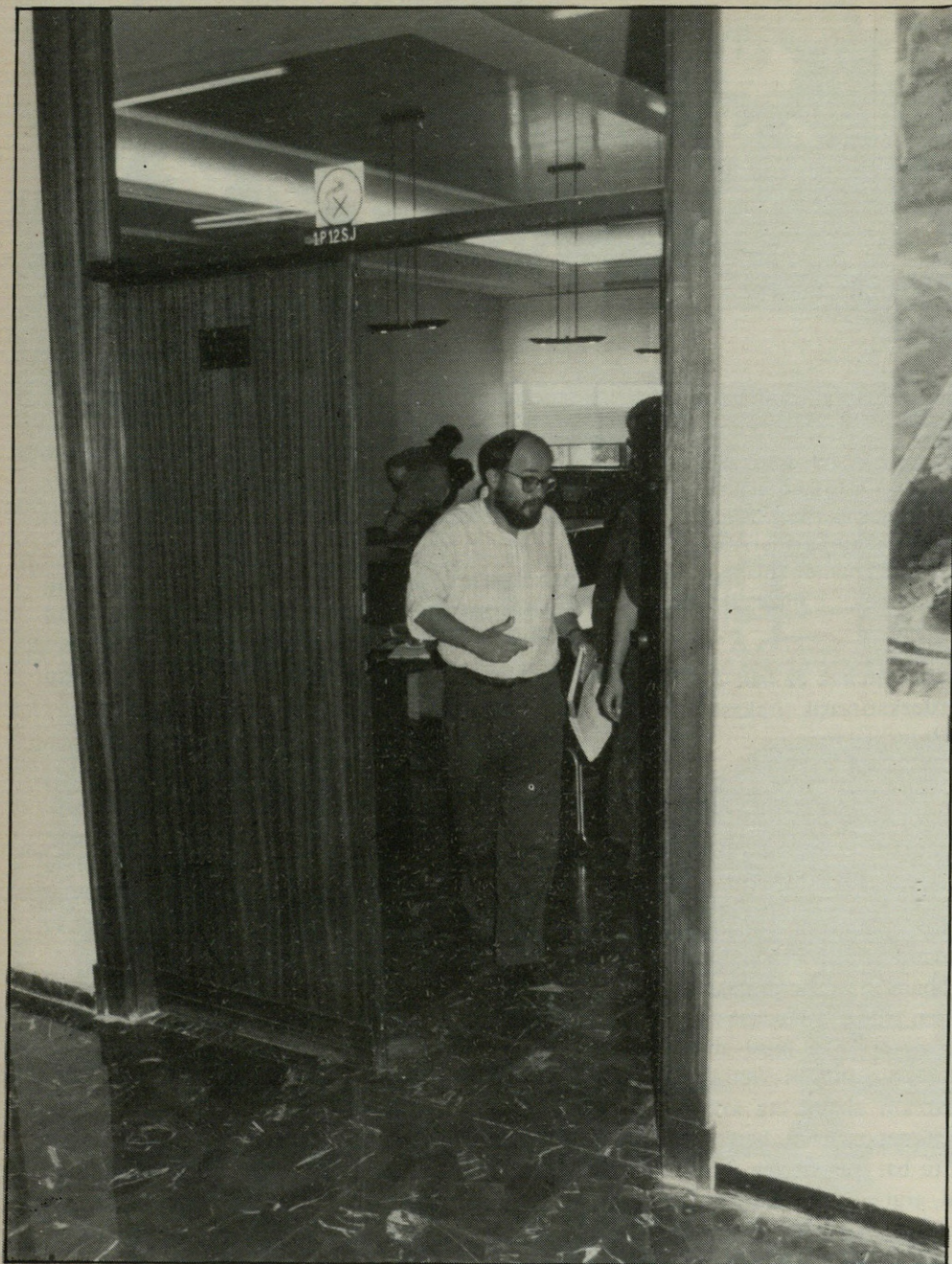
Irailak 12. Erretoretzak eta CCOO, ELA eta UGT sindikatoak —azken bi hauek ez dute or-

dezkarizarik irakasleen artean— klausula bat daraman kontratu administrazioa onartzeko akordio bat sinatzen dute. LABek eta STEE-EILASEk akordioa errefuxatzen dute.

Irailak 13. Irakasleek Unibertsitatearen aurka— eta bere ordezkari gisa Emilio Barbera erretorearen aurka— salaketa bat jartzen dute Bizkaiko Lan Inspektzioaren aurrean. Salaketan Barberak martxoko epaia onartzen ez duela eta laboral harremanak ematen duten informazioarako eskubideak betetzen ez direla salatzen dute.

Irailak 16. Unibertsitateak kontratu administrazioak sinatzeko ematen duen epea amaitzen da.

Irailak 18. Irakasleak, asanbladan bildurik, negoziaketarako prest agertzen dira eta horretarako testu bat aurkeztzen dute.

Ander Gurrutxaga, Irakasle Erretoreordea, akordioa sinatu zeneko bileratik ateratzen.

direla eta kitto. Orduan badugu asmoa epaitegitara joteko, behingoz

■ Iñaki Barcena:
«Mobilizazioekin
aurrera jarraitu
behar da kontratu
laborala lortu
arte» ●

hauek erabaki dezaten. Noski hor bi bide daude, bata judiziala eta bestea sindikala, eta guk konfiantza gehiena azken honetan dugu. Guk akordio zatar hori sinatuko genuke klausula berri bat erantsiko balitzaioke, bategia tribunalek arrazoia ematen badigute akordioa apurtu egingo litzaitekeela. Hala ere, horre-

Beste ikuspuntu bat du ordea Fernando Mijangos LAB-eko ordezkariak, «Abokatu pila bat kontsultatu dugu, eta guztiek esaten dute gure kontratua laborala dela, orduan zergatik sinatu behar besterik? Langilearen estabilitatea lortu nahi dugu, eta sinatzearekin arazoa atzeratzea besterik ez da egiten, beti beza-

la. Klausula batekin sitara prest egonda ere argi dugu kontratu laboralaren aldeko mobilizazioekin jarraitu behar dugula berau lortu arte».

natzea dio STEE-EILASEk, baina beste sindikatuek ere klausula batekin sinatu dute. Bai erretoregoko itxialdian eta baita orain ere asanbladetan onartu izan da ahobatez erretoregoak onartu egin beharko duela akordioa. Izugarritzko jarrera negoziatzailea dugu eta testu bat ahobatez onartu dugu irakasle guztion artean; dena den, antza denez STEE-koek izan dituzte bizketaldi informalak batzuetan erretoregoarekin eta hantzen omen dago hitzegiteko oso jarrera zabalik». Bi jarreraren arteko bozketan bi botogatik irabazi zuten LAB-ekoek. Hurrengo batean ikusi behar zer gertatzen den.

Lan postua galtzeko beldurrak ere bultzatzen du irakasle asko kontratu administratiboa sinatzera. «Irakasle guztiak ez daukete egoera berebera, batzuk oso denbora gutxi daramate unibertsitatean, tesia egin gabe, eragina du baita ere departamentuan egoera onean dagoen ala ez...», dio Barcenak kontutuan hartuz departamentuak direla plazak atera behar dituztenak. Mijango sek bere aldetik erretoregoaren jokaera salatzen du, «Erdi gezurrak zabaltzen ari dira, informazio faltsua, desprestigio pertsonalak egiten..., eta horrek esan nahi du arrazoia dugula. Gero eta gutxiago gera gaitzen nahi du Barberak, badakielako azkenean gure izaera laborala onartu beharko duela eta gutxiago izanik kosto

Barberák mugitu du lehendabizi, abuztuko gutunarekin. Irakasleak kontraerasoan, mate ote?

gutxiago, bai ekonomikoa eta baita ere politikoa».

Europarekiko homologazioa

Eurpako unibertsitatean bi eratako bideak daude, bai funtzionaritzarena eta baita ere kontratu laboralarena eta 1993rako Estatu Espainiarrak ere kontratu laboralaren bidea zalbaldu beharko du Europakoarekin homologatzeko. «Eta bide hori agintzen ari dira

aspalditik —zehazten du Barcenak—, baina nahi dutena da bigarren mailako kontratu laborala egin. Bide laboralean badaude kanporaketak, baina ordezkariak sindikala eta beste zenbait esku-bide negoziatzeko aukera eskaintzen du, ez dugu nahi bigarren mailako irakaslerik izan. Hiru urte irakasten eta ikerketetan aritu den irakasleak dagoeneko frogatu du besteak bezalakoa dela». Mijangosek LABen izaera so-

zio-politikoa kontutan hartuz bi helburu aipatzen ditu, «Orain helburua irakasleen egonkortasuna ziburtatzea da, baina gure

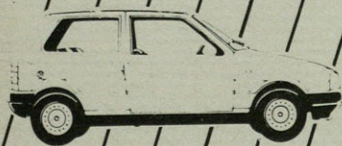
— Fernando Mijangos: «Gure kontratua laborala baldin bada zertarako sinatu behar besterik?» ●

azkeneko helburua Euskal Unibertsitatea da, eta horretarako beharrezko dugu gure irakaslegoa arautzeko abalmena. Euskal Herriko Unibertsitatearentzat UPV hau izan da gauzarik kaltegarriena». Azkenik aipatu behar ahalegin handiak egin ditugula unibertsitateko norbaitek zerbait esan zezan baina alperrikakoak izan direla.

Xabier Letona

FIAT-eko AUKERA

FIAT

FIAT UNO

FIAT UNO

FIAT UNO 45 FIRE 3 P (4V).....	1.038.830
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 3 P.....	1.177.948
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 5 P.....	1.228.488
FIAT UNO 60 FIRE 3 P.....	1.243.118
FIAT UNO 60 FIRE 5 P.....	1.288.328
FIAT UNO 70 SX 3 P I.E.....	1.418.678
FIAT UNO 70 SX 5 P I.E.....	1.469.218
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.707.288
FIAT UNO DIESEL 3 P.....	1.368.670
FIAT UNO DIESEL 5 P.....	1.478.527

FIAT

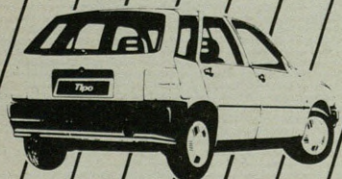

FIAT CROMA

FIAT CROMA

FIAT CROMA CHT 100 CV.....	2.374.150
FIAT CROMA 2.0 I.E. 120 CV.....	3.118.950
FIAT CROMA TURBO DIESEL 92 CV.....	2.738.570
FIAT CROMA TURBO DIESEL 118 CV.....	3.113.630

FIAT

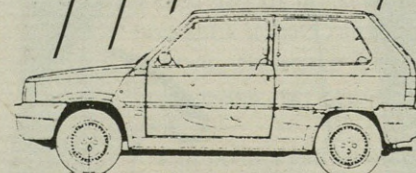

FIAT TIPO

FIAT TIPO

FIAT TIPO 1.400.....	1.549.708
FIAT TIPO 1.400 DGT.....	1.689.358
FIAT TIPO 1.600 DGT.....	1.809.058
FIAT TIPO 1.900 TURBO DIESEL.....	2.186.778

FIAT

FIAT PANDA

FIAT PANDA

FIAT PANDA FIRE.....	930.000
FIAT PANDA SISLEY 4x4.....	1.230.000

MATRIKULATU ONDOKO
PREZIOAK

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Txingurri pol. z/g. Tf.: 397241. HERRERA-Donostia. Gran Vía, 7. Tf.: 288983. GROS-Donostia.

ELECTRICIDAD AYA ZARAUZ, Vizcaya, 45. TELEF. 83 46 18.
GARAGE USURBIL-LASARTE, Zumaburu, 5. TELFF. 36 24 63
TALLERES KORTA, Viteri. TELEF. 52 71 34. ERRETERIA
TALLERES JOSERRA Pinar, 32. IRUN. TELEF. 61 43 93.
TALLERES ACHAGA, Txirrita, 11. HERNANI. TELEF. 55 72 32

FIAT

PUNTAKO TEKNOLOGIA

Aldazabal Jones-en lehenengo gurutzada

LEHENENGOA du baina, beti bezala, azkena izan daiteke. Horixe bait da kargu horren patua. **Dick Tracy** bailitzan agertu nahi izan du te Pello Aldazabal, baina Chicagoko polizia berokiduna ez bezala, Filmatetikiko zuzendaria ez dabil arrisku guztien gainetik. **Indiana Jones-en** antz haundiagoa eduki lezake, sugez eta arratoiez inguratuta, hamaika eskuizkribu deszifratu beharrez aurrera segitzeko, eta batez ere, bizimodua korapilotuko dion aurreneko pausua xalotasun osoz emanik. Hala ere, zernahi filmerekiko alderaketa itxura hutsa da, istorio honek ez bait du horietako edozeinen bukaera zoriontsurik izango, irribarretsua izan goba bada ere.

Irribarreak dira giltzarri. **Maria Cristina** hotelean bertan dago **Diego Galan**, eta bere keinu hiperdiplomatikoak nostalgiarako deia dira. **Aldazabalen** erlazio publikoetako hutsuneak nabarmenegi uzten ditu. Besterik ezean iraungo du, irautekotan.

DELEGATUAREN figurak daukan ahultasunak eraman ditu komunikabideak talde zuzendariko beste kideak nabarmentzera, eta denon artean erakargarriena **Antxon Ezeiza** gertatzen ari da. *Ezker abertzalearen* infiltratua. Saitetako politizazioa berari zor zaio, diotenez, eta kazetari-ikerle batzu **Artapaloren** esku ezkutua ikusten hasiak dira. Galdetu

bestela **«El Mundo»** egunkarikoei, beraiek zer galdera egiten zizkieten irakurri ondoren. Bat: *«Este año, por primera vez desde hace cuatro, dentro de las fechas del Festival, coincide el día 27, el día del 'Gudari', muy importante para los sectores abertzales radicales»*. Beste bat: *«También se han atrevido a traer una película francesa, generadora habitual de incidentes en este sector de la población»*.

ZER esan kritikoez? Zinemaldiaren erdira heldu ez garelarik, honez gero hasi dira erabateko emendakinak aurkezten: antolaketaren hutsak, Sail Ofizialaren kalitate eskasa, Za-

baltegiren nahaste borrarstea...

Ehundaka kazetarirentzako doanezko sarrerak eta kanpokoentzako hotelak eta gastuak. Kritikoek hedapena segurtatzen ziote Zinemaldiari, eta egia esan primeran betetzen dute dagokien funtzioa. Nahikoa berdin dio kritika onak ala txarrak diren. Bete beharrekoen artean sartzen da kritikoena. Ohi bezala, epaiaren egunean izango dira komeriak eta txistuak, nahiz eta Veneziako hamar minutuen marka gaintitzea zaila duen Donostiak. Alde horretatik, berririk ez. Aurtengo programazioa azken urteotako txarrena ei da.

Josu Landa

TERMINOLOGIA

Minus. Zentzu negatiboa duen esamolde edo hitz bati aurretik jartzen zaion elemendua. Zerbaiten gutxiagotzea ere adieraz dezake.

Sekulako erasoan ari zaizkigu telebistak Hego Euskal Herrian. Kanal pribatuék lozorrotik atera dituzte kate publikoak, eta denon artean *yonkiek* baino telebista gehiago ikustera kondenatu nahi gaituzte. Zinemazale eta futbolzale garenok behintzat. Egun osoa etxetik atera gabe, filme bat bestearen atzetik. Kondena erabatekoa nahi dutenentzat sortua da **Canal +**. Mila duro baino gutxiagoren truke ikus daiteke, baina diru gehiegi eritzi diote zenbaitek, berehala dirua ez ordaintzearen buelta bilatzen hasi bait zaizkio. Formula erraza da: giltzarriaren aparailua norberak bere telebistan ipini beharrean, antena kolektiboan bakarra jarri. Etxeko guztien artean bakarra ordaintzearekin nahikoa da. Drogazalea izatea tira, baina droga behar den prezioan erosiz. *Canal plus* desiratua *Canal minus* bilakaraziz.

Hego Euskal Herriko hogeitamar herrik
Euskararen Transmisio Kanpainari ekin diote

Euskara eguneroko janaria

Hego Euskal Herriko hogeitamar herrik Euskararen Transmisio Kanpaina bati ekin diote ikasturte berriarekin batera. Euskara bezalako hizkuntz minoritarioan familia mailako transmisioak daukan garrantzia erabatekoa kontutan hartuta oso harritu du euskaltzalegoa Euskal Komunitate Autonomoko Jaurilaritzak diru laguntzak ukatuz azaldu duen jarrera.

DONOSTIAKO jesuiten San Inazio eskolako sarrikeran jarritako txartel bategi «Clases de euskara para los padres» dio. Guraso guztiek zuzendariak igorritako gutun bat jaso dute hitzaldi batera gonbidatuz, eta berrogeiren batek ez dio huts egin zitari.

—Sois peor que los hijos, banaka hitzeging... Hablar

de uno en uno y para todos.

—Esta es la reunión del euskara? —galdetzen du sartu berri den batek—.

Gehientsuenak arratsaldeko ordutegiaren alde egin du apostu eta «tres a cinco» apuntatzen dute «Euskaraz bizi» dioen orrialdetxo batean.

—Os viene bien a todos?

—Y no se podría a las siete?

—A mi también me viene mejor pero donde dejo los crios?...

Kaleak kartekez beterik daude, errenkak eta errenkak. Haurra biberioez edo ditiz elikatzen ari diren gurasoek osatzen dute irudi nagusia. Irratian, prentsan mezua behin eta berriz iragartzen da: Euskararen

transmisio kanpaina mar-
txan jarri da ikasturte be-
rriarekin batera.

Haurren eta helduen elikagaia

ihartzun handia hartu du
kanpainak. «Herri askotan
girotzeko artikulua egi-
ten ari gara, igoal kirola-
ri batek, euskara ikasi
duen batek... Leku guztie-
tan batera egin da gaine-
ra, eta horrek piztu du
sua». Honela mintzo dena
Inaxio Agirre da, Donostia-
ko Euskal Patronatoko tek-
nikaria.

Hego Euskal Herriko ho-
geitamar herriek hartzen
dute parte kanpaina hone-
tan. Segidako hauek:
Agoitz-Aezkoa, Alegia, Ba-
sauri, Baztan, Beasain, Bi-
llabona, Bortziri, Donos-
tia, Erandio, Galdakao,
Hernani, Hondarribia, Iba-
rra, Izarra, Lasarte, Lazkao,
Legazpi, Legorreta, Lei-
tza-Ultzama, Lezo, Luzai-
de, Malerreka, Ordizia, Pa-
saia, Sakana, Tolosa, Uhar-
te, Urnieta, Urretxu eta Zu-
marraga. Joan den urtean
Deba Garaian egin zen es-
perientzia hartu dutela
oinarritzat. «Udaletan
gauden euskara zerbitzue-
tako teknikariok ekimen
arrakastatsua izan zela
eta bere etekinak eman zi-
tzakeela estimatu bait ge-
nuen. Deia zabaldu eta
erantzun dutenen artean
ekingo diogu».

Bostehun mila biztanle-
tara iritsiko den egitasm-
o honen estraineko pauso-
a publizitatearena izan da be-
raz, marketing-arena, lehe-
nengo fase batean «Umeen
Nutrizio Kanpaina» gisa
kontenplatuta familia eta
eskola giroa osagarri bezala
hartzeko osatu dena, eta to-
kian tokiko eredu eta in-
dize soziolinguistikoen ara-

bera landu dena. Euskaldu-
nei dagokienean aurreko
belaunalditik hartutakoa
seme-alabei transmititze-
ko: «Eman zurea»; eta eus-
kara ez dakienarentzat:
«Dale lo que tienes» me-
zuez. Bigarren fasea hel-
duei zuzendutako nutrizio
kanpaina litzateke, «Tóma-
telotu» edo «Zeuk hartu»
sloganez. Ondoren gura-
soentzat euskarazko ikasta-
roak burutuko dira, bitar-
tean hitzaldiak antolatuko
direla eskolaz-eskola jen-
dearen kontzientziazteko.

Eskolaz eskolako tertuliak

izkuntza ikasteko meto-
dori naturalena familia
dela planteatuko zaie hi-
tzaldi hauetan. «Familian
gertatzen den ezagupena-
ren eta erabilpenaren ar-
teko desoreka hori berdin-
tzeko saio bat egin nahi da
alde batetik; bestetik, bez-
kuntz sistema eta familia
giroko hizkuntz erabilpe-
na osagarri izan behar du-
tela eta ez elkarren baz-
tertzaile adierazi nahi
zaie, euskalduntze proze-
sua ezin dela eskolaren
gain bakarrik utzi, hau-
rrek familian, kalean, te-
lebistan... eta abarretan
jasotzen duena positibatu

behar dela» argitu digu ter-
tulia hauetan dinamizatzaile
gisa ari den Felik.

Hizkuntza minorizatu-
tan familia bidezko trans-
misioak duen garrantzia
erabatekoaz ere gurasoak
jabetu daitezen saiatuko di-
ra. «Edozein hizkuntzaren
berezko erreproduzio me-
kanismoa den bezala hiz-
kuntz minorizatueta-
n ugaltzeko mekanismo
hau ia bakarria izaten da
eta gotorlekua bilaka-
tzen da. Badago egun
konstatazio bat gainera,
buts egiten ari dela meka-
nismo hau: Ondo hitzegi-
ten dakiten ehun gurasoe-
tatik birurogeitamasei se-
me-alabek bakarrik
transmititzen dute maila
berean euskara, eta 5% an
galdu egiten da. Erreali-
tate hau areagotu egiten
da gurasoetarik batek éus-
kara ez dakien kasuan
(56% ari bakarrik trans-
mititzen zaiela maila be-
rean). Galera handiak di-
ra oso». Datu hauek okerra-
goak dira zonalde erdaldu-
netan eta alderantziz euska-
dunetan.

Tertulietan proposatuko
zaizkien ikastaroak ez dira
aruntak, ohizkoak, gura-
soen balditzei egokituak
baizik: interesgune desber-
dinak dituztelako, adina
dela, ikasteko ohitura eta

Helburuak gehiago azpimarratu behar

«Guk benetan baloratzen
dugu udalak honelako
kanpaina batean sartu
izana, euskara aurrera
ateratzeko elkartu izana, eta
euskararen transmisioaren
inguruan planteatu izana
elkartasun hau. Herri mailan
egiten diren gauzetan herri
erakundeak eta udalak gero
eta protagonismo gehiago
izan behar dutela iruditzen
bait zaigu. Hau honela
ikusirik eta gogoan izanik,
joan den urtean Deba
Garaian egin zen kanpainak
arrakasta izan zuela jakin
badakigu, baina ez daukagu
ebaluaketa bat egiteko
daturik, gai honi buruzko
balorazio bat egin eta
aurrera begira zer pauso
eman daitezkeen jakiteko.
Hobeto ikusiko genuke
beraz, helburuak maila
desberdinetan eta tokian
tokikoak zehaztuko balira».

«Helburuak gehiago
azpimarratu behar dira
beraz. Halako kanpaina eta
ekintzak planteatzerakoan
beharrezkoa ikusten dugu
behar adineko emaitzak
ziurtatzea. Erizpide hauek
finkatu izan baziren agian
gehiago animatuko ginen.
Bestetik, orokorki, bi edo
hiru urtetako plan batetan
alor hau gehiago aztertzen
ari garelarik geureari
gehiago ekiten diogu, eta
udalek berea egin dezatela
eta hemendik jarraipena
ekingo dugu, eta
balorazioa».

MIKEL UGALDE

Hizkuntz Aholku Zerbitzuko
Koordinatzailea

Umeen Nutrizio Kanpaina bezala aurkeztu da ekimena.
Umeak euskara behar du, bere janaria izan behar du.

Kanpainarik zuzenena

«Inguru naturalean antolatu den bezala, familia eta eskolaren artean egin beharreko osagarritasuna kontutan hartuz, eta tokian tokiko espezialisten arabera... Hau baino kanpaina zuzenagoa eta pertsonalizatuagorik ez dago egiterik. Urte osoko edo bi urtetako euskarazko klaseak antolatuko dira gero, honen proiektzioa etxean ikusiko da... Arrazoi guzti hauen arabera ez dugu uste soziolinguistikoki batere oinarritua denik Jaurilaritzatik egiten zaigun kritika hori».

«Joan den urtean bestalde, Mari Karmen Garmendia bera izan zen Deba Garaiko kanpaina aurkeztu eta bultzatu zuena. Ekimen hura arrakastatsua izan zenik ez du inork dudatan jartzen. Eibarren kasu, berrehundik gora guraso apuntatu ziren ikastaroetara. Eta aurten, orokortasun batez antolatu dela zergatik ukatzen da laguntza hori? Agian, geroiko ikastaroak eta guraso horiek beraiek bideratu nahi dituzte HABEra, honelako gauzak entzun dira, eta agian ez diete eman nahi beste euskaltegi batzuei... ez dakit, susmoak dira, ze bestelako arrazoinik aurkitzea zaila egiten zaigu. Helburuak ez direla behar bezain ondo baloratu? Honek ez du ez buru ez belarririk.

INAXIO AGIRRE

Donostiako Udal Patronatoko teknikaria

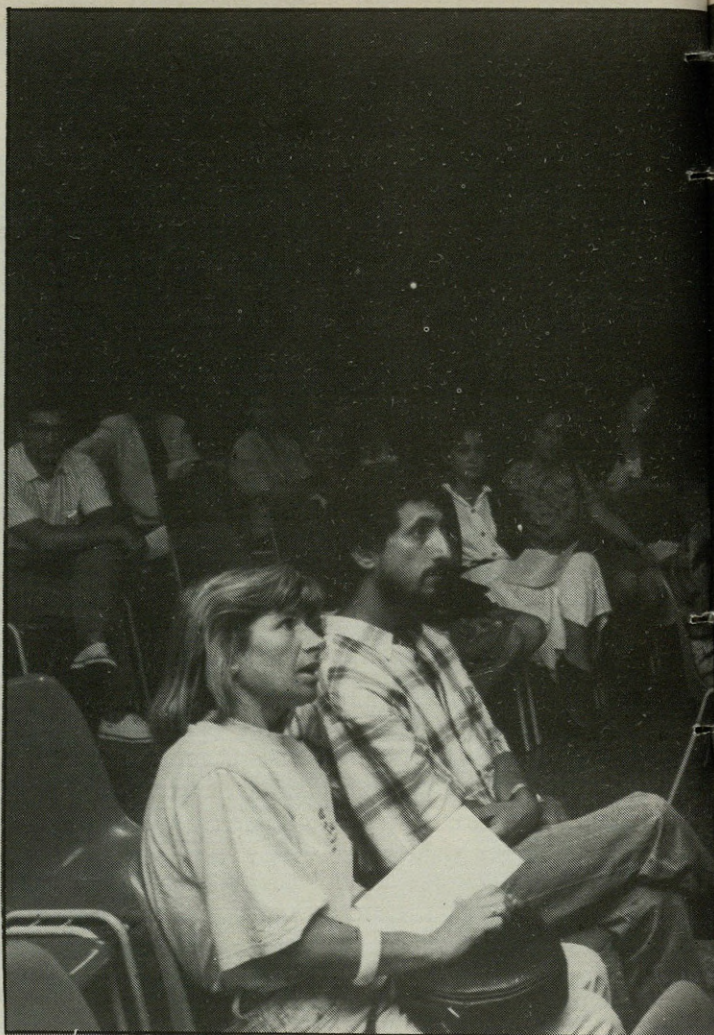
mekanismoak galduta ditudzelako... *«Baldintza baeueta egokitutako metodologia eskatzen du bonek, enfoke praktiko baten bidez, material didaktikoen aldetik etab. Ikastalde naturalak egingo dira, irakaskuntza gramatikala ia erabat baztertuko da, metodologia komunikatibo eta funtzionalaren mesedetan».* Ahal izanez gero eskolan bertan emango dira klaseak, honekin batera ikastaroak emateko prest dauden euskaltegien eskaintza ere egingo dela.

Gasteizko Jaurilaritzaren ezezkoa

Donostian kasu inoiz ez zen honelako erantzunik gertatu —berrogeitik gora eskolek eskatu dituzte tertuliak—, eta hortxe dabilta beldurra eta poza nahastuta, aurrekontuak iritsiko ez direlakoan. Udaletxe bakoitzak bere gain hartu du aurrekontu osoa. Hain zuzen ere, marketing kanpainari dagokionean, hoge pezetako gastatu da biztanleko. Joan den urtean Deba Garaiko egitasmoa lagundu zuenez aurten ere bost pezetako diru laguntza eskatu zaio Gasteizko Hizkuntz Politikako Idazkaritzari, zeinak euskaltzaleen harri-dura osoz ukatu duen, Mikel Ugalde Koordinatzaileak ARGIAri esan dionez «ebaluaketa prozedurak eta heburuak gehiegi zebaztu gabe daudelako».

«Guztira bi milioi eta erdi eskatzen direnean! Teknikari bezala ez dugu ulertzen! Iaz egin eta ona izan bazen eta aurten ez laguntzea, orokortu denean gainera...» adierazi

AITOR BAYO

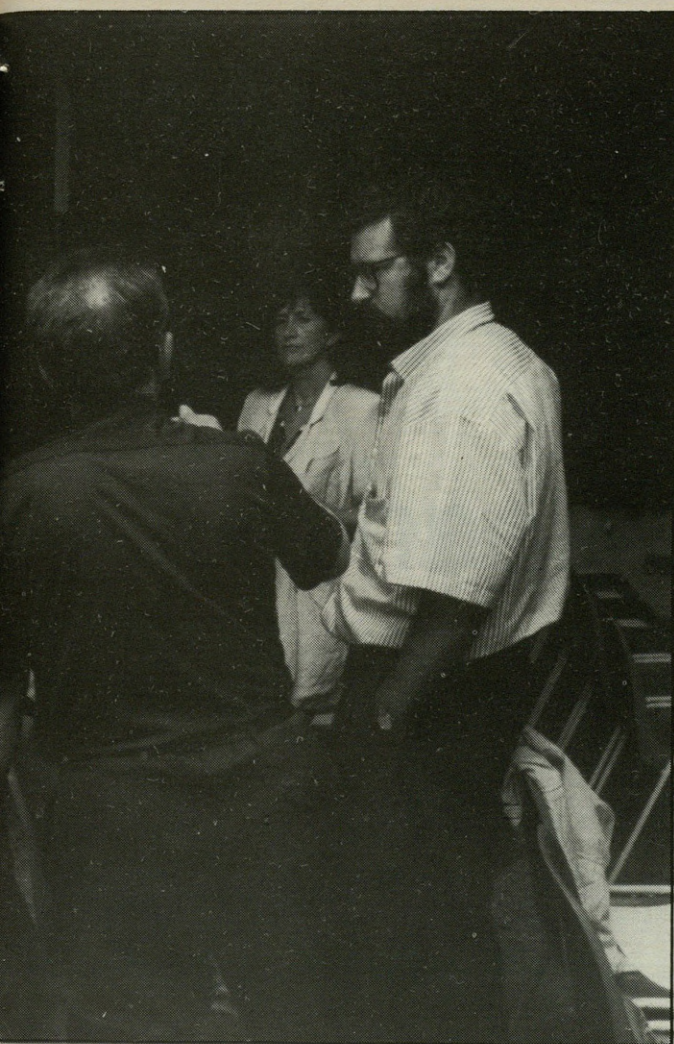
Gurasoentzat antolatutako tertulietarik bat duzue honakoa. Donostiako San Inazio eskolan berrogeiren batek erantzun zioten deialdiari, euskarako klaseak han bertan ematea zutela helburu.

digute eritzia eskatutako euskara zerbitzuetako jendeak aho batez. Aipatzekoa da gainera, Komunitate Autonomoko Jaurilaritzak atek itxi dizkion bezala Nafarroako Gobernuak Hizkuntz Politikarako Zuzendaritzak laguntza eman duela.

Euskararen motibazioa

Animo! entzun da bilera amaieran. «Ya sabeis que teneis todavía tiempo para reflexionar bien el horario que os conviene. Y mientras tanto entrenaros

y encended de vez en cuando la ETB!» esanez agurtu dituzte gurasoak Donostiako San Inazio eskolan. «Beste batean zera esan zidaten: Zuk nola pentsa dezakezu ni hizkuntza bat ikasten bastea? Horretarako daude maisuak, gure umeei irakasteko» dio Felik, «eta nik ulertzen diet. Euskararen kasuan badaude beste motibazio mota batzuk ordea. Hona datozen gurasoengan badago beste zerbait, estimo bat, jarrera on bat, beren seme-alabek euskara ikas dezaten nahi dute eta maitate dute euskara. Etortzen

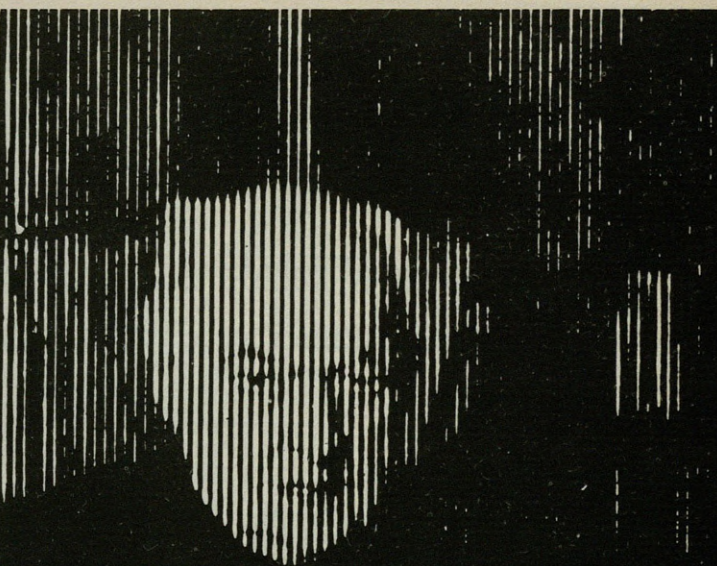

ez direnak —oraindik orain gebiengoa— behar-bada bori eskolako gauza dela pentsatuko dute».

Hogeitamar Udal hauek konpromezu handia hartu dute euskararekiko. Herriz herri aztertu dituzte helburuak eta gauzatu plangintzak. Lasarten, kasu bat aipatzekotan, bost urte bitarteko haurrak dituzten guraso erdaldunengan inzidituko da, joan den urtean egin zuten antzeko kanpainaren emaitzak borobiltzeko asmoz. Tokian tokiko errealitate soziolinguistikoari erantzungo zaio beraz, bi urteko egitasmoa

osatua dutela ikastaroen segimendua eta helburuen gauzatzeko. Euskararen normalizazio bidean urrats handia duarik gabe, beste behin ere Gasteizko Jaur-laritzaren laguntza faltaz. Egia esan zaila egiten da ulertzen, oso zaila: Letrakit moduko kanpainetan hainbat milioi gastatu eta gero Udaletxe hauei zer dela eta ukatzen zaizkie bi milioi eta erdiko huskeria? Beste behin ere ezkutuko arrazoi-nak, argitu nahi ez direnak, daude tartean.

J.J. Petrikorena

AZKUE 90

**TELEBERRI,
ETA
IKERLAN
SARIKETA**

Gran Vía, 30 - 48009 BILBO
Informazioa: gure sukurtsaletariko edozeinetan
edo (94) 487 70 00 telefonoan.
Epea: Urriaren 31ra arte

Bilbao Bizkaia Kutxa

Pedro Rivero eta Mikel Mardones dira
«Peru eta maisu Juan» komikiaren sortzaileak

Mogelen «Peru Abarka» kolore modernoz jantzia

Euskal Komikigintzak sekula ezagutu ez duen tirada lortu du «Peru Abarka» nobelaren bertsioak, berrogeita hamar mila ale inprimatuko dira eskoletan banatzeko. Marrazki dinamiko eta kolore bizitan ezagutu ahal izango dute haurrek hemendik aurrera Mogelek sortu zuen istoriotxoa.

EUSKAL nobelagintza-ren hastapen gisa jo den «Peru Abarka» ez da jada le-trasola. Baserritar eta ilus-tratu haien arteko elkar hiz-ketei koloretako imajinak asmatu dizkiete. Pedro Ri-vero gidoilaria eta Mikel Mardones marrazkilaria izan dira artistak. Dirua Le-trakit-ek jarri du. Sortzaile gazte hauek seirehun mila pezeta jaso dituzte abutzu-rako munduratu duten ko-mikiaren sari modura. Bi-ñetek berez duten nortasu-naren adierazgarri izenbu-rua bera, «Peru eta maisu Juan», eta adierazgarririk adierazgarriena pertso-

naien izaera, ez bait dira pertsonak protagonistak. Halaxe esplikatu digu Pe-drok: «Ez zuen zentzurik «Peru abarka» tituloak, istorioa gauzatzen duten elementuak animaliak bait dira, oinutsik doaz beraz. Eta bigarren arra-zoia, Peru bezain garran-tzitsua da komikian ba-rrena maisu Juan».

Artearen modu tradizio-nak agintzen duen bezala jorratu dute euren bidea, 32 orrialdeak binetaz bine-ta, ñabarduraz ñabardura osatuz. Lapitzak, tinta, ten-perak, akuarelak eta kartu-lina izan dira batipat erabili

«Peru eta maisu Juan»-en lehen orrialdea. Nobelan ez bezala, bertsio honetako pertsonaiak animaliak dira.

dituzten tresnak, «eta na-bikoa, ez bait ditugu oso

gogoko gaur egungo tekni-ka berriak. Konputagai-

luak behintzat gorrotagarriak iruditzen zaizkigu, pertsonaren sormenaren bondamena». Ramon Vianco izan dute etengabe, ordenadorea ez bezala, marrazkiak koloreztatzen, eta marrazkiak tintaz nabarmentzen Gerardo Fernandez. Kolaboratzaile pare bat ere izan du laukote honek: Alberto Uribarri eta Maria Jesus Cuende. «Eskuz egin litekeena beti da makina batek egingo duena baino aberatsagoa. Artisautza aldarrikatzen dugu».

GARBINE

Pedro Rivero gidoilaria eta Mikel Mardones marrazkilaria, «Peru eta Maisu Juan» komikiaren sortzaileak.

Lan talde txikien alde agertu zaizkigu, bai Pedro eta bai Mikel, errazago zaie lan bakoitzeko arduradun bana izatearen dinamika. Marrazkitarako marrazkilaria bakar, koloreztatze-kolorista bakar, gidoiaz arduratuko dena bakar, gauzak gehiegi nahaspila ez daitezten. Beren kasa ari-tzen dira, erlojuaren orratzei erreparatu gabe, beren sormena ez den beste edo-zeren menpe egoteak kope-tilun jartzen ditu. Horregatik, beste arrazoirik ere ba-duten arren, ez diete marrazki bizidunen asmoei ekin, «Ikusi dugu marrazki bizidunetako baintat tailer. Marrazkilariek, nor bere mahaian, bururik altxa gabe ari-tzen di-ra lan orduak osatu bitar-tean. Ofizina handien mo-duko horietan ez zaitezke artista izan, langile bu-tsa baino ez zara». Ez dira, dena dela, binetak gazte hauen amets bakarra, «ez litzaiguke bizitza osoa komikiaren inguruan pa-satzea gustatuko», Pedrok idazle joera duela aipatu di-gu, eta Mikelek ilustratzaile izatearena. Oraingoz, or-dea, komikiena gustoko ofiziotzat jotzen dute,

Lan baldintza kaskarrak

Hilabete eskaseko epea eman zien Andoni Unza-luk, Letrakit-eko koordina-tzaileak, gutxienez 30 per-tsonaia asmatu eta diseina-tu behar zirela jakinda. Eta beharko emandako hitza egia bihurtu ere «hartuta-ko konpromezuak bete egi-ten ditugu, baina, dena esan beharra dago, tamai-na bonetako komiki txu-kunik kaleratu nahi ba-duzu, biru bat hilabete es-kaini behar izaten dizkio-zu honek eskatzen dizun esfortzuari». Ez zuten or-duan, uztailan, ezer esku

artean bi bizkaitar hauek eta eskeini zitzaienari eutsi zioten buru-belarri. Sei bat urte daramatzate bi autodi-dakta hauek mundu hone-tan murgilduta. Mikel Aizu! aldizkarian laguntzaile ari-tua da eta Pedrok tirak egi-ten ditu Diari Vascoko Za-balik suplementuan. Euskal Herriko komikigintzaz, or-dea, ezkor agertu zaizkigu, «estilorik ez da sortu oraindik Euskal Herrian. Kaleratzen diren komi-kiak erdi italiarrak erdi frantsesak dira itxuraz. Hortaz aparte ez dizu inondik ere bizitzeko lain ematen. Gaur egun Habe-komik-ek bakarrik lor-tzen dizu zerbait egiteko esperantza eta hemendik

kanpora irteteko aukera bakarra».

Komiki hau burutzeko izan dituzten baldintzen gora beherak komentatze-rakoan zorrotz mintzatu zaizkigu Pedro eta Mikel: «kontratatu gaituztenak ez dira batere poliki por-tatu gurekin. Gaur egun inteligentzia eta intui-zioa bigarren mailako balioak dira, oso modan dago funtzionari izatea, pentsatu gabe aginduak ematea. Hamabost egun gebiagio eman izan baliz-kigute mundial gera zite-keen. Komikiak ez dira sortzen fabrika automati-zatu batean hoge mila tornilo egiten diren gi-san».

Ez dira, hala ere, okerre-rako izan ahalegin guztiak. Askatasun osoa izan dute pertsonaiei forma eta izae-ra emateko garaian, hau-rrerentzat izango zela zen kontutan hartu beharreko ia gauza bakarra. Hortik aurrera, Mikel eta Pedoren ikuspegia izan da nagusitu dena «epeen kontuak jarri gaitu baina estu eta larri, horregatik ez balitz, espe-rientzia aberasgarritzat jotzen dugu liburu bat hartu eta abalik eta satiri-zazio handiena lortzen saiatzea. Gure buruari abalmen froga bat egitea bezalatsu jotzen dugu «Peru Abarka»-ren ber-tsioa». Marrazki dinamiko eta istorio komikoetan oso ohituta ez dauden arren, ondo eutsi diote «Peru eta maisu Juan» izeneko enbi-doari eta nahi gabe ordago baten irabazle bilakatu di-ra, 50.000 ale inprimatuko bait dira ikastoletan bana-tzeko haurren entreteniga-ri.

Garbiñe Ubeda

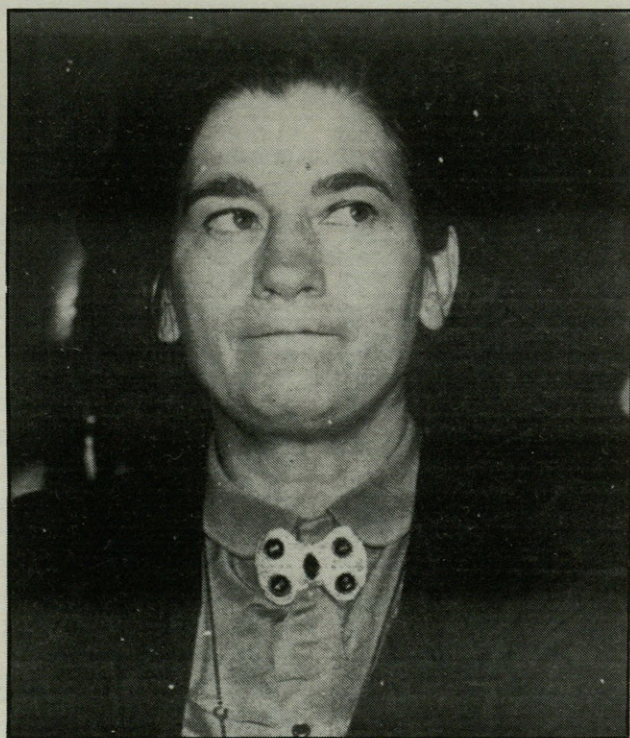
II. Mundu Gerraren ondorengo eztabaida berpizturik

Christa Wolf ikusmiran

Poliziaren pertsekuzio eta presioak salatzen ditu Christa Wolfek «Was bleibt» (Gelditzen dena) bere liburuan. Duela hamar bat urte idatzia eta orain sei hilabete argitaratua, erantzun garratzak soratarazi ditu Alemanian eta Europa osoan. Oportunismoa? Beldurra?

HONELA zioen Mikel Antzak ARGiAn duela aste gutxi: «Azkenaldian Christaren irribarrea ohi baino enigmatikoagoa bilakatu da». Eta egian esan, arrazoi faltarik ez du horrela ibiltzeko. Alemaniako prentsan argitaraturiko artikulu kontrajarriek Bigarren Mundu Gerraren ondoren Alemanian gelditutako idazleen eta gelditu ez zirenen arteko eztabaidak gogoratzen dituzte, eta, guztien ahotan Christa Wolf, azken urteotan bai Ekialdean bai Mendebaldean gehien irakurri eta itzuli den idazle alemaniarra.

Zergatik orain? Horixe da Wolfi behin eta berriro egiten dioten galdera. Liburuan kontatzen diren gauzak, duela hamar urte gertatuak eta idatziak dira,

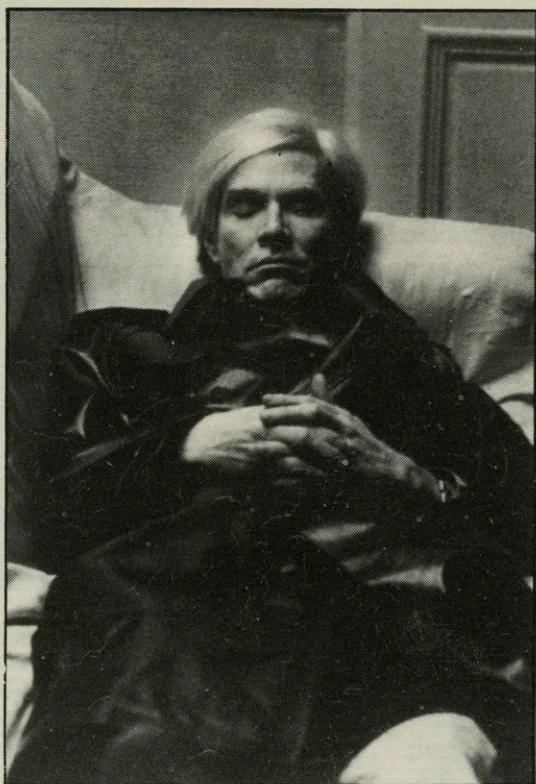
Alemaniko Errepublika Demokratikoan, orain gutxi eroritako sistemak zutik

eta indartsu zirauela. Zergatik itxaron, orduan, sistemak porrot egin arte, mu-

rrua erori arte argitaratzeko? Eta zergatik orain, urteetan gobernariekin «harreman onak» izan ondoren.

Zenbaitek gogor kritikatut dute idazlearen jarrera (Ulrich Greiner....), beste batzuek defentsa sutsua egin dute (Günter Grass...), eta Christa Wolfek bere aldetik, isiltasuna aukeratu du. «Erabat harriturik utzi naute egin dizkidaten erasoek, ez nengoen prest horrelako haserreari aurre egiteko; ez nuen neure burua errekonozitzen nitaz aurkezten zuten irudian» adierazi du duela hamar bat egun Frantzian, bere liburuaren itzulpenaren aurkezpenean.

Orain arte bi izandako Alemanian -hots, alde bietan- lortutako irakurle eta kritika arrakastak lagundio, zalantzarik gabe, Christa Wolfi agintariekin harremanetan nolabaiteko «estatus berezia» lortzen. Eta horrexegatik, jendearen duen eraginatik, gertatzen dira eztabaidagai bere jarrera politikoak.

Wahrol ikusigabea Luganon

Andy Warholek bere lagunei egindako hogeitasei erretratu-kolorez beteak, biolentoak eta probokatzaileak dira azaroa bitartean Luganoko (Tizino, Suiza) galeria batetan. Lanok duela hamabost urte eginak dira eta behin bakarrik erakutsi dira jendaurrean, 1975. ean hain zuzen ere. Erakusketa honetarako utzi dituen kolekzionistak izkutuan gorde nahi izan du izena.

Irango zinemagintza Euskadin eta Frantzian

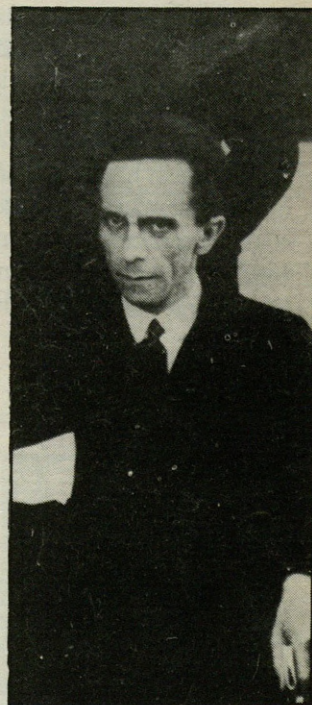
Orain arte guztiz ezezaguna izan bazaigu ere, aukera bikainak daude hilabete honetan Irango zine-produkzioaren berri izateko. Donostiako Zinemaldian Amir Naderi, Mohsen Makmalbaf, Sa'led Ebrahimifar eta Bahram Beizai-ren lanak agertuko dituzte Zabaltegi sailean, eta Pariseko «Irango zinemagintza berria» jaialdearen barruan Abbas Kiarostami maisuaren eta beste hainbaten azken filmak.

A. Eisenstaedt argazkien lekukotasuna

HISTORIARAKO argazki bilakatu dira argazki-erreportari honen lan asko, esaterako aldamenean ikusten dugun Goebbels-en erretratua. Duce eta Hitler erretratatu zituen Venezian 1934ean, Hiroshima-ko leherketaren ondorioak hainbat urte geroago; Bete Davisen begirada isladatu zuen 1938an eta Bernard Shaw 1932ean... Datu bakarra bere lanaren hedadura eta garrantziaz jabetzeko: Larogitasei aldiz sinatu du «Life» aldizkariko azala.

Egun larogeitamabi urte ditu Eisenstaedtek eta ez du iada argazkirik egiten, baina Perpignan-era hurbildu da «Visa 90» (Argazki-erreportaiako II. Nazioarteko jaialdia) feriarene barruan eskeini zaion erakusketan parte hartzeko.

Mende honetako argazki-erreportaien historia ohorezko tokia eskuratu duen gizon honek kezka agertu ditu egungo kazetaritza-argazkigintzarekiko: gehiegizko artifizioak, originaltasun falta.... Adibide gisa, berari Perpignan

bertan gertaturikoa prentsaurrekoan: «Ametrailatu egin naute argazkilariek, baina argazki berbera egin dute denek. Inork ez du ikusmira berririk saiatu. Azkenerako alkandorako botoiak berriro lotzeko edo betaurrekoak kentzeko gogoia etorri zait, klitxe desbedinak izan ditzaten».

J.M. Heritz

TEILAK

■ «KILOMETROAK» EKO
KULTUR EGITARAUAN
ANTZERKIA NAGUSI

URRIAK 7 bitartean hamabostaldi kulturala apailatu du Andoaingo Manuel Larramendi ikastolak. Iragan egunetan Benito Lertxundi eta Ganbara taldeak kantaldiak eskaini dituzte, «Ama begira zazu» eta Topo taldeek beren antzeslanak. Urriaren 2tik 6ra bitartean berriz: Kukubiltxo, Bederen-1 eta Sebastopoleko Titirite-roak antzerkiari dagokionean; Arresegyor eta Xabier Lasaren erakusketak; eta Zarama rock taldearen jaialdia.

■ GALEUSCA
LITERATUR TOPAKETAK
MENORCA IRLAN

MENORCAN egingo dira aurtien Galiza, Euskal Herria eta Katalan Herrietako idazleen elkarteen arteko literatura topaketak urriaren bigarren aste-buruan. Kultura txikiak makrokulturararen aurrean, historiaren garrantzia narratibagintzan eta poesia garai teknologikoan gaiak dira Galeuscako aurtengo edizioaren ardatzak. Euskaldunen enbaxada sekula baino zabalagoa izango da: Patri Urkizu, Jon Kortazar, Juan Mari Irigoien, Henriette Aire, Joserra Gartzia, Jimu Iturralde, Jose Luis Otamendi, Edorta Jimenez, Iñigo Aranbarri eta Koldo Izagirre.

■ AHOZKO LITERATURA
LABAYRUK ANTOLATU
IKASTAROETAN

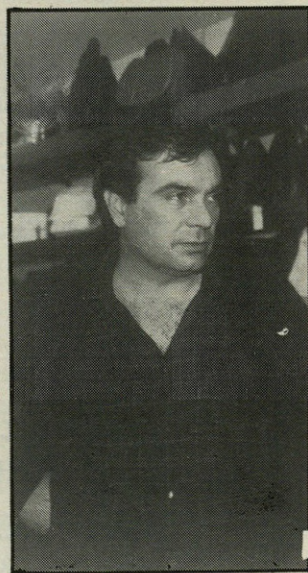
«**EUSKARA** bizitik idatzira» izenburupean, alfabetatze, itzulpengintza eta ahozko literaturari buruzko ikastaroak antolatu ditu Labayru ikastegiak hasia den kurtso honetarako. Bilboko Euskal Eskolan ez ezik Bizkaiko zenbait herrietan ere burutuko da, hala nola Bermeo, Durangon, Gernikan edo Zornotzan. Ahozko literaturaren sailean hiru ikastaro monografiko iragarri dituzte: ahozko literatur moldeetaz, euskal literatura tradizionalaz eta haur literaturaz.

ERRANAK ERRAN

«Datorren asteko alea izango duzu azkeneko «Hemen». Triste? Bai, gu bai. Zergatik? Gure borondatez ez goazelako. Diru iturria itxi egin digute uztailaren amaieratik.»

Hemen, 90-IX-21

«Lizentziatu berri euskaldunen maila dexe boba da gaur egungo UPVko euskal irakasleena baino.»

Emilio Barberá
Prentsurrekoa, 90-IX-17

«ETB futbolaren telebista izango da Euskadin».

Josu Ortuondo

Prentsaurrekoa, 90-IX-19

«Zu zeu [Barberá], euskararik piperrik ez dakizun horrek, ausartu egin zara publikoki esaten, orain zuk zuzentzen duzun unibertsitatean euskal irakaskuntzan dihardugun irakasleak oso kalitate eskasekoak garela. Zuk esandakoa holaxe balitz, seinale irakasle onak garena».

Fito Rodríguez Bornaetxea
Egin, 90-IX-21

«Donostiako Zinemaldiak ezaugarri berezia du, ez dagoen plataforma baten plataforma izan nabiko lukeela, euskal zinemagintzarena».

Antxon Ezeiza
El Mundo, 90-IX-20

«Guk ez dugu beste zinemaldiakin lehiarik egiten. Filme konkretu batzu ekartzeko egiten dugu borroka».

Pello Aldazabal
Deia, 90-IX-18

«EUSKALDUNON EGUNKARIA»: ZUZENDARI ORDETZA PREST

«EUSKALDUNON Egunkaria»ko zuzendaritza ez du oraindik erabaki Egunkaria Elkarte Anonimoko Administrazio Kontseiluak, baina bai ordea zuzendari ordetza. Nerea Azurmendik —Deia-ko kazetari ohia eta Gaur Express-eko zuzendari orde ohiak—, Iñaki Uriak —ARGIAko zuzendari ohiak— eta Lucien Etxezaharretak —Gure Irratia-ko kazetariak— osatuko dute ardura horren kontu egingo duen ekipoa.

«JOTAKIE» TALDEAK EZ DUGEHIAGO JOKO

DESEGIN egin da «Jotakie» taldea. Kortatu, Cicatriz eta Kontuz Hi taldeen batera osatutako diskoan argitaratu zuten lehen aldikoz, eta single bat eta hiru elepe utzi dituzte atzean: «Zurt», «Piztu Nazazu Jauna» eta aurreko lehen taldearen «Joxemari Beltza» sonatua.

GASTEIZ ANTZERKITALDEA ETA AUTOBIDEA

CARLOS Gilek zuzentzen duen Gasteiz antzerki taldeak euskaraz estreinatuko du abenduan bere hurrengo obra: «Baso miresgarria», Luis Matilla antzerkigile donostiarra orain bost urte Madrilén idatzi eta taularatua. Istoria: gazte mendizale batek bere herritik pasatzeko eraiki nahi duten autobidearen kontra egiten du borroka.

NOR - NORI - NOR K

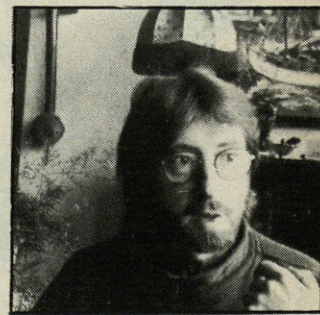
XALBADOR AIRE

bertsolariari eskainiko zaio agian datorren urteko pastoral. Roger Idartek izkiriatu eta konposatu du, eta baita airetarren familiari irakurri ere honez gero. Bitartean, Davant beste batekin ari da: euskaldunak eta frantses iraultza. Antza, urtero izango da pastoralak ●

MARIASUN LANDARI

grekeraz argitaratu zioten iaz «Txan fantasma» ipuin liburua. Orain albaniarak interesatu dira bere ipuinez. Ismael Kadare idazle famatuaren itzultzaileetarikoa bat den Mira Meksi izan da Euskal Herrian, eta espainoletik albanieraratuko ditu Mariasunen zenbait lan ●

BENITO LERTXUNDI

bere kantu ezagunenak disko batean biltzeko asmoa dauka, udazken honetan Elkar etxearekin grabaketa berezi bat burutuz. Ez da ordea kantu sonatuen bilduma egingo duen kantari bakarra, Txomin Artolak ere asmoa berbera bait dauka, Irlandara abiatu aurretik ●

EKO ALTZA
Larratxo ibibidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/b.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Tel.: 12 05 73-71 61 60
San Juan, 9. Tel.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

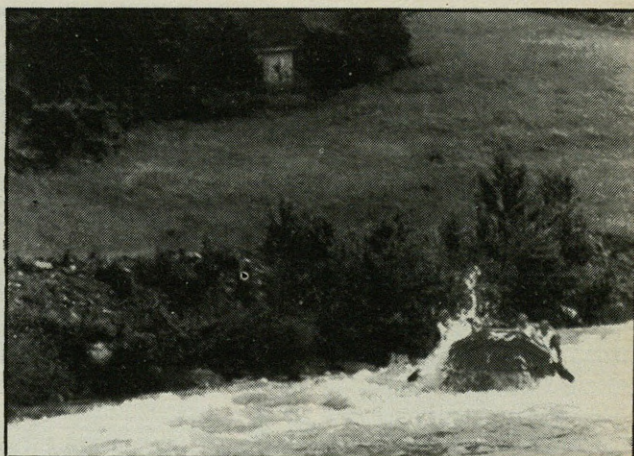

EKO

Vivodist

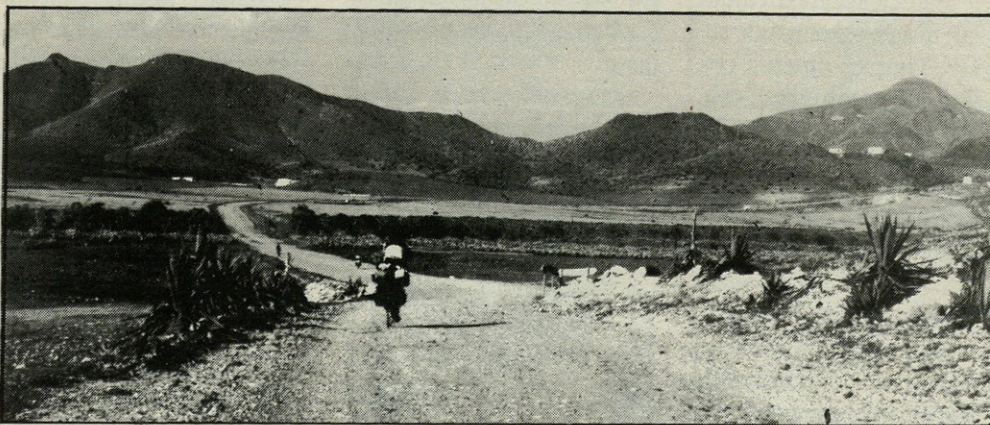
Rafting, ur bizietan behera

Ur zurrunbiloen hotsa gero eta ozenago entzuten da. Heavy metalak baino soinu gehiago ateratzen duen zaratak beldurra ematen du, beldurra eta errespetoa. Txalupak dituen zintetatik gogorki heldu, hortzak estuta, eta badoaaaa...

BIDAIAK

Cowboy-en filmeetan ikusten ez den Almeria

ALMERIAN mendialdea elurtua egon daitekeen aldi berean cowboyen filmeak grabatzen diren desertu idorra aurki daiteke, edota lorez betetako paisaia hezea. Cabo de Gata, San José, Las Negras, Carboneras... ezin bakarra ere

utzi bisitatu gabe. Bohemioen modura egun batzu paradisu txiki batetan igaro nahi izanez gero, probisioak hartu, eta tipi tapa, San Josétik San Pedrora biddea kontseilatzen dizugu. Mojacar eta Sierra de Filabres ere paregabeko lekuak

dira. Udan ez, kiskalgarria izan daiteke eta. Hobe duzu beste edozein urtarotan bisitatzea. Oinez nahiz bizi-kletaz egiteko ere oso aproposak dituzu gure gomen-dioak.

A. Elosegi

RAFTING-A hauxe da: gomazko txalupetan sartu, txalekoa eta kaskoa jantzi, eta datorrena datorrela, blai blai eginda baina aurpegian irrifar zabal batez bukatzeko moduko kirola. Ur zakarrak, ur biziak, ur azkarrak, ur jauziak... ez lezake ezerk raftinga geldiaraz. Ez da teknika berezirik behar, trebezia eta ausardia baino.

Estatu mailan rafting antolatua Katalunian egiten da soilik, Noguera Pallaresa ibaian, Lleidako Sort herrian. Euskal Herrian Arbaion eta Irati Nafarroan; Larraine Zuberoan; eta udaberri aldera urak hazten direnean Araxes, Deba, Bidasoan... Ez da gauza handirik behar, nahikoa duzu kamioi kamara bati azpian egur xafla bat jarri eta lonaz guztia lotzea. Txalekoa gero, kaskoa, pala, eta neguan eginez gero, neoprenoa.

A. Elosegi

Maiz jatea hobe gutxitan baino

Oxford-en eta Toronto-n egindako inkesta batean, egunero 2.500 kalorietako elikadura izan duten bi giza talde alderatu dira. Lehen taldeak bere elikadura hiru otordutan burutu du eta bigarrenak bere elikadura 17 otordu txikitan burutu du. Saiakuntza honen iraupena bi astekoa izan da eta emaitzak oso adierazgarriak izan dira: alde batetik, intsulina-tasa ia konstante mantendu da 17 otorduko taldean eta bestetik, kolesterolak behera egin du talde berean. Beraz, gaixotasun kardio-baskularren arriskua txikiagotzeko hobe askotan gutxi jatea, gutxitan asko jatea baino.

Bakailo-gibel olioaren itzulera

Aspaldiko «laguna» baliagarria da oraindik nonbait. Diabete intsulino menpekoak eta albuminuriak jota dauden gaixoei zortzi astetan kontsumi dezatela eskatu diete ikertzaile daniarrek. Eta horrela frogatu izan dute albuminaren gehiegizko iragazketa (eritasunaren zeinu tipikoa) normalizatu egiten dela.

ARZAK-EN

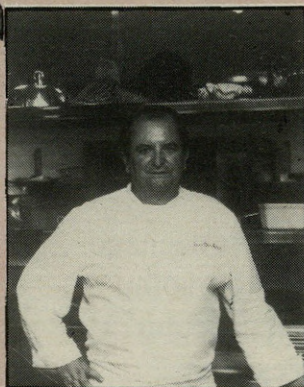
ELTZA

Menua, Mikel Indurainentzat

AUpa Mikel! Lerrotxo hauek idazten ditudan unean, Volta a Catalunya hautsitako klabikularen lesioarekin jarraituko duzula pentsatzen dut. Laster osatuko zarenaren itxaropenean eta horretan lagun zaitzan, Marmitako Krema oso bero bat hartzea gomendatzen dizut, hezurak gogortu eta indartsu jarriko bait zaitu.

Mikel, euskal txirrindulari bezala harro gaude zutaz, Tourreko mendi etapen lortutako garaipena, Paris—Niza, Donostiako Klasikan e.a. Gure zati batek munduan zehar irabaziko balu bezala sentitu dugu, eta zure esfortzuaz eta balioaz harro sentiarazten gaitu. Luzerako osasuntsu jarrai dezazun, motorrak berotzeko Muxika Saltsa gomendatzen dizut, eta gainera Ulia mendikoak badira hobe, eguzki asko hartzen dutenez askoz hobeak bait dira.

Bai uste dudala Mikel, esfortzuan ari zarenean aurrera joaten laguntzen dizun indar ikustezin bat dagoela, hegan egin araz-

JUAN MARI ARZAK

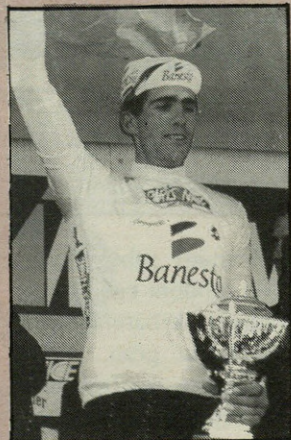
Arzak Jatetxea

ten dizun indarra, eta hori hainbat maite zaitugun jendeak leku guztietara ilusio haundiz jarraitzen dizugulako da, eta hori antzeman egiten da Mikel.

Sentsazio guzti hoienek ondorenerako, Mandarina eta Txokolatzeko Soufle arina gomendatzen dizut, are eta azkarrago hegan egiten lagunduko bait dizu.

Mikel, zutaz harro gaituzu, bai kirolari eta baita pertsona bezala ere.

Agur!

MIKEL INDURAIN

Txirrindularia

Erle belarra, minen leungarria

Betidanik, erle belarra emakumeekin lotua izan da. Pirinio eta Kantauri Itsaso bazterretan ikus daitekeen belar hau metro, metro eta erdi luzeraz hazten da.

Teknikak nahiz herri zientziak erakutsi eta frogatu izan dutena emakumeen hileroko atzeratuak deitze-ko, abortoa izan ostean umontzia garbitzeko eta erditu ondorengo minak leuntzeko balio duela da.

Guztiau lortzeko era desberdiinak daude: belar ura egin eta katiluka hartu behar da, kopurua zaindu beharra dago, gehigi edanez gero tosikoa bihur bait daiteke. Enplasto beroak zilborpean jar daiteke, sabelean minak leuntzeko. Formula hauek aintzinakoak dira eta sasoi batean ere erle belar ura arraultz egosiaren gorringoarekin eta zerri gantzaz nahastuz beste enplastoak egiten zen, beti ere sabelean ipintzeko.

Esaera zaharrak dio erle belarrak ongi senda dezan egunsentia baino lehen jaso behar dela eta ezkerreko eskuz.

Amaia Illarreta: «Garai batean zegoen giroa galdu da»

Donostian berriki jokatutako Fandango eta Arin-Arin txapelketan, Euskadiko txapeldunak diren Amaia Illarreta eta Antxon Mendizabal izan ziren irabazle. Duela bederatzir urtetik bona txapelketaz txapelketa aritu den bikote bonek, soberan ezagutzen du mundu hau. Amaia Illarretarekin mintzatu gara gu.

ARGIA. Noiz hasi zinen mundu bonetan?

AMAIA ILLARRETA.

Gurasoen eskutik murgildu nintzen mundu honetan, hasiera batean lehengusu batekin aurkeztu nintzen txapelketatara. Hamaika urtekin, Donostiako Eskola dantza taldean sartu nintzen.

A. Noizkoa da Amaia Illarreta-Antxon Mendizabal bikotea?

A.I. Gurasoengandik ikasitakoa Eskolan irakasten hasi nintzen, eta Antxon zen «ikasleetakoa» bat. 1981. urtean aurkeztu ginen lehen aldiz txapelketa batera, Gasteizen goizez eta Lazkaon arratsaldez.

A. Ba al da eskolen araberako estilorik?

A.I. Urratsen aldetik, ez da ezberdintasun handirik egoten. Ezberdintasunak dantzatzeko eran atzema-

ten dira: besoak nola kokatu, urratsak nola markatu...

A. Nola ikusi duzu Donostian jokatu den azken txapelketa?

A.I. Garai batean egiten ziren Donostian horrelakoak, baina denboraren poderioz galdu egin ziren. Segurako txapelketan bi donostiar txapeldun gertatu ondoren, txapelketa hau berpiztu beharra zegoela pentsatu genuen.

A. Eta partaidetza?

A.I. Ezarritako sariak jende asko erakarri zuten, hemeretzi bikote guztira, hauetarik lau Donostiakoak gainera. Mailari dagokionez, oso maila handia erakutsi zuten partehartzaileek.

A. Sariak Segurako txapelketa gainditzea zuten helburu?

A.I. Helburua ez da inolaz ere Segurako txapelketa gainditzea, Segurakoa da txapelketa nagusia. Hala ere, denboraldi hasieran izateak badu bere traba, hasi bezain pronto txapelketa indartsuena...

A. Nola ikusten duzue epaimahaiaren lana.

A.I. Donostiako txapelketan puntuazioa agerian ematea proposatu genuen, eta epaimahaiaren erantzuna ezezkia izan zen, behar

bada beldur dira. Dena den, denetarik dago, batzuren kriterioa badagoela soma daiteke, besterengan ordea ez.

A. Bukatzeko, nola ikusten duzu dantzaren etorkizuna?

A.I. Bikoteei dagokionez

ondo, bikote kopurua ugartzen ari bait da. Dantza taldeei dagokionez, garai batean zegoen giroa galdu da, beste giro bat somatzen zen ni hasi nintzenean.

I. Goikoetxea

● Goaz antzerki taldeak Lazkaoko Areria zineman, irailaren 28an gaueko 10,30etan Pierre Lartzabal-en «Ihau-teriak» obra eskainiko du.

«Irisentzako kartak» irakurmen ixila

Ixilka mixilka. Azkenengo happy enda kenduta sango pelikula atsegin da. Lehengo aldiz badirudi egunerokoak izan daitezkeen balore batzuk azaltzen direla U.S.A.-ko pelikula batetan. Familia arrunt baten gorabeherak. Bertoko protagonista Jane Fonda. Hau pastel fabrikako langile xumea delarik. Inongo glamour (Holywoodeko obizko erreferentzietatik aldentuta alegia nabiz produzkoia Metro Goldwyn Meyerrena izan) eta ditzirarik gabeko alarguna, dirutan arazoak dauzkana, familiarekin ere badauzkana, zuri eta niri gerta dakizkigukeen gorabeherak.

Bestalde Robert de Niro. Gizon honek dauzkan taulak paregabeak dira. *¿Nunca Fuimos Angeles?* pelikulatik urruntzen dela, bainbat bobeto. Azken bonetan askoz naturalago garatzen da, keinu eder batzuen eta umore finaren laguntzaz. Egokitzen zaion rola adierazgarria da. Nonbait Ipar Ameriketako gizarte industrialaren izkurturiko aurpegia ordezkatzeko du. Nolatan egon daiteke gaiurko egunean irakurtzen ez dakienik? Pentsatu al duzue inoiz zenbat gauza ezin daitezkeen egin irakurtzen EZ jakinez gero? Hasi pentsatzen eta barrituta gertuko zinatekete. Mapa bat ezin irakurri. Botika bat bestetik ezin bereiz. Baina, kontuz, irakurtzen ez jakiteak ez du leloa zarena esan nahi.

Robert de Nirok, filmean Stanley-k beraz, Estatu Batuetako gaur egungo analfabetismoa isladatzen du, ez baitaki irakurtzen. Irakurmina, kostatuta bada ere, Fonda ligatzeko era bat da. Horretan ere igerri egiten du pelikulak. De Nirok ez baitio nibola ere Fondari bonenganako gogoa obostontzen, guztiz alderantziz. Sexual aldetik hurbiltzeko erritmoan. Obizkoa izaten da berebala sexual barremanak edukitzea. Honako bonetan ez, astiari astia eman behar zaio eta, gauzak legez egin nahi direnean, bederen.

Dialogo puska zenbait ez daude ondo landuak, heldutasun eta naturaltasun falta somatzen zaie. Esan bezala azkenengo happy endak guztiz artifiziala. Agian produktorei amore eman behar izana eta horretatik ezin salbatu, gizarte arrakastatik alegia. Baina azken bi txikikeriok abaztuta, atsegin era bat.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

● Irailaren 29an, larunbatez, **Oskorri** taldearen kantaldia iragarri dute Abadiñoko Traña-Matiena plazan, gaueko 10,30etatik aurrera.

● **Golden Apple Quartet** jazz taldeak kontzertua eskainiko du Santurtziko Serantes Kultur Etxean larunbatez, Irailak 29, gaueko 10ak aldera hasita.

● **Donostiako Orkestra Kamara Gaztea** entzuteko aukera izango dugu hilaren 29an Donostiako San Martin elizan, arratseko 8,30etan hasiko duten kontzertuan.

● Larunbatez baita, Irailak 29, Zumarragako Anti-

guako Ermitan **Eskifaia Abesbatza** eta **Marta Zabaleta** arituko dira arratseko 7,30etatik aurrera.

● Igandez, hilak 30, Beasaingo Loinazko San Martin plazan **Minxoriak** taldearen kontzertua izango da, arratseko 7,30etan hasita.

● Urriaren 5ean, ostiralez, **Tahures Zurdos** eta **Su ta Gar** taldeek kontzertua eskainiko dute Iurretako plazan, gauerdik partetik aurrera.

● Saltsa musika eramango du Basauri aldera **Sonora Candela** taldeak hilaren 6an, larunbatez. Arizgoiti plazan izango da kontzertua, gaueko 12ak aldera.

ZINEKLUBAK

● Mutrikun Ekainaren azken egunean **Polizia Akademia Eroa** filmean eamanaldia, Zabel Kultur Etxean, 19.15etan.

● Bilboko Arte Ederretako Museoa, ekainaren 28tik 30 barnera, Bava zuzendariaren **Seis mujeres para el asesino**.

● Azkoitiko Gaztetxe eta Zinezaleen eskutik, segida emanez Alemaniako ekspresio eta errealismoari, Uztailaren 1ean, igandez, **Das Testament Des Dr Mabuse** Fritz Langena, 1932koa, gaztelerazko azpitituluez. Zoriontzekoa hauek egiten ari diren lana. Eredugarria.

ARI NAIZELA, ARI NAIZELA

● Ostiralak 28-rako Gain-tzan bertso saio bat dago iragarriarik plazan gaueko 10,30etarako. Honako bertsolariek hartuko dute parte: Millan Telleria, Sebastian Lizaso, Andoni Egaña, Iñaki Murua, Peñagarikano eta Euskitze. Gai jartzaile bezala Pello Urretabizkaia.

● Larunbatak 29-an, Sestaon, Kultur Bideetan kanpainaren barnean, arratsaldeko 7,30etan, Kontserbatorioko Areto Nagusian, Joanito Dorronsoro hizlaria hasi eta ondoren Jon Maia, J.J. Aizpurua eta A. Aizpurua arituko dira bertsoetan.

● Larunbatean ere, Añogan bertso jaialdia antolatu da ikastolaren 25. urteurrena dela eta. Pilotalekuan, gaueko 10,30etan, Aranalde gai jartzaile delarik Jose Lizaso, Gorrotxategi eta beste bi bertsolarik hartuko dute parte.

● Irurako jaiak direla eta, larunbatean bertso saioa ipini dute 10etan, Trinke-tean. Larrañaga, Txomin Garmendia, Olalde eta Loizalétxe izango dira bertan. Legazpin.

HERRIKO PLAZA

● Jakin aldizkariak «Euskara eta Gizarte» izenburupeko ihardunaldiak antolatu ditu Urriaren 1etik 5era bitartean, euskal alderdiek euskarari buruz dituzten planteamenduen azalpena egiteko helburuz. Urriak 1ean, Roman Berriozabalék hitzegino du PNV-EAJen izenean. Urriak 2an, Joxeaustin Arrieta, HBreanean. Urriak 3an, Eneko Oregi EAKo ordezkari gisa. Urriak 4ean, EEko Xabier Gurrutxaga izango du gu solaskide, eta amaitzeko, Urriak 6an, mahaingurua: Ipar Euskal Herrian Euskara. Iparraldetik ikusita Hegoaldeko Hizkuntz

Politika. Partaideak Ipar Euskal Herriko alderdiak. Hitzaldi guztiak arratsaldeko 7,30etatik aurrerantzean izango dira, Donostian, Aurrezki Kutxa Muzipalaren Kultur Aretoan.

Seigarren urtea da aurten Jakin-ek hitzaldi-sorta bat antolatu eta ondoren dossier bezala argitara ematen duena. Aurtengo gaiak garrantzi eta gaurkotasan berezia du, gaiagatik beragatik eta Euskal Autonomi Elkartean (EAE) hauteskunde garaia delako. Gaia alor zehatz batzutura mugatu da: alderdiaren praxia, eskola, komunikabideak eta administrazioa.

G A I L I B R E A N

Bertso eskolen desloturaketa

EUSKAL Herriko ikastola gehienetan astean behineko bertsolaritza ikastaroa edukitzen dute haurrek. Nahi duenak parte hartuaz oinarritzko jakintza jasotzen du ikastaro hauen bidez. Giro aproposa bil-tzen da eta lehenengoz idatzi-az tajutzen eta sakontzen bada geroago plazaratzeko sasoia hartzen dute zale-tuek. Ikastoletako helburu nagusienetakoa zaletasuna haurrengan piztea izaten da eta batzuegan barneratu ere bai. Behin hau lortu ez-kero urratsa beterik geldit-zen da.

Dena den, O.H.O.ko bertso eskoletatik aparte, hemendik aurrera praktika daitezkeen bertso eskolen falta nabarmentzen da hainbat herritan. Hama-

bost urtetik hemezortzi bitartera bertsolaritza urratzeko bertso eskola gehiago eta aldi berean arduradunak falta dira. Tamalgarria gertatzen da zaletasuna plazaratzeko aukera edukiaz ikastola mailan geroago ezin jarraitu ezin izana. Bertsolariak plazaratzeko adin kritikoa hori denez, gehi-go sakondu behar da. Ikastoletatik bertso eskoletarako zubia eraiki eta Euskadi mailan eredu bat jarraitzea komenigarria litzateke. Bestalde, praktika mailan liburu batzuen beharra nabarmena da, hau da, bertso eskoletan zer nolako egituraketa behar litzatekeen argituko ligukeena.

Bota Punttuba

● ASTEAZKENA

21.20etan, Gaueko Pelikulan **«Eltxoan kostaldea»**.

Zuzendaria: Peter Weir.
Antzezleak: Harrison Ford, Helen Mirren, River Phoenix, Hillary Gordon eta Jaden Steele.

Allie Fox bere kabuz dabilen asmatzailea da. Mundua hasi zenetik aldatu gaiteke dirauen leku batera joatea erabakitzen du, Eltxoan kostara, gizarte kontsumitzailetik ihes egiteko.

IKUSI BAIETZ...

● Ostegunean

15.10etan, Bundesliga. Alemaniako futbol ligaren partidubat.

● Ostiralean

15.55etan, tenisa. ATP edo tenista profesionalen partidua.

● Larunbatean

19.45etan futbola. Kiro-

Igandean 12.00etan trinkete pelota.

Igandean 18.05etan saskibaloia. Estatu espainoleko ACB ligako partidua.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Hasier Etxeberriak, Pako Aristi, Edorta Jimenez eta beste zenbait kiderekin egingo duen programak, aurpegi berria azalduko digu aurkezle bezala. Pasa den astean, zenbaki zeroa edo azken froga egin eta gero, lehen grabaketak filmaturik daude. **«Babel» saio berriaren aurkezlea, Martxelo Otamendi izango da.** Jende ezagun asko biltzen dituen programa honetan, aurpegia ere ez da aparte geratuko ziurrenik.

■ Euskal Telebistan aipatzen denez, ETBko zuzendari den Koldo Anasagastik bere kargua utziko du laster. Bere ordezkari jarri daitekeen pertsona nor izango den oraindik argi ez dagoen arren, izene baten zurrumurrua etengabea da eta gainera unibertsitate mailan eta beste zenbait sektoretan ongi ikusiko litzatekeen pertsona dela pentsatzen da. **Nerea Abasolo izna daiteke ETBko zuzendari berria.**

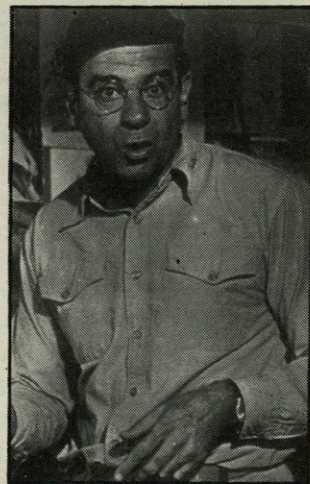
● IGANDEAN

15.15etan, «Beach Ball».

Zuzendaria: Lennie Weinrib.

Antzezleak: Edd Byrnes, Robert Logan, Aaron Kincaid eta Don Edmons.

Musika talde bateko zuzendari eta partaide da Dick Martin eta taldeko denek, ikasketak utzi eta musikaren bidetik, jarraitu nahi dute. Konkurtso batean parte hartu, dirua atera eta aurrera jo nahian dabilta.

● OSTEKUNA

21.20etan, «Hiltzaile txoak».

Zuzendaria: Alan Arkin.
Antzezleak: Elliot Gould, Alan Arkin, Donald Sutherland.

Jules Feifferen satira lan bat da. Ameriketako garatzen ari den gogorkeria azaltzen duen pelikula.

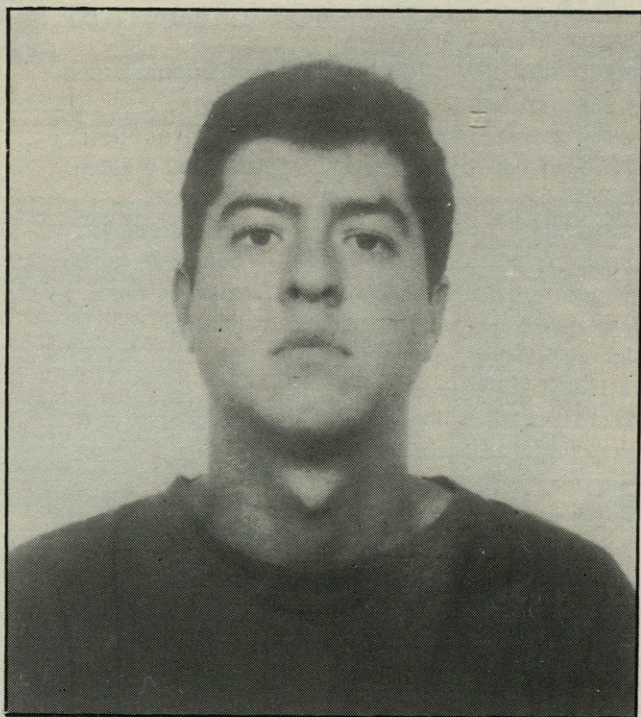
Jon Ander Bengoetxea: «Argien diseinuak dekorazioak adina garrantzi dauka»

IKUSITAKOAK

IKUSITA

ETB-2

Euskal Telebistan izkutuan, kamararen atzean, lanean ari denetariko bat dugu, argi teknikaria hain zuzen. Andoaingo bideo eskolan ikasten zebilela, ETB-n praktiketan sartu zen eta egun bertan jarraitzen du lanean.

ARGIA. Normalean ikuslegoak arruntak ez dio garrantzirik ematen edo ez da konturatzen argien erabileraz telebista programa bat ikusten duenean. Zein paper jokatzan dute argiek?

J.A. BENGOTXEA.

Egia da jendea horretaz konturatzen ez dela, baina programa bat egiterakoan

garrantzi handia dute argiek, dekorazioak izan dezakenez hainakoa. Hain zuzen nahiko loturik doaz dekorazioa eta argizatzea. Efektu oso desberdinak lortu daitezke argiekin, programa era batetako edo bestelakoa izan.

A. Efektu hauek zeintzu izan daitezke, zein desberdintasun egon daitezke

programa desberdinen artean?

J.A.B. Informatiboetan adibidez, argi oso difusoak erabiltzen dira. Aldiz beste edozein programetan argiekin kontrasteak lortzen dira. Beti dekoratuarekin loturik doa. Oso desberdina da ere, azpitik edo goitik argizatzea. Azpitik argizatu ezkerro efektu beldurgarriak lortu daitezke, baina beti dekoratu edo testuinguru bateri lotuta egiten dugu lan. Argien diseinua egiten denean helburuak eta programa mota oso argi eduki behar dira.

A. Argiztatze lana nola banatzen da disenaitu eta eguneroko lana dela eta?

J.A.B. Lehen talde batean argi diseinatzailea egoten da; hemen argiak, fokuak eta beste nola antolatu behar diren erabakitzen da. Gero bigarren pausu batean, eginiko diseinu honen muntaia egiten da eta azkenik programan bertan argien kontrol mahiean argizatzea kontrolatzen da. Normalean zuzeneko programetan edo behintzat kamara piztuta dagoenean ez dira argi aldeketak handirik egiten.

Baretu da duela pare bat aste, eta ustekabea, sortu zen polemika Euskal Telebistaren bigarren kanalaren etorkizunaz. Harritzekoa izan zen Bizkaiko Diputatu Orokorra eta PNVren partaide den Pradera jaunak plazaratu zuen jarrera, ETB-2 pribatizatu eta ETB-1 elebidun bilakatzearen aldekoa. Ez hainbeste PP horren alde agertzea edota El Correok bigarren kanala itxi eta lehena euskara hutsez jarraitzea proposatuz argitaratutako editoriala, adierazpen hoienez atzean interes politiko eta ekonomiko nabariegia agertzen bait dira.

Zeintzu dira, ordea, Praderaren hitzen atzean ezkutatzen diren interesak? Eritzi pertsonal hutsa zen berak botatakoa ala alderdi baten barneko korrante baten bozeramailetzat jo beharko genuke honetan Pradera jauna? Ala alderdiaren azpikorekin baten aurrean aurkitzen gara, Pradera bera horren tresna bat baino izan ez delarik? Susmoak eta usteak, baina usteak erdi ustelak omen dira eta, hortaz, ez garamatzate, orainzoko, inora.

Kezkagarriagoa eta adierazgarriagoa da, ordea, proposamenari emandako zenbait erantzun. Horrela, Joseba Arregik kanal biak kultur proiektu bakar eta beraren parte direla zioenean, zein proiektutaz ari zen? Bigarren kanala etxeko semealabarik kuttunenatzat hartzen duenaz?

E. Irazoki

PATXI AZPILLAGA

Poesia ximple eta intimista argazkiarendako

Larrosak, noizean behin. Jon Iriberrri. Argitaratzen du: Erein-ek.
57 orrialde, 600 pta.

Gerardo Markuleta literaturari gogor eutsita bizi den txantxiku gaztea da. Hispaniar filologia egiten ari zela ezagutu nuenetik argi antzematen zitzaion bizio lotsagarri petral horrek hartua zuela. Urte batzu geroago, Oñatiko festetan, keak bere menpean hartua zuen kobazulo tankerako taberna txiki batean azkenurren tragua hartzen ari nintzela, besotik heldu zidan, euskaraz mintzo, ea zer moduz bizi nintzen galdezka. Ez nuen ezagutu, berak azaldu behar izan zidan nor zen eta, ondoren, euskaraz idazten hasia zela ere esan zidan. Poz berezi bat sentitu nuela dut gogoan, kobazulo estu samar hartako giro hordigarriak —oihartzunak oihua beza-la— multiplikaturako poza. Literaturaren bizio zentzugabe eta inmoral samarra bizi dugunoi poza ematen bait digu geure pareko bat edo beste ere badela egiaztatzeak, are gehiago geure adin berberetsukoak badi-

ra.

Geroztik, Gerardo Markuleta euskal literaturaren ageriko zirkuitu estuetan barrena ikusi ahal izan dut tarteka eta, azkenik, bere poema liburu bat ere heldu zait eskuetara, berak Jon Iriberriri egotzia.

Bi ezaugarri iruditu zait dituela liburuak aipagarri batez ere: ximpletasuna eta intimismoa. Eta bat etorri dira ezaugarri horiek Gerardo Markuletak ARGIAN bertan idatzitakoekin: poetak berak dio bere lana euskal poesiaren bi adar nagusietatik aparte geratzen dela: joera surrealistako poesiatik zein joera sozialeko poesiatik. Ez da behar bada Iriberrri poesia ximple (ez surrealista) eta intimista (ez soziala) egiten duen bakarra, baina arrazoi bide du

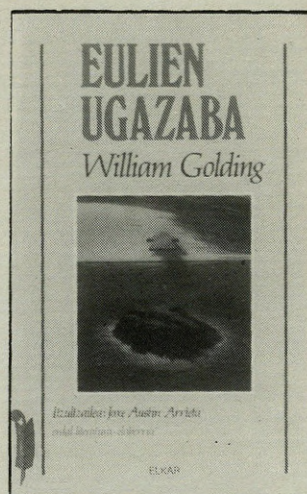
bere lana bide horretatik dabilela esaterakoan.

Iriberriren poesia ximple, ulerterraz eta intimista honi primitiboa deituko nio-

ke neuk: poesiaren kontzepturik zaharrenari eta zabalduenari dagokiona, alegia. Iriberrik Markuleta-
ren barnea husten du hizkuntzaren moldeetara, zuzen eta zintzo, aparteko biribilketa edo bihurrikeria-
rik gabe, prosazko idazkera arruntaren arau tipografikoak ere errespetatuz, eta betiere edertasun ximple eta apal baten bila 'argazkiarendako'.

Esandakoekin ez dut inola ere Iriberriren liburuaren eta poesibidearen balioa gutxietsi nahi, ezta hurrik eman ere, neroni ere oso atsegin bait zait. Egiten asmatuz gero, edertasunaren bilaketak fruitu ederrik ematen badu, noizean behin larrosa eder, fresko eta biziren bat ikusteko eta usaintzeko aukera eskaintzen badu poetak, orduan merezi du poesia primitiboa irakurtzea ere, eta kasu honetan liburuak izenburutik bertatik agintzen duena bete egiten dela iruditu zait duela iruditu zait neuri behintzat. Lorategia zaintzen eta zabaltzen hasteko moduan haiz, Gerardo.

JUAN LUIS ZABALA

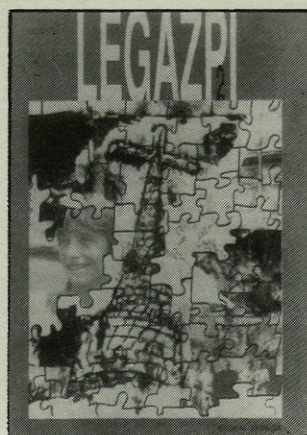
Izenburua: Eulien Ugazaba.

(Lord of the Flies)

Autorea: William Golding.

Itzultzailea: Joxe Austin Arrieta.

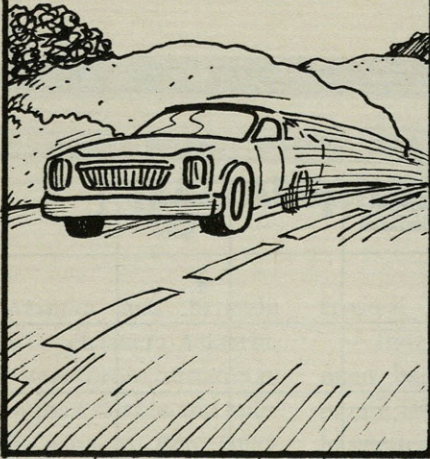
Argitaratzen du: ELKARek.

Aldizkariaren izena: LEGAZPI 2.

Legazpin gertatzen diren albiste eta bestelako berri ematea da aldizkari honen helburua. Iraileko Santikutzetako festetarako kaleratua.

"GOGOAN
ZAITUGU"

BAI GARESTIA IZAN DELA
AUTOAREN KONPONKETA
100.000 PEZETA ALAJAINA!!

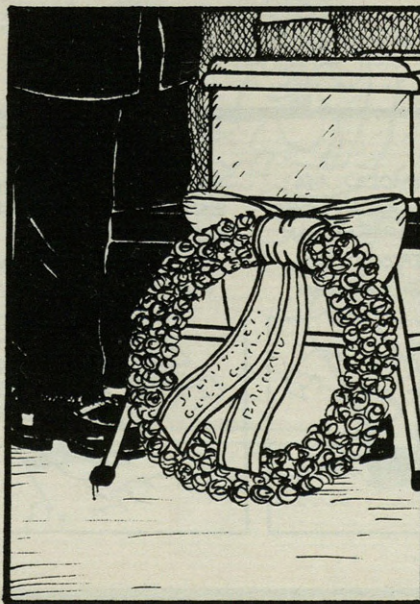
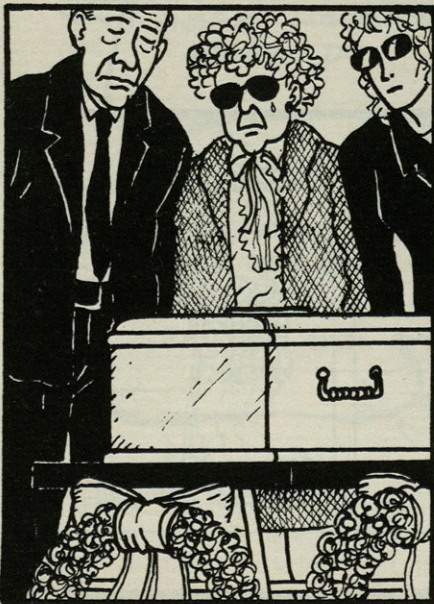
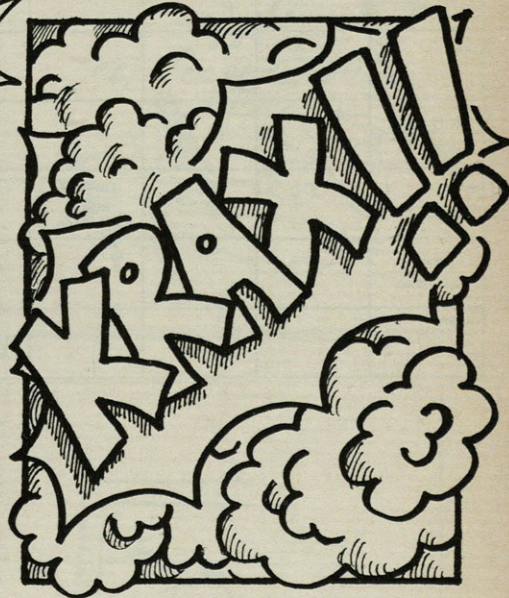
HALA ERE FRENDEEN ERREBISIDA
EZ DA TXANTXETAKO GAUZA
ORAINKO KURBA HONETAN ADI-
BIDEZ, JO ETA SEKO GELDITUKO
NINTZEN

EA NOLA
KONPONDU DUTEN...

ENE EEEZ!!!

D E N B O R A P A S A

H I T Z G E Z I D U N A K

ESKAERA LIBRA- TZAILEAK	↓	PERKUSIO TRESNERIA ISTILUAK	↓	OBJETU INFUSIO MOTA	↓	IPAR. BEDI ATE TTIKIAK	↓	DEIALDIA IRRISTAKOR	↓	ORDOTS ARRAIN MOTA	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
KATEATU EGITEN DU KARRIKA	→										
→				SUARI DARIO PLUR. MO- LUSKO MOTA	→		KAUSA PARTIKULA HESI- OHOL	→			
KARLOS ZALEA SITSA	→			↓			↓		«GUZI» HITZA- REN KONTS.-AK KARTA JOKO	→	
→					AT GABEZIAK	→			↓		JO EZAK
MUTARDAK DAUKAT	→							DUDA PARTIKULA ARGL HITZ ELKAR.	→		↓
→			LIBREAK BOKAL BIKOITZA	→				↓		HILA LETRA GREKOA	→
NAU AINTZIRA	→		↓			BURDIN- BIDEA LEHENA	→				
→				NAFARROAKO AUTOETAN	→	↓		KARTA JOKOA	→		

ENBIDO

KAXKU

Ali

EZ AL ZARA BAKARRIK
SENTITZEN?

HIRIKO BIZIMODU MA-
SIFIKATUAK EZ DU BA-
LIO, GIZA HARREMANAK
OSO AXALEKOAK DIRA-
GUSTORA NABIL HEMEN.

BAI, BAINA PERTSONA OROK
ESPERIENTZIA BERRIAK IZAN
BEHAR DITU... JENDEA EZAGU-
TU... AITONA ZAHARRA
DIRUDIZU MOTEL!

BAKARDADEA EZ DA
E DADE
KONTUA.

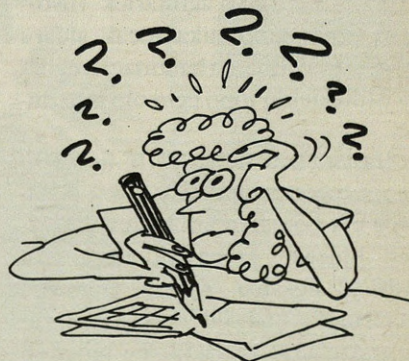
D E N B O R A P A S A

I R R I

F A R R E Z

IRATZARGAILUA

•	E	•	B	•	I	•	B	•	D	•	A
A	S	K	A	T	Z	A	I	L	E	A	K
•	K	A	T	E	A	T	Z	A	I	L	E
K	A	L	E	•	K	E	•	B	A	I	T
•	K	A	R	L	I	S	T	A	•	G	Z
B	I	P	I	A	•	K	A	N	P	O	•
•	Z	I	A	P	E	A	K	•	O	T	E
D	U	T	•	A	S	K	E	A	K	•	M
•	N	A	U	K	A	•	T	R	E	N	A
L	A	K	U	•	N	A	•	T	R	U	K

Arantxa beti berandu iristen zen lanera. Azken hilabetean ordea zortziretan puntutan sartzen zen bulegora egunero. Bere lankideak erabat harrituta zeuden:

— Egunon Arantxa! Azken bolada honetan sekula baino azkarrago zatoz lanera...

— Bai... loritua erosi nuenetik.

— Loritua erosi zenue-netik? Loritua? Ez al da normalagoa iratzargailu bat

erostea?

— Iratzargailua erosi nuen, baina jotzez bukatu bezain laister berriro seko lo geraten nintzen. Eta orduan loritua erostea erabaki nuen.

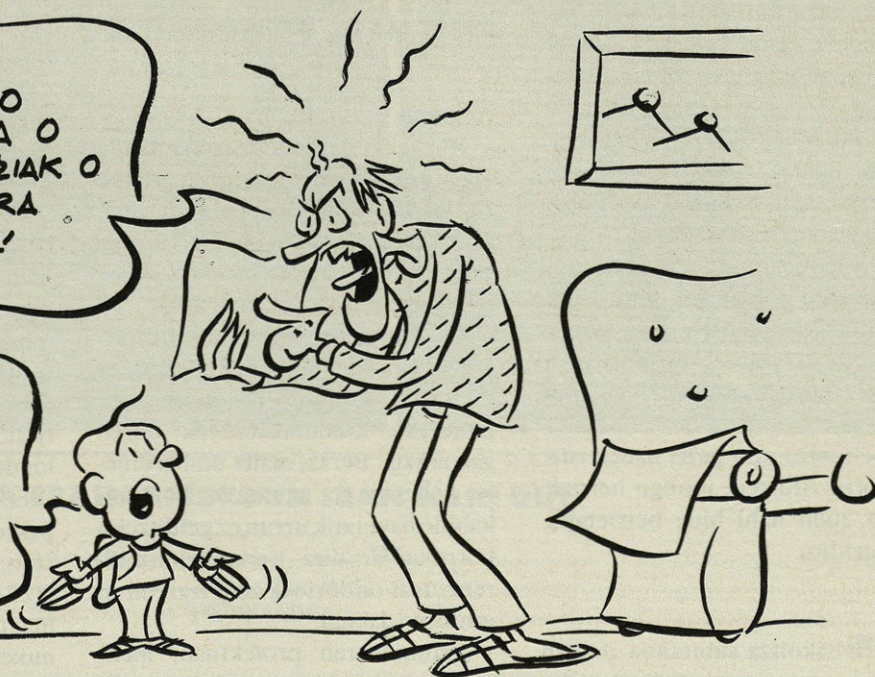
— Eta?

— Bada orain, iratzargailua loritoaren kaiola barruan uzten dut eta jotzen duenean loritoak botatzen dituen biraoekin ni eta auzoko guztiak esnatzen gara.

FISIKA O
MATEMATIKA O
NATUR ZIENTZIAK O
HONÉK ZIGORRA
HEREZI DU!!

BAI, NOSKI
BAINA NIK EZ
DAKIT IRAKAS-
LEA NON BIZI
DEN!!

ZHU+KIKE

Autobidea, Tolosa eta erreferenduma

GIPUZKOAKO agintariek Historian zehar komunikabideak aldatu behar izan dituzten bakoitzean egoera istilitsuekin topo egin ohi izan dute.

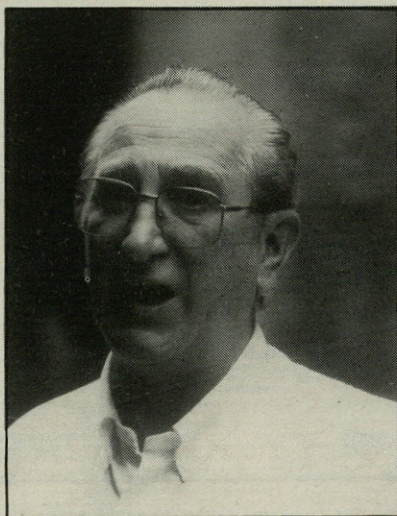
Hasiera batean, ia XVIII. mendearen amaieraraino, hiru ziren Nafarroa eta Gaztelarekin lotzen gintuzten bideak. Araba aldekoek San Adrian, Zegama, Tolosa, Donostia eta Irundik Iparralderantz jotzen zuten. Arabatik ere zetorren bigarren bideak Gatzaga, Arrasate, Legazpi eta Beasain igarotzen zituen, honen inguruan lehen bidearekin bat egiten zela; eta hirugarrena, Iruñetik zetorrena, Lekunberri, Leitza, Berastegi eta Tolosan beste biekina lotzen zena; hau honela, garai honetan Tolosa komunikabide gune garrantzitsua zen.

Gipuzkoarrek, bide onen beharra jabe eginaz, XVIII. mendearen erdi aldean mando bide hauek guri bide bilakatzea erabaki zuten.

XIX. mendearen erdi aldean ere, trenbidearen proiektoren alde —Iparraldekora zeritzana—, gogor ekin zuten, Tolosa eta Donostiaren artekoa lanean hasi zen lehen zatia izan zela.

Hobekuntza saio guzti hauek istiluak sortu zituzten, inongo herriak ez bait zuen nahi bide berrietatik urrun gelditu.

HERRI bakoitza subiranoa izatean eta interes orokorrak defendatzeko batzearen beharra ikusi zutenaz, XIV. mendean ermandate eta Batzar

JOSE MARI GORROTXATEGI

Nagusiak osatu zituzten.

Herriak, beren arrazonamendu eta botuez, Batzar hauetara joaten ziren heuren interesak defendatzera, guztiak norberaren eta Herrialdearen interesen arteko oreka lortzen saiatzen zirela.

Guri egokitu zaigun une historikoan gauzak ez dira aldatu. Inork ez du zalantzan ipintzen herrien garpenerako komunikabideek duten garrantzia. Beraz, maila desberdineko gobernu eta agintariak komunikabide hauetatik urrun ez gelditzeko borrokan ari dira. Urrun gelditu direnentzat ondorioak zein izan diren ondotxo dakigu.

Autobidearen proiektuan, mendeetan komunikabide gune izan ohi den eta horretarako eta horregatik bizitzeko modu berezia duen Tolo-

sa, zeharo marginatu egin dute, erabaki hau Tolosarako nahiz zonalde osoarako ekar ditzakeen ondorio guztiekin.

Euskadik egun duen bilakaera politiko eta historikoagatik, badirudi, alderdien ordezkaritza eta disziplina dela medio, herrien ohizko protagonismoak behera egin duela Instituzioetan; ondorioz, tolosar askok gremio batzarretan, idazkien aurkezpenekin etabarrekin Tolosak Instituzioetan pairatzen duen indefentsioa azaldu dute.

FIDAGARRI diren teknikarien txostenetan oinarrituz, autobidearen proiektuan Urtoko irteera defendatzen dugu, Tolosatik igaro dadin.

Geroz eta pobreako eta zama politikorik gabe, agian pairatzen dugun marginazioagatik, Tolosa Gipuzkoa da, eta ondorioz Instituzioetako zatia ere bada. Tolosak bere eskubide historikoak defendatzeko azaldu dituen planteamenduak entzun ditzaten eskubidea dauka, hau honela, gure arbasoek oso ongi irakatsi ziguten gisa, guztion artean herrien eta Herrialdearen arteko interesen oreka lor dezagun.

Ez ditut proiektu desberdinen inpakto ekologikoen kalteak ezagutzen, baina erreferendumaren bitartez Leitzaran salbatzea erabakiko baltz, tolosarrok begi onez ikusiko genuke erabaki hau, azken finean, Urtoko edota Araxes-eko proiektuak Tolosa komunikabide gunetzat hartzen bait dute.

**eguneroko lanak
egiten du**

ARGIA

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK TEL
HELBIDEA D.P.
HERRIA HERRIALDEA

BANKU/ AURREZKI KUTXA
SUKURTSALA
KONTURAREN ZENBAKIA

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun.
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
ulertu dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraian
eta oinarrian.
Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
dugu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

ETB

Zurekin. Zuzenean.